

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Katedra politologie

**Martin Gurín**

**Prezidentský systém v Jižní Koreji: mandát I  
Mjōng-baka**

*Bakalářská práce*

Praha 2014

Autor práce: **Martin Gurín**

Vedoucí práce: PhDr. Michael Romancov, Ph.D.

Rok obhajoby: 2014

## Bibliografický záznam

GURÍN, Martin. *Prezidentský systém v Jižní Koreji: mandát I Mjōng-baka* Praha, 2014. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Michael Romancov, Ph.D.

## Anotace

Prezidentský systém v Jižní Koreji v jeho současných ústavních mantinelech, je výsledkem dlouhodobého vývoje. Po ukončení japonské okupace se v Koreji prošťídalo několik režimů, od poloprezidentského přes parlamentní až k dlouhodobé autoritářské vládě. Ta byla ukončena symbolicky přijetím Ústavy 1987, která opětovně zavedla přímou volbu hlavy státu a započala tranzici k demokracii. Avšak nový ústavní rámec „racionalizovaného prezidencialismu“, který měl zabránit novému uchopení moci a ustanovení autoritářské vlády, přináší paradoxně celou řadu negativ. Prezident se totiž často sám považuje za jediného svrchovaného reprezentanta národa a vzhledem k tomu, že je to systém „vítěz bere vše“, v tomto případě jediná osoba – prezident, pak se často může stát, a I Mjōng-bak je toho příkladem, že bude systém oplývat značnou rigiditou, kdy systém nebude odpovídat na aktuální vývoj či pružně měnit prováděnou vládní linii. Za situace, kdy prezidentova strana získá absolutní většinu v legislativním orgánu a zároveň si s touto stranou udržuje dobré vztahy, pak prezident může ignorovat podněty z opoziční strany a tím pádem vytvářet jakousi autoritářskou demokracii či přímo autoritářskou vládu s demokratickou tváří. Ústavní zábrana pouze jednoho mandátu bez možnosti znovuzvolení ani nemotivuje prezidenta k uskutečňování dlouhodobé politiky jako spíše ke korupci a oslabování vlastní pozice s blížícím se koncem mandátu. První část této práce nabídne nástin teorie prezidentských systémů a výhody a nevýhody s tímto vládním systémem spojené. Druhá část stručně shrne prezidentský systém v Jižní Koreji a třetí pak zanalyzuje politiku a styl vládnutí I Mjōng-baka. Závěrečná část práce kompletně zhodnotí vládu I Mjōng-baka a pokusí se jej zasadit do obecného rámce prezidentských systémů.

## **Annotation**

The political system in South Korea, with its current constitutional limitations, is the result of a long development. After the end of the Japanese occupation of the Korean peninsula there was a succession of different forms of government in the Republic of Korea, from semi-presidential and parliamentary democracy to long-lasting authoritarian rule. The latter was ended symbolically by adopting the 9<sup>th</sup> amendment to the Constitution which re-introduced the direct election of the head of state and started the transition to democracy. Nevertheless, the new constitutional framework of “rationalized presidential system”, which was established with the aim to prevent any future authoritarian rule, paradoxically brings a number of negatives. Because the President often sees himself as the only representative of the state and because it is the system of “winner takes all”, it is possible (and Lee Myung-bak is its example) that the regime will be more rigid, will not be able to respond to new developments and flexibly change the implementation of government policies. In a situation when the President’s party gains an absolute majority in the legislative body and at the same time the President maintains a friendly relationship with this party, the President can ignore policy suggestions from the opposition and thus create a certain kind of authoritarian democracy or authoritarian rule with a democratic face. As the Constitution precludes the possibility of re-election, the President is not motivated to implement long-term policies and he tends to become corrupt and weaken his own institutional position at the end of the mandate. The first part of this thesis offers an outline of the theory of presidential systems and the benefits and drawbacks of this form of government. The second part briefly summarizes the presidential system in the Republic of Korea and the third part focuses on the policies and the style of government of Lee Myung-bak. The final part comprehensively evaluates the Lee Myung-bak government with the aim to place it into the general framework of presidential systems.

## **Klíčová slova**

Prezidentský politický systém, Jižní Korea, I Mjōng-bak, demokratická konsolidace, styl vládnutí

## **Key words**

Presidential political system, South Korea, Lee Myung-bak, democratic consolidation, style of government

## **Prohlášení**

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze

Martin Gurín

## **Poděkování**

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu PhDr. Michaelu Romancovovi, Ph.D., své mamince Jarmile Candrové, paní Choi Chun Jung a Davidu Shinovi za jejich inspiraci, trpělivost a podporu při psaní této práce.

# Institut politologických studií

## Projekt bakalářské práce

TÉMA: Prezidentský systém v Jižní Koreji: mandát I Mjōng-baka

Autor: Martin Gurín

Obor a ročník: Politologie a mezinárodní vztahy, 2. ročník bc. studia

Akademický rok: 2011/2012

Navrhnutý konzultant: PhDr. Josef Mlejnek, Ph.D.

Datum odevzdání bakalářské práce : květen 2013

Souhlasím s vedením bakalářské práce:

### Vymezení tématu

Jižní Korea je v současném světě považována za ekonomický zázrak, kdy se z pozice jednoho z nejchudších států světa po devastující Korejské válce stala asijským tygrem a aktuálně dvanáctou ekonomikou světa. Navzdory hospodářské vyspělosti a významu pro bezpečnost Východní Asie, ji není v České republice věnována odpovídající pozornost.

Jižní Korea patří mezi konsolidované demokracie s prezidentskou formou vlády. Systém navazuje na tradiční kulturní prostředí Koreje, které vychází z konfuciánských hodnot. Mezi základní pilíře konfuciánství patří - důležitost rodiny, etiky a ctnosti, prosazování kolektivu nad zájmy jednotlivce, zdůrazňování jednoty a harmonie, pracovitosti, hospodárnosti a důležitosti vzdělání. Současný prezidentský systém v jeho ústavních mantinelech je však výsledkem dlouhodobého politického vývoje po ukončení japonské okupace v roce 1945. Velký vliv na jeho utváření měl i autoritářský systém, který byl ukončen v roce 1988. Ve své podstatě proto můžeme tento systém pojmenovat jako „racionalizovaný prezidencialismus“.

Prezidentský systém má mnoho výhod. Právě těmito výhodami se zabývali M. S. Shugart aj. M. Carey (1992), kteří identifikovali čtyři hlavní výhody tohoto systému. Přímou zvolený prezident má větší odpovědnost, zároveň dochází v prezidentském systému k většímu ztotožnění se s exekutivou, kdy „v prezidentských systémech jsou vládní politika a její alternativy zosobněny v prezidentských kandidátech, čili voliči dopředu ví, koho a jakou politiku volí“ (Měšťánková, 2006: 90). Prezidentský systém také podle nich ve svém striktním oddělení mocí směřuje i k vzájemnému dohledu (*mutual checks*). Hlava státu (tedy prezident) se také stává určitým arbitrem, stojícím nad politickými stranami.



Nevýhody prezidentského systému bychom v podstatě mohli považovat za takové obrácené mince samotných výhod, kdy se tak dle mého názoru stává hlavní proměnou vyspělost demokratického zřízení, respektive politická kultura. Podle Karla Kouby (2010) existují tři základní příčinné mechanismy, pomocí kterých prezidentský systém působí negativně na demokratické uspořádání – existence rigidity mandátů, logika *vítěz bere vše* a duální legitimita (viz. Kouba, 2010: 127). Takový systém dle Linze může přinášet „rigiditu politického procesu, kdy se do značné míry ruší zpětná vazba“ (Lijphart, 1992: 120-121). Dále legitimitou nabitý prezident může ignorovat opoziční část politického spektra (viz. Kouba, 2010: 128) či legislativní orgán jako takový, čímž může podle Linze docházet k *neustálému latentnímu konfliktu mezi oběma mocenskými složkami* (Linz, 1994: 7).

### **Cíle a metodologie práce**

Hlavním cílem práce je na základě odborných publikací, informací z jihokorejských médií a sociologických průzkumů detailně zmapovat a zhodnotit výkon prezidentského mandátu prezidenta I Mjōng-baka. Jde o případovou studii, která na základě teorií prezidentského systému analyzuje jeho výše zmíněné výhody a nevýhody tj. jak se projevují v jihokorejském prezidentském systému vlády a čím byly způsobeny. Práce má rovněž za cíl zmapovat další specifika, která určují postavení prezidenta a způsob jeho vládnutí. Dále se zaměřím na četnou kritiku I Mjōng-baka, tj. míru naplňování předvolebních slibů, údajnou cenzuru médií, prohlubující se sociálně-ekonomické rozdíly mezi bohatými a chudými, propojení politiky s byznysem, vztah k Severní Koreji a v neposlední řadě také na roli náboženství.

### **Výzkumné otázky**

Shrnutí problematiky prezidentských systémů prostřednictvím studia teoretických konceptů v první části práce, stručného historického přehledu a specifického kulturního prostředí Koreje v části druhé, konkrétní výkon prezidentského mandátu I Mjōng-bakem v části třetí a kritiku jeho vládnutí v části čtvrté by mi mělo umožnit nalézt odpovědi na následující výzkumné otázky. Jaká byla pozice prezidenta I Mjōng-baka v politickém systému Jižní Koreje? Jakými specifiky se tento systém za I Mjōng-baka vyznačoval? Překračuje prezident politické mantinely jemu dané ústavou, resp. je jeho reálná politika v souladu s ústavou? Byla vláda I Mjōng-baka úspěšná? Je nemožnost znovuzvolení demotivujícím prvkem? Hrozí za jistých podmínek přechod současného systému k systému autoritářskému?

### **Předběžná osnova práce**

1. Úvod
2. Definice prezidentských systémů
  2. 1. Výhody prezidentských systémů
  2. 2. Nevýhody prezidentských systémů

2. 3. Prezidentský systém v Jižní Koreji
3. Historie a kultura Jižní Koreje
  3. 1. Poválečný vývoj Jižní Koreje
  3. 2. Konfucianismus
  3. 3. Amerikanizace
4. Politika I Mjong-baka
  4. 1. MB před vstupem do Modrého domu
  4. 2. Předvolební sliby, volby 2007
  4. 3. Vláda: Rok první
  4. 4. Vláda: Rok druhý
  4. 5. Vláda: Rok třetí
  4. 6. Vláda: Rok čtvrtý
  4. 7. Vláda: Rok pátý
  4. 8. Úspěchy MB vlády
5. Kritika I Mjong-baka
  5. 1. Naplňování předvolebních slibů
  5. 2. Vztah k Severní Koreji
  5. 3. Prohlubování socioekonomických rozdílů mezi bohatými a chudými
  5. 4. Propojení politiky s byznysem
  5. 5. Cenzura médií
  5. 6. Role náboženství
6. Závěr

### **Seznam literatury a zdrojů**

#### 1) Neperiodické

ARMSTRONG, Charles. 2002. *Korean Society, Democracy and the State*, London, New York: Routledge. ISBN 0-415-26387-5 (hbk)

FLANZ, Gisbert. 2003. *Constitutions of the Countries of the World*, Dobbs Ferry: Oceana Publications. ISBN 0-379-00467-4.

- CAREY, J., SHUGART, M. S. (1992). *President and Assemblies: Constitutional Design and Electoral Dynamics*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 18-27.
- CHOI, Woun-sik. 2002. *Modern Korea*, Seoul : Korean Educational Development Institute.
- KIM, Kyong-ju. 2009. *The Development of Modern South Korea*, London ; New York : Routledge. ISBN 0-415-54700-8.
- KIM, Samuel S. 2006. *The Two Koreas and the Great Powers*, New York : Cambridge University Press.
- KIM, Young-chan. 2008. *South Korea: Challenging Globalisation and the Post-crisis Reforms*, Oxford : Chandos. ISBN 978-1-84334-472-8.
- KIM, Yun-tae. 2008. *Bureaucrats and Entrepreneurs: The State and the Chaebol in Korea*, Seoul ; Edison, NJ : Jimoondang. ISBN 978-89-88095-32-4.
- LEE, Nam-hee. 2007. *The Making of Minjung: Democracy and the Politics of Representation in South Korea*, Ithaca; London : Cornell University Press. ISBN 978-0-8014-4566-8.
- LINZ, J. (1994). *The Failure of Presidential Democracy: Comparative Perspectives*. Baltimore, USA: Johns Hopkins University Press.
- LIJPHART, A. (1992). *Parliamentary versus Presidential Government*. Cambridge.
- ROSENTHAL, Albert. 1990. *Constitutionalism and Rights: The Influence of the United States Constitution Abroad*, New York : Columbia University Press. ISBN 0-231-06570-1.
- SARTORI, Giovanni. 2011. *Srovnávací ústavní inženýrství*, Praha : Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-048-3.
- SIN, To-chol. 1999. *Mass Politics and Culture in Democratizing Korea*, Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0-521-65146-8.
- TIBERGHIEN, Yves. 2007. *Entrepreneurial States: Reforming Corporate Governance in France, Japan and Korea*, Ithaca ; London : Cornell University Press. ISBN 978-0-8014-4593-4.
- WONG, Joseph. 2004. *Welfare Politics in Taiwan and South Korea*, Ithaca : Cornell University Press. ISBN 0-8014-4300-8.

2) Periodické

- DOUCETTE, Jamie. 2010. *The Terminal Crisis of the "Participatory Government" and the Election of Lee Myung Bak*, Journal of Contemporary Asia, Vol. 40 Issue 1, p22-43, 22p.
- HAN, Jongwoo. 2009. *Korea's Beef Crisis: the Internet and Democracy*, Australian Journal of International Affairs; Vol. 63 Issue 4, p505-528, 24p.
- HYUK, Baeg-im. 2011. Better democracy, better economic growth? South Korea, International Political Science Review, November 2011; vol. 32, 5: pp. 579-597.
- CHUNG, Joo-chung, HAN, Park-woo. 2010. Textual analysis of a political message: the inaugural addresses of two Korean presidents, Social Science Information, vol. 49, 2: pp. 215-239.
- KALINOWSKI, Thomas. 2009. *The politics of market reforms: Korea's path from Chaebol Republic to market democracy and back*, Contemporary Politics; Vol. 15 Issue 3, p287-304, 18p.
- KIM, Sung-won .2009. *Social Changes and Welfare Reform in South Korea: In the Context of the Late-coming Welfare State*, International Journal of Japanese Sociology, Vol. 18 Issue 1, p16-32, 17p.
- KHIL, Young Whan. 2009. *The Challenges of Democratic Consolidation in South Korea: Post-Election Politics of the Lee Myung-bak Administration*, Korea Observer, Vol. 40 Issue 2, p233-271, 39p.
- KWON, Hyeok Yong. 2010. *Economic perceptions and electoral choice in South Korea: the case of the 2007 presidential election*, Pacific Review, Vol. 23 Issue 2, p183-201, 19p.
- KWON, O Yul. 2010. *Impacts of the Korean Political System on Its Economic Development: With a Focus on the Lee Myung-bak Government*, Korean Observer, Vol. 41 Issue 2, p189-220, p32.
- LEE, Yeong-Ok. 2009. *Internet Election 2.0? Culture, Institutions, and Technology in the Korean Presidential Elections of 2002 and 2007*, Journal of Information Technology & Politics; Vol. 6 Issue 3/4, p312-325, 14p.
- SNYDER, Scott. 2009. *Lee Myung-bak's foreign policy: a 250-day assessment*, Korean Journal of Defense Analysis, Vol. 21 Issue 1, p85-102, 18p.
- YANG, Eunsook. 2008. *South Korean Government under the Former CEO, President Lee Myung-bak*, UNSCI Discussion Papers, Issue 18, p127-132, 6p.
- YEH, Jiunn-rong. 2010. *Presidential politics and the judicial facilitation of dialogue between political actors in new Asian democracies: Comparing the South Korean and Taiwanese experiences*, International Journal of Constitutional Law, Vol. 8 Issue 4, p911-949, 39p.

### 3) Dokumenty a diplomové práce

*A Success Story Goes On: Lee Myung-Bak Administration's Governance Philosophy and Key Economic Policies.* Seoul : Korean Overseas Information Service, c2008. ISBN 978-89-7375-030-6.

BLÁHA, Petr, *Prezidentský vládní systém na korejském poloostrově: příklad Korejské republiky mezi lety 1948-1998 - od autoritářství k demokracii?*, Praha: Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Institut politologických studií, 1998. Vedoucí bakalářské práce Blanka Říhová.

ČERNÁ, Lucie, *Proměny korejského poloostrova a „sluneční politika“ v období 1998-2006: posouzení vlivu zahraničně-politického programu slunečního paprsku na vztahy mezi korejskými státy v měnícím se geostrategickém prostředí Dálného východu*, Praha: Univerzita Karlova. Fakulta sociální věd. Institut politologických studií, 2007. Vedoucí bakalářské práce Petr Bláha.

KLAPAL, Petr, *Nedemokratické režimy a jejich transformace ve Východní Asii: Taiwan, Jižní Korea a Jižní Vietnam*, Praha: Univerzita Karlova. Filosofická fakulta. Katedra politologie, 2010. Vedoucí bakalářské práce Radek Buben.

ŠÁL, Michal, *Ústavní vývoj v Korejské republice po roce 1945*, Praha: Univerzita Karlova. Právnická fakulta. Katedra právních dějin, 2007. Vedoucí diplomové práce Radim Seltenreich.

# Obsah

<b>1. ÚVOD.....</b>	<b>3</b>
<b>2. DEFINICE PREZIDENTSKÉHO SYSTÉMU.....</b>	<b>5</b>
2. 1. NEVÝHODY PREZIDENTSKÉHO SYSTÉMU .....	6
2. 2. VÝHODY PREZIDENTSKÉHO SYSTÉMU .....	8
<b>3. POLITICKÝ SYSTÉM JIŽNÍ KOREJE .....</b>	<b>9</b>
3. 1. ÚSTAVNÍ VÝVOJ .....	10
3. 2. ÚSTAVA 1987 .....	14
3. 3. SPECIFIKA JIHOKOREJSKÉHO POLITICKÉHO SYSTÉMU.....	17
3. 3. 1. <i>Politický personalismus</i> .....	18
3. 3. 2. <i>Politický regionalismus</i> .....	19
3. 3. 3. <i>Pluralitní volební systém</i> .....	21
3. 3. 4. <i>Nedostatečná reprezentace zájmů</i> .....	21
3. 4. POLITICKÁ KULTURA.....	23
3. 4. 1. <i>Konfucianismus</i> .....	23
3. 4. 2. <i>Současná politická kultura</i> .....	24
3. 5. ČÄBOLY a ekonomická demokratizace .....	27
3. 6. KORUPCE.....	30
<b>4. I MJÖNG-BAK.....</b>	<b>33</b>
4. 1. VLASTNOSTI I MJÖNG-BAKA A JEHO STYL VLÄDNUTÍ.....	35
4. 2. VOLBY 2007.....	36
4. 3. PRVNÍ CEO PREZIDENT .....	40
4. 3. 1. <i>Zlomový rok 2008</i> .....	45
4. 3. 2. <i>Působení Ia mezi lety 2009 a 2010</i> .....	47
4. 3. 3. <i>Hodnocení první poloviny vlády</i> .....	49
4. 3. 4. <i>Lame duck</i> .....	51
<b>5. POLITIKY IMB .....</b>	<b>53</b>
5. 1. ZAHRANIČNÍ POLITIKA – MB DOKTRÍNA .....	53
5. 2. PRAGMATICKÝ PŘÍSTUP KE KLDK .....	56
5. 3. MB-NOMIKA A SOCIÄLNÍ POLARIZACE .....	59
<b>6. KRITIKA IMB .....</b>	<b>61</b>
6. 1. KRIZE S AMERICKÝM HOVĚZÍM MASEM.....	61

6. 2. PROJEKT ČTYŘ HLAVNÍCH ŘEK .....	64
6. 3. KORUPČNÍ SKANDÁLY.....	66
<b>7. ZÁVĚR .....</b>	<b>70</b>
<b>8. POUŽITÁ LITERATURA.....</b>	<b>72</b>

# 1. Úvod

Jižní Korea je označována za ekonomický zázrak, kdy se z pozice jednoho z nejchudších států světa po ničivé Korejské válce stala asijským tygrem a nyní jednou z předních ekonomik světa. V období po ukončení japonské okupace vystřídal Korea několik forem vlád, od původního polo-prezidentského systému přes krátké období parlamentní demokracie k téměř třicetileté autoritářské vládě. Přijetím 9. dodatku k ústavě v roce 1987 a následnou přímou volbou prezidenta, bylo ukončeno období autoritářské vlády a započalo období postupné tranzice k demokracii. Nyní je Jižní Korea obecně považována za konsolidovanou demokracii, o čemž svědčí i dvojí politická alternace v roce 1998 s nástupem liberálního Kim Tě-džunga a 2008 konzervativního I Mjōng-baka.

Silná historická pozice hlavy státu se projevila v ustanovení prezidentského systému vlády, ale právě v důsledku historické zkušenosti byla tato funkce ústavně omezena, čímž se vytvořil jakýsi „racionalizovaný prezidencialismus“. Tím hlavním omezovacím opatřením je nemožnost znovuzvolení prezidenta, který tak má možnost být zvolen pouze na jedno pětileté období. Avšak toto opatření, které mělo zabránit vzniku autoritářské vlády, přináší velké množství negativ. V první řadě má prezident díky tomu dvojí tvář – ta první představuje aktivního a veřejně podporovaného prezidenta, druhá pak slabého a nepopulárního prezidenta („lame duck“) v období blížícího se konce prezidentského mandátu. Druhým problémem je pak tendence ke korupci a uskutečňování krátkodobé politiky.

Přestože se prezidentský systém pozitivně projevil při řešení krizí, ať už Asijské finanční krize v druhé polovině 90. let tak i světové hospodářské krize po roce 2008, právě stabilitou výkonné moci; oplýval obzvláště za vlády I Mjōng-baka značnou rigiditou a neodpovídal na nové podněty. Jedním z těchto podnětů byl i nesouhlas s obnovením importu amerického hovězího masa (resp. nesouhlas s jeho neoliberální politikou), na který vláda nedostatečně odpověděla, což vedlo nejen k demonstracím, ale na dlouhou dobu také k paralýze prezidentovy vlády.

Hlavním cílem této práce je detailně zmapovat a zhodnotit výkon prezidentského mandátu I Mjōng-baka, definovat jeho pozici v rámci politického systému Jižní Koreje a zasadit tuto vládu do obecného rámce prezidentských systémů. V rámci toho si bude



klást práce výzkumnou otázku, zda prezident I překročil politické mantinely jemu dané ústavou, resp. se bude snažit zjistit, zda byla jeho reálná politika v souladu s ústavou. Také se bude zabývat zmíněným ústavním omezením prezidenta a bude se snažit potvrdit hypotézu, že se jedná o politicky demotivující prvek, který vnáší do systému celou řadu negativ. V neposlední řadě se bude snažit práce potvrdit či vyvrátit hypotézu, že I Mjōng-bakův styl vládnutí silně připomínal dřívější autoritářské vlády, a společně s tím se tedy bude práce zabývat otázkou potenciální regrese k autoritářskému systému vlády.

Práce je strukturována do tří nestejně dlouhých částí. První část je věnována teoretickému rámci prezidentských systémů, kdy se bude práce snažit definovat prezidentský systém a stanovit jeho výhody a nevýhody. Druhá část se zaměřuje na definici jihokorejského politického systému a to prostřednictvím analýzy současné ústavy 6. republiky, stejně jako samotného ústavního vývoje; stanovením specifik tohoto systému; deskripcí jihokorejské politické kultury; a v neposlední řadě také analýzou vztahu mezi státem a rodinnými hospodářskými konglomeráty (čabolý) a s tím částečně spojené problematiky korupce. Třetí část práce se soustředí na I Mjōng-baka, kdy popisuje jeho cestu k získání prezidentského mandátu; snaží se definovat jeho styl vládnutí a to za pomoci stručného shrnutí pětileté vlády a analýzy některých politik; a v rámci kritiky I Mjōng-baka pak poukázat na negativní stránky ústavně vymezené prezidentské funkce. I Mjōng-bakova vláda bude následně zasazena jak do obecného rámce prezidentských systémů tak do rámce jihokorejského politického systému.

Práce se oproti projektu změnila zejména ve struktuře. Z původního návrhu k politickému systému Jižní Koreje byl vynechán vliv amerikanismu a naopak se práce věnovala specifikům tohoto systému, otázce čabolů a korupci, které více posloužily k zodpovězení výzkumných otázek. Čtvrtá kapitola zůstala po obsahové stránce zachována, avšak názvy subkapitol byly pozměněny a strukturovány tak, aby na sebe kontinuálně navazovaly. V oblasti kritiky IMB byly vynechány analýzy cenzury médií, role náboženství a naplňování předvolebních slibů, což bylo substituováno analýzou krize s americkým hovězím masem, Projektem čtyř hlavních řek a korupčními skandály. Do práce byla také vložena kapitola věnující se třem základním politikám, které napomohly zhodnocení působení prezidenta I Mjōng-baka.

## 2. Definice prezidentského systému

Často užívané kritérium pro dělení empiricky existujících forem zastupitelské demokracie rozlišuje demokracie parlamentní a prezidentské (popř. poloprezidentské). O zachycení rozdílů mezi nimi se pokusil Douglas V. Verney prostřednictvím stanovení základních charakteristik. Dle Verneyho lze pak za prezidentský politický systém považovat takový systém, kde „hlava vlády (rozumějme prezident) je zároveň hlavou státu, volená na pevně stanovené období v přímé lidové volbě, což jej činí nejen odpovědným vůči elektorátu, ale zároveň je i tato volba zdrojem jeho vlastní politické legitimacy a tedy nezávislosti na legislativě. Tato nezávislost na legislativě je také vyjádřena jeho neodvolatelností po celou dobu stanoveného funkčního období“ (Lijphart, 1992: 40-47; srov. Sartori, 2001: 93-95).

Pro prezidentské systémy je tak klíčové, aby hlava státu byla volena v přímé volbě, což jak již bylo naznačeno, přináší prezidentovi vlastní legitimitu, tedy nezávislost na moci zákonodárné.<sup>1</sup> Tento „legitimizační dualismus“ (Klokočka, 1996: 68) neboli *duální systém*, je naprosto odlišný od systému parlamentního, který se podle Bagehota vyznačuje fúzí, prolínáním obou mocí (Lijphart, 1992: 3). S tímto striktním oddělením mocí, a Verney to považuje za jednu z charakteristik prezidentského systému (viz. Lijphart, 1992: 43), souvisí i neslučitelnost výkonu funkce zákonodárce s pozicí v exekutivě.<sup>2</sup> *Prezident, který je stejně jako legislativní orgán volen na pevně stanovené volební období a který nemůže být vyjma trestní (nikoli politické) procedury impeachmentu<sup>3</sup> odvolán, je tak vázán pouze ústavou a není kromě voličům nikomu odpovědný. Nikdo tedy není oprávněn zasahovat do jeho ústavou mu svěřených pravomocí, ale ani on nemůže zasahovat do sféry zákonodárné či soudní* (Říchová, 2007:71; Lijphart, 1992: 2-3).

---

<sup>1</sup> Podle Sartoriho či prof. Říchové, ale nemůžeme přímou volbu považovat za určující při hodnocení jeho nezávislosti na legislativě, neboť i takový prezident nemusí být nutně vybaven „žádnými důležitými výkonnými funkcemi“ (viz. Říchová, 2007: 71; Sartori, 2001: 93-94).

<sup>2</sup> Zákon o Národním shromáždění v Jižní Koreji umožňuje slučitelnost výkonu funkce zákonodárce s pozicí v kabinetu.

<sup>3</sup> Článek 65 ústavy Korejské republiky – „(1) V případě kdy prezident (...) při výkonu veřejné moci poruší ustanovení Ústavy nebo zákona, Národní shromáždění může dát podnět k impeachmentu. (2) Podnět k impeachmentu podle odstavce 1 musí být předložen nejméně jednou třetinou všech členů Národního shromáždění a k jeho schválení se vyžaduje (...) v případě prezidenta dvoutřetinová většina všech členů. (3) Každý, vůči kterému byl schválen návrh na impeachment je tímto zbaven výkonu své pravomoci až do doby než bude ve věci rozhodnuto. (4) Rozhodnutí o impeachmentu nesmí jít nad rámec zbavení veřejné funkce. Toto rozhodnutí ovšem nezbavuje obžalovaného občanskoprávní a trestněprávní odpovědnost“ (překlad viz. Šál, 2007).

„Prezident je svrchovaný při určování linie autority, resp. při řízení vlády, kterou sám jmenuje“ (Sartori, 2001: 94). Slovy Lijpharta by se tak mohlo jednat o jakousi „unipersonální exekutivu“ (Lijphart, 1994).<sup>4</sup> Takové označení by ale mohlo vést k tomu, že se veškerá exekutiva soustředí v rukou jedné osoby. Ve vládě je samozřejmě více osob, ale tito lidé jsou, jak už vyplývá z Verneyho definice, „pouhými poradci a podřízenými prezidenta“ (Lijphart, 1992: 42). Důležitá je v této otázce právě svrchovanost prezidenta v otázce jmenování, ale i odvolávání ostatních členů kabinetu (viz. Hloušek, 2005: 196).

## **2. 1. Nevýhody prezidentského systému**

*Existují tři základní příčinné mechanismy, pomocí kterých prezidentský systém působí negativně na demokratické uspořádání: existence rigidity mandátů, logika „vítěz bere vše“ a duální legitimita. Tato teorie předpokládá, že prezidentské demokracie budou vinou těchto mechanismů více oslabovány než demokracie parlamentní (Kouba, 2010: 127).*

Rigidita mandátů, resp. nepružnost systému, vyvěrá z několika faktorů. Již v minulé kapitole jsme si řekli, že jsou mandáty obou mocí na sobě nezávislé a jsou stanoveny na fixní období, které není možné za běžných okolností zkrátit. Tento systém by podle Juana Linze mohl za jistých okolností vést k ustavení silné a stabilní vlády (Lijphart, 1992: 121), ale paradoxně s sebou může přinést „rigiditu politického procesu, kdy se do značné míry ruší zpětná vazba“ (Lijphart, 1992: 120-21; srov. Kouba, 2010: 128). Podle Karla Kouby může také prezident „pozbyt svou původní politickou podporu a ke konci volebního období už může reprezentovat jen malou většinu, kdy není schopen prosadit důležité zákony a opatření“ (Kouba, 2010: 128).

Druhým problematickým bodem prezidentského systému je určitá mocenská logika v rámci níž se politická soutěž řídí principem „vítěz bere vše“, který má podle Linze „tendenci učinit z demokratické politiky hru s nulovým součtem“ (Lijphart, 1992: 123-125). V praktické politice se taková situace může projevit tak, že legitimitou nabitý prezident bude mít monopolní přístup k výnosům z vítězství a může ignorovat opoziční

---

<sup>4</sup> Často se v této souvislosti hovoří o tzv. monistické exekutivě, naproti tomu parlamentní demokracie se vyznačuje tzv. dualistickou exekutivou, která je tvořena jedné straně hlavou státu, na straně druhé vládou (Hloušek, 2005: 196).

část politického spektra (srov. Kouba, 2010: 128). Za takové situace může být většinový volbní systém (který je také uplatněn v Jižní Koreji), jehož výsledkem je vznik dvou nejsilnějších stran soupeřících o většinu křesel, jen katalyzátorem fragmentace a polarizace stranického systému.<sup>5</sup> Podle Karla Kouby může takový nekonsensuální politický styl vést až ke vzniku antisystémové opozice z kandidátů stran, kteří nemají možnost zvítězit v prezidentských volbách, či ke zpochybnění legitimacy samotného demokratického procesu (Kouba, 2010: 129).

Dalším problémem, který také může ohrozit přežití demokracie, je duální legitimita. Jak legislativa, tak exekutiva si mohou z přímé volby nárokovat stejnou legitimitu. Podle Juana Linze tato situace vede k neustálému latentnímu konfliktu, mezi oběma mocenskými složkami (Linz, 1994: 7). „Prezident se pak často může uchýlit k mimosystémovým opatřením, například vojenskému převratu“ (Říchová, 2007: 77). Konflikt mezi politickými stranami pak může být sekundární, neboť „hlavní osou politického soupeření je konflikt mezi prezidentem a zákonodárným sborem“ (Kouba, 2010: 129). Blanka Říchová dále uvádí, jakých prostředků může prezident využít v boji s legislativním orgánem. „Často se prezident pokouší zákonodárný sbor vyřadit ze hry vyhlášením výjimečného stavu<sup>6</sup> a dokonce užitím ozbrojené síly. Dále může usilovat o změnu ústavy ve prospěch svých pravomocí. Jinou možností jak obejít legislativu, pokud prezident není s to ji omezit jinak, je vytvářet stále nové státní úřady a tím i prostor, který zákonodárci nemohou přímo kontrolovat“ (Říchová, 2007: 78).

Výhodou, ale za jisté situace nevýhodou, může být také fakt, že prezident nemusí být závislý na politických stranách. Jak Blanka Říchová uvádí: „může se jednat o zcela nezávislou osobu – teoreticky, neboť je-li jednou zvolen, je to on, kdo jmenuje vládu. Navíc prezident teoreticky může do funkcí ministrů jmenovat lidi bez velké zkušenosti, pouze podle vlastní obluby, což neprospívá ani funkčnosti výkonné moci. Sám stejně tak

---

<sup>5</sup> Na druhou stranu ani multipartijní systém není považován za vhodný pro rozvoj demokracie. „Důvodem je empiricky podložené zhoršení vztahů prezidenta k parlamentu, k němuž může dojít v důsledku koaličních jednání mezi parlamentními stranami, které jsou v opozici vůči prezidentovi. Výsledkem je pak legislativní zablokování“ (Říchová, 2007: 78; Mainwaring, Shugart, 1997b:448).

<sup>6</sup> Článek 77 Ústavy Korejské republiky – „Pokud je to zapotřebí k zvládnutí vojenské krize, udržení veřejného pořádku a bezpečnosti, prostřednictvím mobilizace vojenských sil, v případě války, ozbrojeného konfliktu nebo podobného ohrožení, má prezident, za podmínek stanovených zákonem, pravomoc vyhlásit stanné právo.“ (Překlad viz. Šál, 2007) Zajímavostí je, že o tom musí bezodkladně informovat Národní shromáždění a získat jeho souhlas.

může být člověk bez velké politické zkušenosti<sup>7</sup> a os hledem na pravomoci pak může docházet k značným problémům“ (Říchová, 2007: 77).

## 2. 2. Výhody prezidentského systému

Výhody prezidentského systému bychom v podstatě mohli považovat za takové obrácené mince samotných nevýhod, kdy se tak dle mého názoru stává hlavní proměnou vyspělost demokratického zřízení, respektive politická kultura. Obranou prezidencialismu se zabývali M. S. Shugart a J. M. Carey a to zejména ve své knize *Presidents and Assemblies*, kde uznali základní Linzovu kritiku, tedy rigidnost a problém dvojí demokratické legitimacy<sup>8</sup>, ale identifikovali i výhody tohoto systému nad systémem parlamentním: „odpovědnost zvoleného zástupce před občany, vysokou míru se ztotožnění s exekutivou, vzájemný dohled a prezident jako arbitr stojící nad politickými stranami“ (Měšťánková, 2006: 90).<sup>9</sup>

První výhoda - odpovědnost (*accountability*) prezidenta – vychází ze samotné přímé volby, která není závislá na měnící se podpoře v legislativním orgánu. Takto zvolený prezident nemusí ustupovat ze svého programu a je zároveň naprosto zřejmé, kdo je zodpovědný za vládní politiku (Carey, Shugart, 1990). Podle Shugarta a Mainwaringa je ale tato odpovědnost prezidenta oslabena v případě, kdy „mu ustava znemožňuje znovuzvolení, ale i v tomto případě by mohla být zasažena prezidentova strana, například v rámci legislativních voleb“ (Mainwaring, Shugart, 1997b: 261; Měšťánková, 2006: 90).<sup>10</sup> Na tuhle výhodu navazuje i ztotožnění se s exekutivou (*identifiability*),

---

<sup>7</sup> Je však nutno dodat, že v prezidentských systémech, které mají institucionalizovanější stranický systém je zvolení *politického outsidera* spíše výjimkou (viz. Mainwaring, Shugart, 1997: 456). Ostatně v Jižní Koreji nebyl dostud za fungování prezidentského vládního systému zvolen žádný politický „outsider“ a bylo to i velkou nevýhodou nezávislého kandidáta An Čchol-sua při prezidentských volbách v roce 2012.

<sup>8</sup> Pokud se podíváme na problematiku duální legitimacy v rámci parlamentního systému, pak vyvstává otázka – nevzniká zde také potenciální konflikt o legitimitu mezi parlamentem a hlavou státu označovanou jako „prezident“? V mnoha parlamentních demokraciích (např. v České republice nebo na Slovensku) prezident nezískává pouze ceremoniální funkce, ale může naopak použít třeba suspensivní veto, nebo jmenuje ministry do jejich úřadů. Mainwaring se Shugertem se domnívají, že *jakmile prezident získá větší autoritu coby hlava státu, zvláště se to týká nových demokracií, kde nejsou ještě úplně definovány pozice jednotlivých institucí, pak je zde větší pravděpodobnost vzájemného konfliktu* (Mainwaring, Shugart, 1997b: 451-452).

<sup>9</sup> Následující shrnutí výhod prezidentského systému vychází z díla *Parlamentarismus versus prezidencialismus* (Měšťánková, 2006), kde autorka shrnuje teze Shugarta a Careyho (*Presidents and Assemblies*) a Shugarta a Mainwaringa (*Presidentialism and Democracy in Latin America*).

<sup>10</sup> Nicméně nízká popularita prezidenta nemusí nutně znamenat neoblibu občanů s „jeho“ politickou stranou. Příkladem může být právě Jižní Korea, kdy měl v únoru 2012 I Mjōng-bak popularitu pouze 25 %

neboť v „prezidentských systémech jsou vládní politika a její alternativy zosobněny v prezidentských kandidátech, čili voliči dopředu ví, koho a jakou politiku volí“. (Mainwaring, Shugart, 1997b: 261-262; Měšťánková, 2006: 90)

Carey se Shugartem považují takového prezidenta za *arbitra* stojícího nad politickými stranami (byť zde musíme vzít v potaz, že nejedná-li se skutečně o nadstranického prezidenta, stojícího co nejvíce ve středu politického spektra, vězí zde problém vázání se na jeho politickou stranu). Prezidentský systém založený na striktním oddělení exekutivy a legislativy také směřuje k vzájemnému dohledu (*mutual checks*) – kdy „bez hrozby pádu vlády se legislativa může svobodněji zabývat vládními návrhy a buď je schválit nebo jim vytvořit skutečnou alternativu. Na druhé straně prezident může uplatnit právo veta bez toho, aby byla jeho pozice ohrožena“. (Shugart, Carey, 1992; Měšťánková, 2006: 90)

Obranu prezidencialismu později rozvedli Mainwaring se Shugartem ve svém díle *Presidentialism and Democracy in Latin America* (Mainwaring, Shugart, 1997b). Podle nich striktní oddělení mocí má pozitivní vliv na přijímání zákonů (např. tím, že může legislativa zabránit přijetí neuváženého zákona), ale jsou si také vědomi potenciálního nebezpečí v podobě zablokování systému jakési „institucionální pasti“ (Mainwaring, Shugart, 1997b: 262-263; Měšťánková, 2006: 90-91). Také má podle nich v sobě zahrnutou určitou záruku stability vlády, která je obzvláště potřebná v době krizí, napjaté mezinárodně-politické situace nebo pro období přechodů (Mainwaring, 1990: 161-162).

### 3. Politický systém Jižní Koreje

„Rozvoj jihokorejské demokracie byl započat přijetím Ústavy Šesté republiky a následnými prezidentskými volbami v roce 1987, ve kterých se stal po 26 letech prvním přímo zvoleným prezidentem No Tchä-u. Následné prezidentské volby v roce 1992, 1997, 2002 a 2007 měly za následek nejen dvojí alternaci, ale také zvolení čtyř naprosto odlišných prezidentů – Kim Jöng-sama, Kim Tä-džunga, No Mu-hjöna a I Mjöng-

---

obyvatelstva, ale „jeho“ konzervativní strana Sänuri ve volbách do Národního shromáždění v dubnu 2012 zvítězila a získala absolutní většinu křesel. Pak je tedy nutné sledovat i poměry v rámci „jeho“ strany a nakolik ji občané spojují s osobou prezidenta.

baka“ (Bailey, 2010: 32). Každý z nich představuje naprosto odlišný pohled na rozvoj a konsolidaci jihokorejské demokracie.

### **3. 1. Ústavní vývoj**

Začátek *první republiky* byl ve znamení souboje dvou forem vlád – „prezidentského systému (po vzoru Spojených států) a systému parlamentního (po vzoru západní Evropy)“ (Šál, 2007: 10). Nakonec se však našel kompromis, který byl v rámci 1. Ústavy ze 17. července 1948 ztělesněn poloprezidentským systémem.<sup>11</sup> Prezident I Sung-man zvolený na čtyřleté funkční období (s možností jednoho znovuzvolení) se *stal hlavou exekutivy, reprezentoval stát navenek, ratifikoval mezinárodní smlouvy a byl vrchním velitelem ozbrojených sil. Avšak systém oplýval i prvky parlamentního systému, neboť všechny dokumenty týkající se státních záležitostí vyžadovaly kontraskripci Předsedy Státní rady a příslušného člena vlády; dále se vyžadoval souhlas Národního shromáždění se jmenováním Předsedy vlády* (Šál, 2007: 14). V listopadu 1948 je schválen Zákon o národní bezpečnosti, který svým vágním definováním sloužil, a dá se říci i stále slouží, k potlačení opozičních aktivit. Druhým způsobem, jak chce I Sung-man posílit svou pozici je přímá volba, která je ustavena v rámci prvního ústavního dodatku 4. 7. 1952.<sup>12</sup> V následujícím druhém ústavním dodatku z roku 1954 je zrušeno omezení doby trvání prezidentského úřadu na dvě po sobě jdoucí období, čímž je zajištěna I Sung-manovi možnost setrvání ve funkci.<sup>13</sup> Konec 50. let pak už patří jen I Sung-manovi, který vítězí i ve volbách 1956 a 1960 – oběma volbám však předcházelo úmrtí hlavního protikandidáta, což vedlo k masovým protivládním protestům a po tzv. Dubnové revoluci k rezignaci I Sung-mana 26. dubna 1960 (první republika viz. Eckert, Lee, Lew, Robinson, Wagner, 2001: 251-254; Šál, 2007: 10-23). Vláda je poté svěřena ministru zahraničí Ho Čongovi, který se snaží o *novelizaci Ústavy ve smyslu přeměny*

---

<sup>11</sup> „Parlamentní systém nemohl být vytvořen, jelikož systém postrádal etablované politické strany“ (Šál, 2007: 10-11)

<sup>12</sup> Zajímavé však je, že v rámci tohoto prvního ústavního dodatku došlo k posílení pravomocí Parlamentu, jelikož byl zaveden institut nedůvěry vládě. Systém vykreslený Ústavou se však neshodoval s politickou praxí (viz. Šál, 2007: 18).

<sup>13</sup> „Návrh na změnu Ústavy byl předložen 27. listopadu 1954 a Národní shromáždění k němu vyjádřilo negativní stanovisko, neboť nezískal potřebnou 2/3 ústavní většinu o jeden hlas. Ale prezidentova Liberální strana jej prohlásila za přijatý, neboť 2/3 většina byla 135,33 a pro návrh bylo 135 a jelikož se 0,33 zaokrouhluje dolů, pak byla podmínka ústavní většiny naplněna. Proto se pro tento ústavní dodatek v korejské ústavní historii vžil název *Ústavní dodatek zaokrouhlení směrem dolů*“ (Šál, 2007: 19).

na parlamentní systém (Šál, 2007: 22). 10. května je pak schválen třetí ústavní dodatek, který započíná kratičké období *druhé republiky*.

„Ho Čongova prozatímní vláda navrhla rychle novou ústavu zakotvující dvoukomorový parlamentní systém s premiérem v čele a kabinet, který se zodpovídal Národnímu shromáždění. Prezidentský úřad byl zachován, avšak volby do něj probíhaly nepřímo. S výjimkou prezidentského práva jmenovat předsedu vlády byl tento úřad z větší části formální“ (Eckert, Lee, Lew, Robinson, Wagner, 2001: 257). 13. srpna 1960 se stává prezidentem kandidát Demokratické strany Jun Po-son, ale v rámci strany dochází k frakcionalizaci a strana již nedisponovala většinou v Národním shromáždění. Vláda je zmítána řadou korupčních skandálů a není schopna udržet pořádek v zemi a nastartovat ekonomický rozvoj (druhá republika viz. Eckert, Lee, Lew, Robinson, Wagner, 2001: 254-260; Šál, 2007: 23-27). V důsledku toho armáda pod velením generálmajora Pak Čong-huiho provedla 16. května 1961 státní převrat, což započíná období *třetí republiky*.

„V prvním období 1961-63 Pak vládl prostřednictvím vojenské junty zvané Nejvyšší rada pro přestavbu státu, která byla po puči nadřazena existující struktuře civilní vlády. Tato organizace také vytvořila Korejskou ústřední zpravodajskou službu s Kim Čong-pchilem v čele. 17. října 1972 Pak vyhlásil stanné právo. Přestala platit Ústava a Národní shromáždění spolu se všemi politickými stranami bylo rozpuštěno. Byly zakázány veškeré politické aktivity a omezeny občanské svobody. Pak poté oznámil řadu revitalizačních reforem *Jusin*, které ohlásily konec veškerého pokroku směrem k liberálnější politice a začátek *čtvrté republiky*.“<sup>14</sup> (Eckert, Lee, Lew, Robinson, Wagner, 2001: 261, 264).<sup>15</sup> *Orgány všech tří mocí měly být soustředěny do jednoho centra. Opět se přechází k prezidentskému vládnímu systému, kdy prezident stanul v čele exekutivy, měl být volen přímo (na čtyři roky s možností jednoho znovuzvolení), ale podmínkou bylo, že kandidát musí být nominován politickou stranou. Bylo také stanoveno, že zákonodárným orgánem je jednokomorové Národní shromáždění, kde všichni kandidáti měli být nominováni politickou stranou; případné vystoupení ze strany či zánik strany vedl k zániku poslaneckého mandátu* (Šál, 2007: 31-32).<sup>16</sup> „Éra 1965-

---

<sup>14</sup> Zavádí systém tzv. „korejské demokracie“, což v praxi znamenalo v podstatě uzákonění Pakovy diktatury (Eckert, Lee, Lew, Robinson, Wagner, 2001: 264-265).

<sup>15</sup> Otázkou je – co umožnilo Pakovi osmnáctiletou vládu? *Především to byly čistky ve státní správě a armádě; instituce KCIA, která zasahovala do většiny dění v zemi; úspěšné ekonomické reformy, které vedly ke zvýšení životní úrovně, čímž si vláda získala podporu tehdejší střední vrstvy; a v neposlední řadě také obratná manipulace veřejného mínění – strach z KLDR* (Šál, 2007: 45-46).

<sup>16</sup> Yoon Hoo v této souvislosti hovoří o „systému stranického státu“ (viz. Šál, 2007: 31; Yoon, 1972: 59).



1971 je spojena s růstem ekonomiky, který se projevil rovněž na růstu popularity Pakovy osoby. I přes jisté uvolnění v oblastech politické aktivity nebo svobody tisku je nutno poznamenat, že jeho strana měla pro své působení nesrovnatelně více prostředků než opoziční strany“ (Musílek, 2008: 18-19; Cumings, 2005: 360;). Jelikož pátý dodatek neumožňoval Pakovi další kandidaturu, rozhodl se pro schválení nového ústavního dodatku, který by tuto překážku odstranil. Šestý ústavní dodatek byl schválen v roce 1969, ale bylo tak učiněno mimo budovu Národního shromáždění a bez účasti opozičních stran (viz. Eckert, Lee, Lew, Robinson, Wagner, 2001: 263).

„Nejvýznamnější změnou bylo vytvoření nového orgánu – Národní rady pro sjednocení, které měl předsedat prezident. Tomu byly zároveň rozšířeny pravomoci, když *získal odpovědnost za ochranu nezávislosti, územní celistvosti a kontinuity státu i Ústavy, když byla navíc značně rozšířena pravomoc Prezidenta činit nouzová opatření (např. v případě ohrožení či očekávaného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku). Prezident měl také pravomoc rozpustit Národní shromáždění. Oproti čtyřletému funkčnímu období podle šestého ústavního dodatku a maximální době výkonu funkce omezené na tři volební období, novelizovaná Ústava stanovila funkční období šestileté a ustanovení o omezení doby výkonu funkce bylo úplně vypuštěno. Mimořádné opatření číslo 9 z roku 1975 prohlásilo za nezákonné volání po revizi Ústavy, stejně tak jako její kritiku nebo kritiku samotného opatření“ (Šál, 2007: 41-43). „Čím více se naplňovaly Pakovy diktátorské ambice, tím více klesala jeho popularita a posilovala se opozice, kterou se snažil Pak potlačit i za pomoci nezákonných prostředků“ (Šál, 2007: 46). V roce 1979 však Koreu udeřila ekonomická krize, která souvisela s druhým ropným šokem, což způsobilo lavinu studentských a dělnických stávek. Pak se snažil situaci řešit vyhlášením stanného práva a vysláním speciálních vojenských jednotek, ale byl nedaleko prezidentského sídla jedním ze svých spolupracovníků 26. října 1979 zastřelen (Eckert, Lee, Lew, Robinson, Wagner, 2001: 266-272; Šál, 2007: 37-45), tímto aktem de facto započalo období *páté republiky*.*

„V dubnu 1980 Čon Tu-hwan ilegálně převzal kontrolu nad Korejskou bezpečnostní službou, nejmocnější civilní organizací v zemi, aniž by se vzdal své armádní příslušnosti a postavení“ (Eckert, Lee, Lew, Robinson, Wagner, 2001: 270).<sup>17</sup> 27. srpna

---

<sup>17</sup> Na rozdíl od Paka je však tento převrat založen na krveprolití – i proto nedokázal získat širší podporu veřejnosti, byť spoléhal na zajatý efekt růstu ekonomiky. „Krvavým symbolem Chunovy cesty k moci se

1980 je jmenován prezidentem a dochází k přijetí již osmého ústavního dodatku, který podle Michala Šála připomíná Ústavu třetí republiky z roku 1962 neboť již *nepočítá s Národní radou pro sjednocení a je stanoveno, že pro zvolení prezidenta má být vytvořeno speciální volební kolegium, které mělo být po aktu zvolení rozpuštěno. Funkční období bylo stanoveno na sedm let bez možnosti znovuzvolení. Co se týče otázky nouzového opatření, pokud byl prezident požádán většinou poslanců Národního shromáždění (to však stále mohlo být rozpuštěno) ke zrušení přijatých opatření, byl je povinen zrušit. Ústavní dodatky mohly být navrhovány prezidentem či nadpoloviční většinou všech poslanců Národního shromáždění a pro přijetí bylo nutné získat 2/3 většinu všech poslanců a nejméně polovinu oprávněných voličů v národním referendu* (Šál, 2007: 51-52). „Aby se vyhnul kritice, že si chce jako Pak u moci udržet až do konce života, zahrnul Čon do nové ústavy klauzuli, která omezovala vykonávání prezidentského úřadu na pouhé jedno sedmileté období, a opakovaně zdůraznil svůj úmysl předat po volbách února 1988 úřad zvolenému zástupci“ (Eckert, Lee, Lew, Robinson, Wagner, 2001: 273). Stejně jako u Paka se stal hlavním zdrojem jeho politické legitimacy ekonomický růst, ale násilné převzetí moci (zejména pak incident v Kwangdžu) společně s počátečními represemi tuto legitimitu podkopávaly až do konce jeho vlády. „*Spolu s částečným stáhnutím zákazu politických aktivit bývalých politiků v listopadu roku 1984 došlo k obnovení politické opozice, v jejímž čele stanuli dlouholetí bojovníci za demokracii a lidská práva – Kim Tã-džung a Kim Jong-sang*“ (Musílek, 2008: 27). V druhém období tak dochází k uvolnění a vytvoření opozice, která je v legislativních volbách 1985 úspěšná. Následná jednání o nové institucionální podobě politického systému Koreje však zadržela na odlišném postoji vlády a opozice. „Začátek roku 1987 byl spojen s obnovením protestní taktiky ze strany opozice a prodemokratického hnutí ve společnosti. Rozhodujícím momentem v jihokorejském přechodu k demokracii bylo Červnové povstání a deklaráce z 29. června 1987, která znamenala jasný ústupek všem požadavkům opozice“ (Musílek, 2008: 34-39).<sup>18</sup> Následným přijetím devátého ústavního dodatku 27. října 1987 započalo období *šesté republiky*.

---

stal květen 1980, kdy ve městě Kwangdžu byla násilně potlačena studentská demonstrace“ (Musílek, 2008: 20).

<sup>18</sup> „Osmibodový program reform, který začínal schválením přímých prezidentských voleb a dále zahrnoval obnovení občanských práv pro Kim Tã-džunga a další politické vězně; respektování lidských práv; zrušení cenzury tisku; podporu místní autonomie a politických stran“ (Eckert, Lee, Lew, Robinson, Wagner, 2001: 276).

### 3. 2. Ústava 1987

„Nová Ústava<sup>19</sup> přinesla řadu podstatných změn, na kterých se shodly obě „znepřátelené“ strany. Jedná se zejména o důležité změny ve vztahu mezi exekutivou, legislativou a mocí soudní; přináší také demokracii na lokální úrovni a rozšiřuje katalog ústavně garantovaných práv a svobod. Stejně jako dřívější Ústavy i tato přenechává exekutivní moci výsadní pozici a zachovává jednokomorové zákonodárné shromáždění, které má však více pravomocí omezujících výkonnou moc“ (Saxer, 2003: 53).

Hlava III. (články 40-65) se věnuje postavení zákonodárné moci. Ta je v jihokorejském politickém systému zastoupena v Národním shromáždění, do kterého je voleno na období 4 let 300 zákonodárců. Samotná volba není blíže specifikována, má být také stanovena zákonem – v současné době se jedná o smíšený volební systém, kde 246 poslanců je voleno přímo v rámci většinové volby v jednomandátových obvodech, zbylých 54 je poté zvoleno nepřímo, dáno proporčním výsledkem strany podle získaných hlasů ve volbách (bez možnosti zvýhodnění nejsilnější strany).<sup>20</sup> Stejně jako vláda má i národní shromáždění právo zákonodárné iniciativy a právě v této oblasti se ukazuje posílená pozice legislativy vůči exekutivě. Článek 53 odst. 2 zavádí do systému možnost *suspensivního veta*, kdy může prezident vrátit zákon k novému projednání (avšak nemůže se jednat o pouhou část zákona), ale pokud národní shromáždění znovu schválí zákon v původním znění dvoutřetinovou většinou za přítomnosti více než poloviny všech členů, je návrh zákona přijat.<sup>21</sup> Národní shromáždění také podle článku 54 projednává a schvaluje zákon o státním rozpočtu. Tato pravomoc „výrazně posiluje Národní shromáždění vůči prezidentovi, který v případě, že jeho strana nezískala ve

---

<sup>19</sup> Tato subkapitola o ústavě 1987 vychází z interpretace jihokorejské ústavy, jak ji přeložil Michal Šál (viz. Šál, 2007).

<sup>20</sup> Legislativní a prezidentské volby v Jižní Koreji také nejsou z ústavy uskutečňovány ve stejnou dobu. Podle některých autorů, *pokud se legislativní volby konají (přibližně) ve stejnou dobu jako volby prezidenta, pak je zde tendence pro vytvoření dvoustranického systému, a to i v případě, kdy je užít proporční volební systém, za podmínky, kdy prezident není volen v dvoukolové většinové volbě* (Shugart and Carey, Jones, 1995). „Prezidentské volby jsou tak důležité, že rozdělují voliče do dvou táborů. Jestliže se však legislativní volby nekonají ve stejnou dobu jako volby prezidentské, pak je zde viditelná fragmentizace stranického systému – v některých případech má prezidentova strana velmi malé množství zákonodárců“ (Mainwaring, Shugart, 1997: 467). Nemyslím si však, že by vznik bipartismu měl být pouze výsledkem souběžnosti legislativních a prezidentských voleb (v prezidentském systému). Na příkladu Jižní Koreje se naopak ukazuje, že stranický systém se stává dvoustranický i bez souběžnosti těchto voleb a to v důsledku ideologizace systému, resp. stran.

<sup>21</sup> V ústavě ale nenajdeme žádné ustanovení, které by udělovalo Národnímu shromáždění pravomoc vetovat prezidentské dekrety. To znamená, že i když prezident nemá většinovou podporu v Národním shromáždění (např. v případě menšinové vlády), stále může jednostranně skrze jeho dekrety prosadit jím preferované politické řešení (viz. Tsai, 2009: 372).

volbách absolutní většinu, je nucen s opozicí smlouvat a nebo se pokusí o vytvoření potřebné většiny“ (Saxer, 2003: 54). Podle článku 63 může podat návrh na odvolání Předsedy vlády nebo člena Státní rady z funkce. Výraznou pravomocí je též možnost zahájení procesu impeachmentu (čl. 65) vůči Prezidentovi, poruší-li ustanovení ústavy nebo zákona.<sup>22</sup>

Hlava IV. se naopak věnuje postavení moci výkonné, která je v systému reprezentována prezidentem, předsedou vlády a státní radou. Prezident je hlavou státu a reprezentuje stát navenek. Zároveň prezident stojí v čele exekutivy. Prezident je volen lidem ve všeobecných, rovných, přímých a tajných volbách na volební období 5 let<sup>23</sup> bez možnosti opětovného znovuzvolení.<sup>24</sup> V současné době volební zákon umožňuje, aby mohl být zvolen kandidát s největším množstvím hlasů (tedy za pouhé relativní většiny). Prezident také může dle čl. 72 předložit důležitá politická rozhodnutí ke schválení v národním referendu. Prezident také může vydávat prezidentské dekrety a za určitých okolností (občanské nepokoje, přírodní katastrofy, ohrožení země) vydávat nařízení se silou zákona, ale musí o tom bezodkladně informovat národní shromáždění a obdržet jeho souhlas. Prezident má také pravomoc vyhlásit stanné právo, ale je zde opět omezen národním shromážděním, které pokud požádá o zrušení stanného práva většinou hlasů

---

<sup>22</sup> Prezident No a jeho podporovatelé odešli v roce 2003 ze strany *Millennium Democratic Party* (MDP) a založili novou stranu – *Yeollin Uri Party* („Naše otevřená strana“). Bohužel do této nové strany přešlo pouze okolo 80 loajálních poslanců, což se projevilo jako nedostatečné pro ochranu prezidenta k podání podnětu Ústavnímu soudu k impeachmentu. Prezident byl obviněn z porušení ústavy, když podporoval jeho stranu Uri v rámci legislativních voleb, jelikož prezident má v této otázce zůstat nestranný (viz. Köllner, 2007: 16). Jelikož se odmítl omluvit, opoziční zákonodárci (Grand National Party a MDP) toho využili, aby 12. března 2004 úspěšně podali podnět k jeho impeachmentu. Po dobu procesu zastával jeho funkci Go Kun, předseda vlády. Veřejnost však stála na straně prezidenta a jeho strana v legislativních volbách v dubnu 2004 získala absolutní většinu. Veřejnost tak potrestala opozici za zneužití jejich legislativních pravomocí. Ústavní soud 14. května 2004 proces ukončil a Noa zprostil viny, ten se pak vrátil na funkci prezidenta. (viz. Hundt, 2008: 500)

<sup>23</sup> „Jedná se o jeden ze tří původních návrhů, konkrétně navržený jedním z vůdců opozice Kim Jong-samem. Strana režimu navrhovala šestileté období a Kim Tä-džung čtyřleté období s možností znovuzvolení“ (Saxer, 2003: 52). Ostatně i IMB mnohokrát naznačil, že nastal čas na změnu volebního, resp. politického systému, přičemž preferoval systém americký, případně německý (Yonhap News, 25. únor 2010).

<sup>24</sup> *Možnost znovuzvolení může být chápána jako snaha „zbavit se“ neschopného nebo nepopulárního prezidenta, který nemůže být zbaven svého mandátu. Druhým řešením je zkrácení funkčního období* (Mainwaring, Shugart, 1997: 452). Sartori tvrdí, že hlavním argumentem proti prodlužování funkčního období prezidenta je obava, že po znovuzvolení pro ně bude snadnější stát se případně diktátory. Druhým argumentem pak je, že prezident, který má možnost být znovuzvolen, se před koncem funkčního období věnuje předvolební kampani, kdežto prezident, který podruhé již zvolen být nemůže, prostě pokračuje ve své práci (Sartori, 2001: 176). Stejně jako Sartori se i já domnívám, že na jednu stranu je obava z diktátorské recidivy oprávněná, ale měli bychom se zamyslet nad tím, zda to odráží dnešní okolnosti. Naprosto souhlasím s argumentem, že tento systém znemožňuje odměnění dobrého prezidenta. Navíc se domnívám, že druhý argument obhájců znovuzvolitelnosti je také problematický – neboť se prezident nemusí nutně věnovat pouze své (reformní) práci, ale i prezidentské kampani jeho stranického kolegy/ně.

všech členů shromáždění, prezident se musí této žádosti podřídit. Ústava také oslabuje pozici prezidenta při jmenování předsedy vlády, kdy se vyžaduje souhlas národního shromáždění<sup>25</sup> a zároveň je jeho pozice oslabena tím, že pozbyl pravomoc na rozpuštění Národního shromáždění. Na druhou stranu mnoho autorů považuje při hodnocení amerického a korejského prezidentského systému pozici korejského prezidenta za silnější, když hovoří o *imperiálním prezidentství*. Donedávna to byl totiž on a jeho blízcí spolupracovníci, kdo kontrolovali nominace do legislativních voleb, když byl Kim Tã-džung v opozici, on osobně vybíral stranické kandidáty (viz. Helgesen, 1995: 22).

Hlava V. se poté věnuje moci soudní, v jejíchž vrcholu stojí Nejvyšší soud, jehož předseda je jmenován prezidentem se souhlasem národního shromáždění na období 6 let bez možnosti znovuzvolení. Soudci nižších soudů jsou jmenováni na 10 let předsedou Nejvyššího soudu se souhlasem Soudcovské rady Nejvyššího soudu, také s možností opětovného jmenování do funkce (článek 105). „Možnost opětovného jmenování u nižších soudů vytváří *závislost* na Nejvyšším soudu, ale u něj zase *závislost* na moci výkonné. Podle některých autorů tedy nevytváří nová ústava úplně nezávislou justici“ (Saxer, 2003: 54). Hlava VI. poté Ústavnímu soudu, který má dle čl. 111 pravomoc v následujících věcech: 1. přezkum ústavnosti na žádost obecného soudu; 3. rozpuštění politické strany; 4. kompetenční spory mezi orgány; a 5. ústavní stížnosti podle zákona. Ústavní soud se skládá z 9 soudců jmenovaných prezidentem na návrh národního shromáždění a předsedy Nejvyššího soudu.

Jak již bylo řečeno, Ústava rozšiřuje katalog ústavně garantovaných práv a svobod. Na druhé straně, jak poukazuje Carl Saxer, podle článku 37 mohou být svobody a práva občanů *omezena zákonem* pouze je-li to nutné v zájmu národní bezpečnosti, udržení práva a pořádku nebo veřejného blaha. „I v případě, že budou takováto omezení zavedena, podstata žádné svobody nebo práva nesmí být porušena. Otázkou však je, co je onou *podstatou*. Ponechá-li se poté interpretace na Ústavní soud, který se jen výjimečně (Yoon, 1990) postaví vládě, pak to může chápat, že práva jsou stále určitým způsobem omezována“ (Saxer, 2003: 54-55).

---

<sup>25</sup> To však nutně neznamená, že prezident musí jmenovat někoho jiného, jak dokazuje případ Kim Tã-džunga a jím navrhnutého Kim Čong-pchila. (Saxer, 2003: 55)

### 3. 3. Specifika jihokorejského politického systému

Při hodnocení jihokorejské demokracie však nesmíme opomenout stranický systém. „V období mezi lety 1987 a 2008 vzniklo a zaniklo na devět liberálních a sedm konzervativních relevantních stran, které vznikly buď sloučením s jinými stranami, a nebo rozdělením v rámci existující strany“ (Bailey, 2010: 32).<sup>26</sup> Podle Daniela Baileyho to může značit, že jihokorejský demokratický systém je ještě nevyzrálý, resp. nerozvinutý (Bailey, 2010: 33). „Mnoho vědců připisuje tuto nestabilitu faktorům jako je personalistický charakter jihokorejské politiky, silnému regionalismu či efektu rozdílných volebních systémů“ (Bailey, 2010: 32-33; Croissant, 2002; Shin, 2002). Podle Baileyho však mnoho autorů opomíjí poměrně důležitý faktor jakým jsou Spojené státy, které podle něj mají nemalý vliv na destabilizaci korejského stranického systému (Bailey, 2010: 33).

Bailey tyto faktory dále rozvíjí. V první řadě má na jihokorejskou politiku podle něj vliv politický personalismus, resp. faktor politických osobností. *Za tzv. éry „tří Kimů“ (Kim Jöng-sama, Kim Tä-džunga a Kim Čöng-pchila) došlo k vytvoření politických stran, které odpovídaly potřebám jednotlivých politických aspirantů – podle Ima „ve svých stranách vládli jako straničtí prezidenti, kteří kontrolovali nominační proces jednotlivých kandidátů, jmenování stranických sekretariátů či pozice v komisích v Národním shromáždění“* (Bailey, 2010: 34; Im, 2004: 189). Druhým faktorem, zejména pak v rámci volebního chování, je podle Baileyho specifický jihokorejský regionalismus. *Ten můžeme sledovat v jihokorejské politice od roku 1963, kdy v prezidentských volbách kandidoval Pak Čöng-Hui. V těchto volbách jej drtivě podpořili voliči jeho rodného regionu Jöngnam, stejně jako vesnických oblastí sousedního regionu Honam; kdežto Jun, hlavní opoziční kandidát, byl podpořen voliči z oblasti kolem Söulu* (Bailey, 2010: 34; Kim a Koh, 1972: 846).<sup>27</sup> Třetím znakem je jihokorejský volební systém. *Systém volby jihokorejského prezidenta, stejně jako Národního shromáždění měl od založení První republiky v roce 1948 řadu podob.*

---

<sup>26</sup> Průměrná životnost politické strany v Jižní Koreji byla do roku 2002 pouze 31 měsíců (Croissant, 2002: 251-252).

<sup>27</sup> Můžeme zde tedy pozorovat jakýsi loajální vztah. Někteří se však domnívají, že *tato loajalita není důsledkem regionalismu jako takového, ale řadou dalších faktorů, jako jsou např. vztahy vytvořené během studií na střední/vysoké škole, což je v případě Jižní Koreje poměrně rozšířený fenomén* (Shin, Steinberg, 2006: 524).

*Současný volební systém navíc podle Croissanta brání rozvoji stabilního stranického systému* (Bailey, 2010: 34; Croissant, 2002: 262).

### **3. 3. 1. Politický personalismus<sup>28</sup>**

„Přechod k demokracii v roce 1987 nevyřešil problémy, které sužovaly stranický systém již z dřívějších režimů. Od poloviny dvacátého století soupeřili o vedení pro-demokratického opozičního hnutí dva Kimové – Kim Jöng-sam a Kim Tä-džung. Oba dva byli za své postoje vůči režimu několikrát zatčeni a uvězněni“ (Bailey, 2010: 37). Avšak v klíčovém roce 1987 se projevil odlišný charakter obou Kimů, kdy „každý Kim viděl sebe jako hrdinu jihokorejského politického dramatu“ (Bailey, 2010: 38, Han, 1988: 55).

„Výsledkem tohoto nesouladu byl rozchod Kim Tä-džunga s jeho stranou<sup>29</sup> (RDP – *Reunification Democratic Party*) a její vůdce Kim Jöng-sam poté v říjnu 1987 vytvořil vlastní stranu – *Peace and Democracy Party*. Tento krok bohužel velmi efektivně rozdělil opozici. Do třístranného boje o post prezidenta (No Tchä-u za vládnoucí *Democratic Justice Party*, Kim Tä-džung a Kim Jöng-sam) se poté přidal i Kim Čöng-pchil a jeho *New Democratic Republican Party*, která vznikla jako alternativní hlas v rámci autoritářského vládního kruhu“ (Bailey, 2010: 38; srov. Im, 2004; Han, 1988).

„Zkušenost těchto prezidentských voleb napomohla větší institucionalizaci stranického systému, který pak pokračoval v ovlivňování následných prezidentských a legislativních voleb. Avšak prezidentské volby roku 1992 byly opět ve znamení souboje významných politických osobností. Ačkoli v roce 1990 došlo ke splynutí stran No Tchä-ua a Kim Jöng-sama a vzniku nové Demokratické liberální strany, vnitřní rozbroje ji znemožnili

---

<sup>28</sup> V rámci Jižní Koreje hovoříme také o „vládě jednoho muže“ – kde nejsou politické strany a ostatní instituce podstatné, protože moc je koncentrována v rukou jednoho silného muže. Takováto vláda si nejčastěji objevuje v nejméně rozvinutých státech (nejčastěji afrických), ale ve Východní Asii můžeme za ukázkový příklad považovat právě Jižní Koreu. *V Jižní Koreji se od založení Liberální strany v roce 1951 prezidentem I Sung-manem objevovaly dominantní strany, ale tyto strany se měnily v závislosti na vůli a potřebách jednotlivého vůdce. Politické strany sloužily jako nástroj prezidenta k udržení se u moci a podle některých se tato situace nezměnila ani po přechodu k demokracii* (Kim, 2003: 58).

<sup>29</sup> V tomto případě je nutno dodat, že označení „jeho“ strana je zcela namístě. Je to dáno tím, že politické strany v Jižní Koreji jsou mnohem více závislé na vůdci strany, než na jejím ideologickém zaměření či její formální organizační struktuře. V podstatě bychom tak mohli říci, že politický personalismus se projevuje i v rámci samotných politických stran, než jen ve vedení státu, kdy „*the leader is the party*“ (Helgesen, 1995: 28).

ovládnutí Národního shromáždění. Poměr sil mezi stranami se v Národním shromáždění změnil natolik, že se z prezidentských voleb stal souboj tří politických osobností – Čong Ču-jönga (bývalý majitel Hyundai), Kim Jöng-sama a Kim Tä-džunga, kteří všichni reprezentovali strany zastoupené v Národním shromáždění“ (Bailey, 2010: 38).

Souboj předních politických elit ovlivňoval stabilitu politického systému i v dalších prezidentských volbách – 1997 (vítězem se stal Kim Tä-džung), 2002 (No Mu-hjön) i 2007 (I Mjöng-bak). „V rámci nominačního procesu hlavní konzervativní strany Grand National Party (GNP), kdy v rámci komplexní volby zvítězil kandidát s větší podporou voličů, se rozhodovalo mezi Pak Kün-hje a I Mjöng-bakem, který se stal vítězem jak stranických primárek<sup>30</sup>, tak samotné prezidentské volby.<sup>31</sup> Podobný osud potkal v rámci konzervativní GNP i legislativní volby v roce 2008 a 2012, kdy se v prvním případě vytvořila aliance podporující Pak Kün-hje a na druhé podporující hlavního rivala Kang Čä-Söpa. Konzervativní křídlo politického spektra bylo navíc ještě více rozděleno s kandidaturou I Hwe-čchanga a jeho dalších spolustraníků z *Liberty Forward Party* (LFP)“ (Bailey, 2010: 38-39). V druhém případě, kdy navíc těsně před volbami došlo ke změně názvu na Sänuri, se nejsilnější konzervativní strana rozdělila na dvě hlavní aliance – jedna podporující Pak Kün-hje (pro-Pak), druhá pak podporující prezidenta I Mjöng-baka (pro-I).<sup>32</sup>

### 3. 3. 2. Politický regionalismus

Již delší dobu můžeme v jihokorejském politickém systému sledovat rozdělení na jihovýchod a jihozápad. *Toto rozdělení bylo již za vlády Pak Čong-huia, která měla monopol na rozdělování veřejných financí, a která započala politickou tradici odměňování podporovatelů vládními výdaji na jejich lokální rozvojové projekty* (Bailey,

---

<sup>30</sup> Kandidát strany byl volen na základě komplexní „volby“ dle stranických předpisů. Jednalo se o kombinaci hlasování členů strany (30 procent), otevřeného veřejného hlasování (30 procent), výsledků průzkumů veřejného mínění (20 procent) a posledních 20 procent bylo v rámci hlasování stranických delegátů.

<sup>31</sup> Konzervativní kemp byl tradičně před volbami rozštěpený a to je často považováno za hlavní důvod, proč konzervativci v prezidentských volbách 1997 a 2002 nezmohli. Hlavním stranickým úkolem la bylo tedy stranu sjednotit.

<sup>32</sup> Z toho vyplývá, že jihokorejská demokracie je náchylná k frakcionalizaci – tj. seskupování loajálních jedinců k danému vůdci. *V případě, že se jeho strana dostane do Národního shromáždění, případně do vlády, pak budou nejdůležitější, resp. nejloajálnější jedinci, dosazení do klíčových pozic* (Kim, 1998: 114-115). Viditelná frakcionalizace byla na případě GNP, resp. Sänuri Party, v případě legislativních voleb při vytváření kandidátek (jak na většinové, tak proporční pozice).



2010: 39; Kim a Koh, 1972). Vláda Pak Čong-huiho podporovala představitele z oblasti Kjöngsang a občané z jihozápadní oblasti Čolla se tak cítili diskriminováni (viz. Han, 1988). „Proto tito lidé obývající provincie Čolla většinou podporovali opoziční strany v rámci prezidentských voleb v roce 1987 – zejména pak Kim Tã-džunga, který reprezentoval stranu *Peace and Democracy Party*“ (Bailey, 2010: 39).

*Efekt regionalismu poté pokračoval i v dalších prezidentských a exekutivních volbách, kdy se elektorát rozdělil na jihovýchodní (konzervativní) a jihozápadní (liberální) část, a výrazně napomohl nahodilému formování politických stran* (Bailey, 2010: 39-40). Choi Young-jin (Choi, 2002) dále považuje regionalismus za největší překážku v demokratickém rozvoji, neboť ovlivňuje reprezentaci zájmů a způsobuje krizi legitimacy. Zejména za Kim Jöng-sama podle něj došlo k prohloubení regionalismu, kdy došlo i k jakési nacionalizaci a zvláštní spolupráci mezi regiony navzájem.

Pro nás však důležité je, že politický regionalismus také ovlivnil jak legislativní volby v roce 2008 a 2012, tak i prezidentské volby v roce 2007. „Východo-západní dělení bylo v rámci prezidentských voleb stále přítomné, ale oproti dřívějším volbám ve značně limitované podobě. Volby do Národního shromáždění v roce 2008 také prokázalo regionální dělení na východ a západ, jelikož konzervativní GNP získala primát v jihovýchodních provinciích a v Söulu, kdežto liberální Sjedenocená demokratická strana (UDP) získala velkou podporu v jihozápadních provinciích“ (Bailey, 2010: 40).

Problém regionalismu podle Choi nastává zejména ve chvíli, *kdy je vláda považována za „vládu regionu“, tedy nikoli za reprezentanta celého národa, který by řešil národní problémy a hájil národní zájmy.*<sup>33</sup> Obecně směřuje k nesouhlasu s politikou prezidenta, který tak ztrácí legitimitu a zároveň ke snížení jeho vládnoucích schopností v druhém regionu a např. za Kim Tã-džunga došlo ještě ke zhoršení meziregionových vztahů, kdy region Honam byl díky *sluneční politice* napojován na anti-komunistické tendence. Choi se tedy domnívá, že regionalismus se stal určitou politickou ideologií, podle kterých voliči určují své aktivity a zájmy a zároveň je to i zdrojem určitého ospravedlnění. (Choi, 2002)

---

<sup>33</sup> Nejviditelněji se to podle Choi (2002) projevuje v jmenovacích procedurách, zejména do vládních úřadů a dochází k tomu podle něj v moderní historii ještě častěji, než za vlády generála Paka. Zároveň dodává, že tyto personální regionálně-orientované kroky budou mít i praktický dopad, neboť *takoví úředníci budou více než zájmy občanů řešit politické zájmy.*

### 3. 3. 3. Pluralitní volební systém

Bailey také považuje existenci pluralitního volebního systému za destabilizační faktor. *Systém, kde hlava státu je volena v rámci relativně-většinového systém nesměřuje k oslavení všech občanů nebo vytváření většinových koalic.* Podle Baileyho se tak jedná o určitý katalyzátor rozpadu korejského stranického systému (Bailey, 2010: 40-41). Zároveň takový systém, který umožňuje prezidentovi pro vítězství i 36 procent všech odevzdaných hlasů, zpochybňuje legitimitu a zhoršuje pozici pro vládnutí.

Ani volby do Národního shromáždění (viz. kapitola 3. 2.) neumožňují podle Baileyho vytvoření stabilního stranického systému. *Již Maurice Duverger tvrdil, že proporční systém vede k ustavení multipartijní demokracie, kdežto většinová volba k ustavení dvoustranické demokracie (Duverger, 1972). Bohužel v jihokorejském případě řešení smíšeného volebního systému spíše napomohlo důležitosti politického personalismu a regionalismu, což vedlo k nestabilnímu stranickému systému (Bailey, 2010: 40).*

### 3. 3. 4. Nedostatečná reprezentace zájmů

„Pro Jižní Koreu byl po dlouhou dobu typický nedostatek levicových stran – až v roce 2004 se stala levicová *Demokratická strana práce* parlamentní stranou.<sup>34</sup> To však neznamená, že by všechny strany v Jižní Koreji byly pouze konzervativní či pravicové. Některé můžeme považovat za středové, středo-levicové, středo-pravicové, liberální nebo progresivní, které se zařazují do přímého kontrastu s pravicovými stranami.<sup>35</sup> Zatímco „nepravivé“ strany jsou heterogenní, v rámci hlavních pravicových stran můžeme už od 50. let pozorovat jakousi stranickou rodovou linii: *Liberal Party* (1951-60), *Democratic Republican Party* (1963-80), *Democratic Justice Party* (1981-90), *Democratic Liberal Party* (1990-96), *New Korea Party* (1996-97), *Grand National Party* (1997-2012), *Saenuri Party* (2012-současnost)“ (Kwon, 2008).

Podle Choi (2006) jihokorejský konzervatismus v politickém systému plně zakořenil a to v důsledku Studené války a anti-komunismu, který má své počátky z doby vytváření státu ve 40. a 50. letech. Podle něj konzervatismus zakořenil v korejské společnosti

---

<sup>34</sup> V těchto volbách získala 10 křesel, v legislativních volbách 2008 kvůli odchodu části členů pouze 5. V roce 2011 se strana sloučila do *Unified Progressive Party* a ve volbách v roce 2012 získala 13 křesel.

<sup>35</sup> V případě Jižní Koreje se proto nehovoří o ideologickém dělení na „levici“ a „pravici“, ale o rozdílu mezi „pravici“ a „ne-pravici“ (Kim, 2010: 598).

natolik, že se stal kulturně hegemonní. *Za takovéto situace stát a společnost vzájemně souhlasili na dominantní ideologii - konzervatismu, což znemožnilo, aby se levicové myšlení dostalo do popředí.* Shin se Steinbergem poukazují také na to, že levicové myšlenky byly pravicovou a anti-komunistickou vládou potlačovány a to z obavy severokorejské infiltrace, ale také z možné ztráty jejich vlastního postavení. *Byl to právě Zákon o národní bezpečnosti, který efektivně bránil vzniku levicových a dělnických hnutí* (Shin, Steinberg, 2006: 521).

Podle Kang Won-taeka byl do prezidentských voleb 2002 hlavním faktorem určující volební výsledek regionalismus. Ovšem již v těchto volbách se posílila role politické ideologie, která zejména vychází z generačního štěpení, stejně tak jako z úpadku štěpení „tří“ Kimů. „Na jedné straně se toto štěpení projevuje v klasickém ekonomickém dělení *levice versus pravice*, kde jsou hlavními tématy problematika ekonomické demokratizace, respektive reforma rodinných konglomerátů. Zejména mladí se zde stávají advokáty reformy a více se identifikují s progresivními názory. Na druhé straně jsou jedním ze zdrojů ideologického konfliktu uvnitř jihokorejské společnosti mezikorejské vztahy, resp. odlišný pohled na samotnou severokorejskou politiku, vztahy se Spojenými státy a Zákon o národní bezpečnosti, tedy antikomunismus“ (Kang, 2005).<sup>36</sup>

Určitá represe, ale i negativní pohled na progresivismus způsobuje, že levicové požadavky jsou dlouhodobě podreprezentovány. Tendenci k podreprezentaci zájmů můžeme vidět i v řadě vyspělých kapitalistických demokracií, ale v případě Jižní Koreje se jedná podle Wonika Kima o fenomén poměrně rozšířený – *jak můžeme vypořádat z konfliktu a tenzí mezi politickými lídry jednotlivých stran v parlamentu nebo na politických praktikách, které se dějí mimo parlament, v rámci občanských skupin či sociálních hnutí. Jelikož žádná velká politická strana nereprezentuje převážnou část společnosti, občanské skupiny agregují jednotlivé podreprezentované či nereprezentované zájmy a působí pak jako „semireprezentativní“ organizace. Jako reakce na tyto mimoparlamentní hnutí se často vytvářejí nové strany, které chtějí politicky využít, resp. zaplnit podreprezentovaný politický prostor, a neustále se*

---

<sup>36</sup> Kang Won-taek se také domnívá, že oba zdroje štěpení mají pravděpodobně své historické kořeny v podobě vlády generála Paka a Čona. Takže tady vzniká určité další štěpení *liberalismus versus autoritářství* (Kang, 2005).

*reorganizují nebo slučují s jinými stranami* (Kim, 2010: 598-599). I to napomáhá nestabilitě stranického systému v Jižní Koreji.

### **3. 4. Politická kultura**

#### **3. 4. 1. Konfucianismus**

I když již uběhlo více než 100 let od konce dynastie Čoson (1392-1910), kdy byl konfucianismus státní doktrínou, má tento řád stále značný vliv na korejskou politickou kulturu. „Zejména historicky měl upravovat vztahy mezi lidmi a v rodině, prostřednictvím morálních principů, kde otec rodin (resp. vládce), byl v čele hierarchického uspořádání, ale tento *paternalismus*<sup>37</sup> se často měnil v despotismus. Vláda byla exkluzivní záležitostí krále a *yangbanské* aristokracie. Konfucianismus kladl velký důraz na to, aby byly individuální potřeby jednotlivce podřízeny kolektivu, zejména pak rodině a příbuzenským vztahům. Autorita nadřazeného/vládoucího byla absolutní, stejně jako podřízení syna vůči otci, nebo mladšího bratra vůči staršímu bratrovi“ (Kim, 1998: 101).

Jak již bylo zmíněno, král měl monopol na politickou moc. „Vládl s mandátem nebes s pomocí jeho ministrů a byrokracie, ostatní byli jejich pouhými „následovateli“, kteří poslušně naplňovali příkazy královské vlády. Tato politická kultura, která nesla prvky autoritářského politického systému, byla uchovávána až do roku 1910“ (viz. Kim, 1998: 102; Yang, 1985: 6). Podle Yanga konfuciánský politický systém může být charakterizován politickými hodnotami jako jsou: poslušnost, loajalita, zbožnost či oddanost. Dle něj bychom tedy mohli říci, že *korejské konfuciánství se stalo elitářskou,*

---

<sup>37</sup> „Paternalismus je charakteristickým rysem tradičních konfuciánských států, proto se někdy uvádí, že východoasijské politické režimy mají dvě hlavní charakteristiky – *unipolární uspořádání* politické moci a *paternalistické mocenské vztahy*. Politická moc ve Východní Asii je více či méně koncentrována do jednoho mocenského centra (pokud tedy převezmeme terminologii z mezinárodních vztahů, pak můžeme hovořit o unipolárních systémech). Tato problematika se týká toho, jakým způsobem jsou politická moc a politické instituce strukturovány a jak tedy ve své podstatě vypadá struktura východoasijských politických systémů. Politická moc ve Východní Asii je unitární v tom smyslu, že je koncentrována v jednom centru – ať už v osobě jednoho vládce, dominantní strany nebo nějaké koalice politiků, úředníků či ekonomických elit. Unitární mocenské centrum může být změněno tlakem zevnitř mocenského centra nebo zvnějšku, ale politické centrum ve Východní Asii je natolik silné, že je schopné udržet si základní zdroje podpory a kontrolu nad ostatními subjekty“ (Kim, 2003: 54-55)

*anti-egalitářskou a anti-demokratickou ideologii* (viz. Kim, 1998: 102; Yang, 1985: 5-6).

Na současné politické praxi se projevil podle Kima (1998) konfucianismus převáděním politického konfliktu do otázek morálky, což ale způsobuje, že strany jsou jen těžce schopny nalézt nějaký kompromis. Ostatně tradiční konfuciánská politická kultura je jen velmi málo náchylná ke kompromisu nebo (pragmatickému) vyjednávání. *Místo toho politikům chybí jistá míra sebekritiky, neboť považují své kroky za jediné morální* (nerad bych však v takové situaci paušalizoval, neboť se najdou i takoví politici, kteří dokážou vyvodit za své kroky minimálně politickou odpovědnost), *a tato „rigidita“ jen stěží může napomáhat politickému kompromisu* (Kim, 1998: 115).

Nemyslím si, že by byl konfucianismus vševysvětlujícím fenoménem, nicméně se domnívám, že má na současnou politiku výrazný vliv – zejména pak v rámci onoho závislého postavení rodiny na otci, resp. společnosti na vůdci. V Národním shromáždění se to podle Shina a Steinberga projevuje tak, že zde de facto neexistuje volné hlasování; *je zde spíše imperativní mandát – zákonodárce hlasuje podle rozhodnutí vůdce. To je doprovázející element personalizované loajality; z toho ale vyplývá, že osobní morální odpovědnost vůdce za jeho politiku a aktivity, stejně jako jeho rodiny je sledována a vyžadována – v takovém případě jsou korupční akty synů vůdce nebo prezidenta nesmírně důležité. Stejně tak koncept „loajální opozice“ se zdá být oxymóronem, protože loajalita je z definice personalizovaná.* (Shin, Steinberg, 2006: 524). Podle Chi-young Paka „politická opozice nemá v tradiční (konfuciánské) společnosti legitimní místo, protože to bylo považováno za něco ve své podstatě nemorálního a nelegitimního. Taková společnost nevyhnutelně stvořila takovou politickou kulturu, která oslabila soutěživý systém.“ (Pak, 1980: 18).

### **3. 4. 2. Současná politická kultura a charakter stran**

Mezi politology (např. Lipset) je obecně přijímáno, že existuje jistá korelace mezi rozvojem demokratických hodnot a socioekonomickou úrovní daného státu (Nahm, 1998: 478). Podle této teorie je možné lépe rozvíjet demokratické hodnoty v rozvinutých zemích, než v zemích chudých. To by vysvětlovalo, proč se Jižní Korea

začala demokratizovat až v 80. letech, kdy se stala moderní industriální společností.<sup>38</sup> V období autoritářských vlád generála Paka a Čona došlo v Jižní Koreji k fenomenálnímu ekonomickému rozvoji. Během tohoto období zažila společnost masivní přechod z tradiční zemědělské společnosti do dynamické průmyslové ekonomiky.<sup>39</sup> Došlo také k rapidnímu rozvoji demokratických hodnot a to zejména v důsledku rozvoje vzdělávacího systému a masových médií<sup>40</sup> (viz. Kim, 1998, 108). Podle I Čong-huiho však právě tato rychlá změna z autoritářského do demokratického zřízení a také rychlý nárůst neoliberalismu, zapříčinil určitou krizi politického systému, neboť společnost nebyla připravena na existenci pluralismu - otázka ochrany životního prostředí, lidských práv, genderové rovnosti, ochrany spotřebitele či ekonomické rovnosti (Lee, 2003).

Jak ale ovlivnil tento rapidní vývoj politickou kulturu? Právě v důsledku poválečné historie se ustavilo podle Shina a Paka (2008) 6 základních charakteristik jihokorejské politické kultury: autoritářství, zaměření na společnost (kolektivismus), frakcionalizace, sklon k odporu (nejčastěji uskutečňováno prostřednictvím odborů), národní identita (nacionalismus) či anti-komunismus. *Od roku 1987 se však situace začíná postupně měnit. Kolektivismus a frakcionalizace zůstávají stále silnými politickými faktory<sup>41</sup>, zatímco autoritářské tendence se začínají postupně oslabovat.* V 21. století však můžeme vyzorovat 7. charakteristiku politické kultury, kterou se stává skeptické vnímání politiky a soudního systému. Již v roce 2003 považovala jedna pětina respondentů průzkumu EAB vládu No Mu-hjona za diktátorskou a o statně za nástupu I Mjong-baka ke změně rétoriky nedošlo (obzvláště za krize roku 2008, kdy zde byly i volání po impeachmentu). Skepticismus se také objevuje v otázce nezávislého a

---

<sup>38</sup> Je obecně přijímáno, že industrializace vede k vytvoření demokratického politického systému, protože to zahrnuje změnu životního stylu a vztahů uvnitř společnosti, zatímco tento proces podkopává tradiční politické hodnoty a postoje, které zpomalovaly nebo znemožňovaly demokratický rozvoj (Kim, 1998: 107).

<sup>39</sup> V roce 1980 byl hrubý domácí produkt na osobu vyšší než 1 500 dolarů a v roce 1990 již 6 500 dolarů.

<sup>40</sup> Ty totiž výrazně napomohly demokratické politické socializaci, kterou chápu jako „cestu formování individuálního politického vědomí, vybavení jednotlivce hodnotami politické kultury, které mu pomáhají definovat vlastní místo v politickém systému, identifikovat strukturu systému a vymezit své politické zájmy. Zároveň však i jako proces, během něhož jedinec nejen získává informace o panujících politických hodnotách, vůdcích, režimu i politickému systému, ale hlavně pozitivní vztah k nim“ (viz. Krejčí, 2004: 104).

<sup>41</sup> Současná demokratická strana je rozdělena do mnoha frakcí, z nichž nejdůležitější jsou v podstatě tři – příznivci bývalého prezidenta No Mu-hjona, příznivci z oblasti Honam (Čolla), kdo byli loajální bývalému prezidentovi Kim Tě-džungovi, a skupina bývalých prodemokratických aktivistů, kteří se nepřiklání ani k jedné z těchto skupin. Často dochází ke sporům mezi frakcemi a to jak v ideologickém směřování strany, tak zejména při nominačních a jmenovacích procesech.

spravedlivého soudnictví, který je výsledkem silného napojení soudní soustavy na politické a hospodářské kruhy (Shin, Park, 2008: 46).

Jak se tento skepticismus projevuje? Zejména v samotné politické participaci, kdy je zřejmé, že velmi malý počet Korejců vstupuje do politických stran a podílí se na jejich předvolebních kláních (výjimku zde asi tvoří klání z roku 2002 před legislativními volbami, které volalo po očištění politiky a také nástup An Čchol-suova fenoménu v roce 2012, který také požadoval vytvoření „nové politiky“; kde bychom mohli ale naopak konstatovat, že se tento skepticismus a znechucení politikou stalo impulsem pro vytvoření těchto „iniciativ“) či se věnují lobbingu nebo jiným politickým aktivitám (Kim, 1998: 111). Také je zde patrný snižující se trend účasti na volbách jak do Národního shromáždění, tak v prezidentských volbách, byť s mírnou výjimkou v roce 2012. Zatímco v prvních přímých volbách v roce 1987, 1992 i 1997 byla účast na prezidentských volbách 89,2, 81,9, resp. 80,7 procent, v roce 2002 byla volební účast 70,8 procent a v roce 2007 už jen pouhých 62,9 procent registrovaných voličů (Národní volební komise). V případě voleb do Národního shromáždění – čím delší doba uplynula od roku 1987, tím nižší účast na volbách (v roce 2008 byla dokonce nejnižší v historii – pouze 46 procent). V roce 2012 však došlo ke zesílení ideologického souboje mezi liberály a konzervativci, což se také projevilo na volební účasti (prezidentské volby 75,84 %, legislativní volby 54,3 %).

Na závěr bychom se tedy mohli ptát, jaká jsou vlastně příčiny tohoto skepticismu? Vedle silného propojení ekonomické, politické a soudní sféry se jedná samozřejmě i o samotný problém politických stran. Podle profesora Kim Tã-ho (Kim S.J., 2012) spočívá problém politických stran z obou částí politického spektra v tom, že ani jedna nedává recept, vizi či filosofii na klíčové problémy, kterým čelí korejská společnost (sociální polarizace, nedostatek pracovních míst, nedůvěra či obecná nespravedlnost) a které tak zůstávají jen hlavními body předvolebních sloganů. To podle něj i způsobilo, že se voliči stali fluktuujícími, kdy v cyklu 5-6 let prostřídali oba hlavní politické tábory. Zároveň se také hlavní politické strany více zaměřují na osobní konflikty s výrazným ideologickým podtextem (jako například podezření z vměšování se Národní inteligentní služby v prezidentských volbách 2012). Problémem také může být, že žádná politická strana nereprezentuje převážnou část společnosti a často ani nereprezentují zájmy těch skupin, ke kterým by se z ideologických důvodů měly hlásit. Nereprezentují tedy určité sociální síly a jejich zájmy, jak je tomu u západních demokracií. Jsou to tedy často

občanské skupiny, které agregují jednotlivé podprezentované či nereprezentované zájmy a stávají se tak určitými „semireprezentativními“ organizacemi (viz. Kim, 2010: 598-600). Stejně tak se prof. Kim domnívá, že tyto strany nejsou založené na masách, o čemž podle něj svědčí i změna názvu největší konzervativní strany GNP na Sänuri, na kterém se dohodly pouze stranické elity (Kim S.J., 2012)

### **3. 5. Čäboly a ekonomická demokratizace**

Čäbol je označení pro „jihokorejské konglomerátní společnosti, které jsou obvykle složeny z mnoha dílčích podniků působících často v odlišných a nesouvisejících průmyslových a obchodních odvětvích. Jsou rodinnými společnostmi, kde hlava rodiny je zároveň nejvyšším ředitelem a má téměř neomezenou moc nad celým hierarchicky uspořádaným konglomerátním uskupením a kde se vedoucí pozice dědí z generace na generaci“ (Drobík, 2009: 29).<sup>42</sup> Éra těchto konglomerátních uskupení vznikla za režimu Pak Čong-huia, *když získaly monopolní či oligopolní status na domácích trzích a které byly podporovány korejskou vládou*<sup>43</sup> *všemi dostupnými prostředky, byť na úkor ostatních podniků a sektorů ekonomiky, i včetně spotřebitelů* (Drobík, 2009: 30).<sup>44</sup>

Tyto konglomeráty se staly hlavními tahouny jihokorejského *Zázraku na řece Han*, avšak jejich problémem bylo, že byly sice dominantní v Koreji, ale nekonkurenceschopné na světových trzích. Bylo tedy nutné, aby došlo k jejich restrukturalizaci a také k oddlužení, což je ostatně i dnes na pořadu dne<sup>45</sup>. Podle Drobíka se demokraticky zvolené vlády pokusily o deregulaci ekonomických aktivit a otevření jihokorejských finančních a obchodních trhů tak, aby na území Jižní Koreje vznikla zcela otevřená tržní ekonomika kompatibilní s anglo-americkým ekonomickým

---

<sup>42</sup> Pro čäboly je tedy typická centralizovaná pyramidová struktura, která odráží tradiční konfuciánský důraz na hierarchii.

<sup>43</sup> Během autoritářských režimů se držely čäboly u moci právě díky podpoře politických elit (pro ty měly mnohamilionové ilegální fondy určené na úplatky). To vedlo k tomu, že čäboly sílily jak ve sféře ekonomické, tak i politické.

<sup>44</sup> Mohli bychom říci, že zvýhodnění čäbolů probíhalo i na úkor pracujících. Autoritářská vláda totiž radikálně potlačovala odborové hnutí a stávky zaměstnanců a navíc udržovala mzdy na velmi nízké úrovni. S nástupem demokratizace již nebylo toto zvýhodnění udržitelné a se zlepšením pracovních podmínek se zhoršila konkurenceschopnost čäbolů na mezinárodních trzích (viz. Chang, 2003).

<sup>45</sup> V roce 2013 má 20 konglomerátů větší zadlužení než 200 % a polovina z nich dokonce nemá ani takový příjem, kterým by mohly splácet úroky, čímž se nacházejí na pokraji insolventnosti. V současnosti má největší zadlužení Hyundai (895 %), které se nachází v deficitu už po dva roky (Kwak, 2013).



modelem.<sup>46</sup> *Avšak tento proces byl nepromyšlený a tento faktor společně s realizováním protichůdných hospodářských politik, se stal institucionální příčinou jihokorejské ekonomické krize propuknuvší v roce 1997* (Drobík, 2009: 34-35).<sup>47</sup>

V důsledku Asijské finanční krize Mezinárodní měnový fond tlačil na Kim Tã-džungovu vládu o nalezení řešení institucionálních a organizačních problémů, jež přivedly zemi do krize a na jejichž vzniku se podílely předchozí intervencionistické vlády. Především se jednalo o „reorganizaci finančního sektoru, širokou paletu deregulací, reorganizaci finančních a řídicích struktur Čäbolů a také jejich přinucení ke snížení jejich zadlužení“ (viz. Shin, 1999: 26-33). Reformy tedy měly vést k odstranění dominantního vlivu čäbolů (proto se někdy o období od tranzice k demokracii do roku 1997, resp. 1998 hovoří jako o (první) Čäbolské republice, viz. Kim, 1997) a vytvoření demokratické tržní ekonomiky. Některé záměry uskutečněny byly a vedly k postupnému zlepšení kvality jihokorejských institucí a vyvedení z krize, ale například centralizace řídicích struktur jihokorejských konglomerátů zůstala zachována.<sup>48</sup> „Kim Tã-džung, stejně jako No Mu-hjõn, byly před vstupem do prezidentského úřadu plni slibů na reformu čäbolů a jejich vztahu k politické sfěře (ostatně opatření vedoucí k omezení vlivu čäbolů na chod země jsou na předních místech programů každé vládní garnitury). Avšak i oni se postupně zapletli do podobných skandálů a obvinění z protěžování příbuzných a korupce, kterým čelili i jejich méně demokratičtí předchůdci“ (Freedman, 2006:80).

„Snahy o navrácení autonomie státu byly podpořeny růstem zájmových skupin jako – zahraničních investorů, odborů<sup>49</sup> či organizací občanské společnosti<sup>50</sup> - které napomohly

---

<sup>46</sup> Pokud by se podařilo všechny reformní návrhy uskutečnit, pak by byly čäboly nuceny demokratizovat jejich vnitřní management (tzn. oddělení vlastnictví od managementu), byly by vytvořeny podmínky pro spravedlivější soutěž pro podniky menší a střední velikosti, stejně jako pro podniky zahraniční atd. (Freedman, 2006: 80).

<sup>47</sup> Avšak je nutno dodat, že Kim Jõng-sam byl schopen prosadit alespoň takovou politiku, kdy při finančních transakcích muselo být uvedeno skutečné jméno vlastníka daných účtů – což mělo řešit otázku korupce.

<sup>48</sup> Kim Tã-džung byl tedy mnohem úspěšnější při řešení problematiky čäbolů a jejich restrukturalizace, ale ani jemu se nepodařilo oslabit jejich politický vliv. *Kim Tã-džung byl spíše „outsiderem“ – neměl dlouhodobé kontakty na čäboly, které by mu umožnily dostatečně oslabit jejich moc* (Freedman, 2006: 80).

<sup>49</sup> Za Kim Tã-džunga došlo k posílení politického vlivu odborů, kdy v roce 1998 vstoupily do tripartity (Tripartite Commission – TPC) a v roce 1999 došlo k legalizaci zastřešující nezávislé odborové unie (KCTU). Odbory poté sloužily jako partner při implementaci nezbytných reforem. Jejich integrace do formálního politického systému je však pomalá a mezi jednotlivými odborovými hnutími navíc existují výrazné rozdíly. Na druhou stranu to však byly právě odbory, které prosazovaly a napomohly rozvoji systému sociálního zabezpečení. (viz. Kalinowski, 2009: 292)

konstituování mocenské rovnováhy a tedy vytvoření prostoru pro státní autonomii“ (Kalinowski, 2009). Podle Thomase Kalinowského (2009) se tak Jižní Korea stala korporativistickou zemí. Některé čaboly se však podle něj adaptovaly na nové podmínky a využily jich k posílení své moci. O konci korporativismu podle něj svědčí zvolení bývalého výkonného ředitele čabolu I Mjōng-baka, jehož konzervativní administrativa<sup>51</sup> vytváří politiku pro čaboly výhodnou.<sup>52</sup> *I Mjōng-bak sám sebe označil jako „ekonomického prezidenta“, který slíbil přinést do korejské vlády manažerské vedení typu výkonného ředitele čabolu a oživení ekonomiky. Šel až tak daleko, kdy označil vládu liberálů jako ztracenou dekádu<sup>53</sup> a sám přišel s populistickým sloganem „747“. Bylo tedy zřejmé, že k uskutečnění tohoto plánu bude potřeba čabolů, které již za vlády Noa částečně znovuzískaly svůj vliv. Co více, většina obyvatel nabyla domnění, že k tomu, aby korejská ekonomika rostla a nepadla do zajetí ekonomické krize, je nutné mít dostatečně silné čaboly.*<sup>54</sup> I Čang Ha-sōng (2009) se domnívá, že vláda I Mjōng-baka více prosazovala pro-konglomerátní než-li pro-tržní politiku, která by měla být založena na tom, že každý subjekt měl mít možnost se trhu účastnit a to v rámci spravedlivé soutěže, bez zvyhodňujících opatření zaměřené pro čaboly či odborové organizace, a naopak malé a střední podniky by měly být podpořeny v boji proti konglomerátům.

Podle I Sang-bina (Lee S.B., 2012) bez ohledu na současnou společenskou kritiku čabolů, konglomeráty přispěly v rámci národního ekonomického rozvoje a rozvoje životního standardu obyvatel skrze vytvoření pracovních příležitostí. Ale nyní podle něj již nastala situace, že se najde jen málo těch, kteří by fandili čabolům díky jejich exportním výkonům, oproti těm, kteří kritizují vliv čabolů na národní ekonomiku a také jejich egoismus, kdy podle nich jejich profit neslouží národní ekonomice, nýbrž jejich vlastním zájmům.

---

<sup>50</sup> Rozvíjely se zejména za vlády No Mu-hjōna a byly to právě tyto skupiny, kdo hrál kruciální roli v jeho podpoře během impeachmentu. No také zahrnul řadu členů těchto skupin do vlády a různých komisí, čímž tyto skupiny systematicky integroval do politických institucí (Kalinowski, 2009: 294).

<sup>51</sup> Zdá se tedy, že kdykoli se dostanou k moci konzervativci, pak je přijímána politika pro čaboly výhodná. Dovolil bych si tedy zjednodušení, že konzervativní tábor je politickým výrazem velkých konglomerátů.

<sup>52</sup> Proto považuje Thomas Kalinowski zvolení, resp. inauguraci I Mjōng-baka za počátek tzv. *druhé Čabolské republiky* (Kalinowski, 2009: 296).

<sup>53</sup> Přitom je nutno poznamenat, že průměrný roční růst od roku 1997 do 2007 byl 5,7 procenta (Asian Development Bank 2009), ale I Mjōng-bak uspěl v přesvědčování Korejců, že tento růst byl mizerný.

<sup>54</sup> Čaboly navíc získaly nálepku „zachránce národní ekonomiky“. A když byla řada představitelů čabolů, včetně dvou největších – I Kun-huia (Samsung) a Čchung Mong-kua (Hyundai Motors), odsouzeni za daňové úniky, resp. za zpronevěru, byli ušetřeni vězení, neboť se soudci domnívali, že jsou „příliš důležití pro národní ekonomiku“ (Choe, 2008).

Významným politickým tématem se tak stala tzv. *ekonomická demokratizace*, která bohužel trpí nejasnou definicí, ale mohli bychom ji popsat jako „rovnost příležitostí, férový proces a férové výsledky“ (Kim S.J., 2012b) či jako „spravedlivé rozdělení koláče mezi konglomeráty, menší a střední podniky a spotřebitele“ (Lee S.B., 2012b). Hlavními úkoly ekonomické demokratizace jsou tak reforma čabolů a snížení sociální polarizace. Čaboly si získaly uznání za své výsledky na světovém trhu, ovšem problémem je tzv. *Trickle-down effect*, který Korea dle Kim Sang-džoa (2012b) postrádá a kdy tak z bohatství čabolů neprofitují malé a středně velké společnosti a běžná pracovní síla. Důvod dle něj spočívá v *zneužití své ekonomické síly a zároveň v prosazování svých vlastních (rodinných) zájmů*.

S postupným růstem těchto konglomerátů ovšem dochází i k rozšiřování sociálních nůžek, sociální polarizaci. Ta se dá snížit za pomoci pro-tržních opatření, tedy pomoci menším a středním podnikům a zároveň zlepšením podmínek OSVČ a „neběžných“ zaměstnanců, které čaboly hojně využívají jako levnou pracovní sílu. Vláda tedy musí učinit řadu změn v korporátních, pracovních a sociálních politikách. Že se situace zhoršuje naznačuje i vzrůstající popularita An Čchol-sua. Podle I Sang-bina (2012b), pokud nebude tento problém řešen a problém zůstane jen věčnou náplní předvolebních kampaní, fenomén An Čchol-sua bude jen dále narůstat. Ovšem problémem je nejen nejistá ekonomická situace, ale také samotný politický systém Jižní Koreje. Prezidentovo jedno pětileté období znemožňuje vytvářet efektivní dlouhodobou koncepci, která je pro řešení tohoto problému nezbytná.

### **3. 6. Korupce**

V případě Jižní Koreje se setkáváme se třemi hlavními vysvětleními korupčního jednání. V prvním případě se jedná o ekonomickou interpretaci, v druhém o interpretaci politickou a v třetím pak o občanskou angažovanost. V rámci *ekonomické* perspektivy jde o závislost mezi vysokým ekonomickým růstem a korupcí, kde na jedné straně tento růst přináší profit, což ale způsobuje, že v rámci korupčního jednání bude mít daný aktér větší podíl na „zisku“; na druhou stranu tyto korupční peníze stejně skončí v rámci

domácí ekonomiky.<sup>55</sup> *Politická* perspektiva je taková, že stát a velké společnosti (resp. čábohy) vytvořily politicko-ekonomickou alianci s cílem snížit transakční náklady a učinit tak dohody a investice více účinné. (viz. Wedeman, 2002) Občanská angažovanost, respektive konsensus nad protikorupční politikou je také jedním z hlavních proměnných míry korupce v Jižní Koreji. Čong Söng-džin (2013) tvrdí, že můžeme tento rozdíl vysledovat během dvou odlišných vlád – za I Mjöng-baka a No Mu-hjöna. Za No Mu-hjöna došlo k poklesu korupce a to v důsledku vytvoření určitého celonárodního protikorupčního systému (*Pakt občanské transparentnosti*) v roce 2005, na kterém spolupracovaly nejdůležitější politické, ekonomické a občanské elity.

Co všechno je ale příčinou korupčního jednání v Jižní Koreji? Studie autora You (2005) se domnívá, že příjmová nerovnost je hlavní příčinou zvyšující se míry korupce.<sup>56</sup> Pro vysvětlení korupčního jednání však můžeme vzít v potaz i politologická vysvětlení – např. politické strany, politickou kulturu, fakt, že v prezidentském systému (na rozdíl od parlamentního zřízení) dochází převážně k vnitrostranickému, namísto mezistranickému boji, což vede ke korupci (viz. You, 2005; Rose-Ackerman, 2001); dále může být problematickým rozdělení moci a to zvláště v případě, kdy jak exekutivu, tak legislativu ovládají odlišné strany. Podle Kim Mjöng-sua (1999) můžeme vysledovat 5 hlavních politických a administrativních příčin korupčního jednání. V první řadě se jedná o *nedostatečná protikorupční opatření*. V Koreji sice najdeme řadu právních úprav, které se věnují korupčnímu jednání, včetně trestů za tento akt, ale otázkou je jejich uplatnitelnost a efektivita. V druhé řadě je stále diskutovanějším problémem *nedostatečná nezávislost protikorupčních agentur*. Jak Kim uvádí, Korea má značné množství protikorupčních orgánů (např. Board of Audit and Inspection nebo Financial Supervisory Commission), ale jejich problém spočívá v silném vlivu politických činitelů. Třetím problémem jsou pak *kariérní politikové a politické struktury*. „Jak získávají tito politici finanční zdroje na financování svých politických aktivit? Z čeho připravují své nákladné volební kampaně?“ Podle Kima politici často uzavírají s podnikateli dohody, že výměnou za úplatek využijí svých pravomocí pro zvýhodnění jejich podnikatelských aktivit. (Kim, 1999)

---

<sup>55</sup> V období autoritářské vlády, kdy byly ekonomické zdroje kontrolovány státem, byla korupce na nejvyšších politických patrech velmi rozšířená, a stejně Jižní Korea zažívala ekonomický růst (Tsaí, 2009: 367).

<sup>56</sup> Příjmová nerovnost se měří pomocí uznávaného indikátoru Gini. Za pomoci tohoto indikátoru můžeme vidět, že se od konce 50. let do roku 2011 zvýšila majetková nerovnost v Koreji z 26 na 31 procent (Dollar a Kraay, 2002; Lee, 2012).

Jednu z velkých příčin korupce v Koreji je i samotný princip *vítěz bere vše*. Moc je tak lokalizována do jednoho centra, které se snaží ekonomičtí giganti ovlivnit. Navíc se zdá, že největší korupční akty se soustředí právě kolem role prezidenta, což potvrzuje několik korupčních skandálů – jako například u Čong Ču-jönga, zakladatele Hyundai, který prohlásil, že podporoval No Tchä-ua; dále je to případ I Hwe-Čchanga, který byl v prezidentských volbách 1997 a 2002 podporován společností Samsung či Čchung Tä-sua, zakladatele Hanbo, který byl obviněn z korupce, když podpořil Kim Jöng-sama v prezidentských volbách v roce 1992 sumou převyšující 50 milionů dolarů (viz. You, 2005: 12-13; srov. Oh a Sim, 1995: 274) a korupce se nevyhnula ani prezidentu Kim Tä-džungovi<sup>57</sup>. Navíc došlo k obvinění dvou bývalých Prezidentů – Čon Tu-hwana a No Tchä-ua. Oba dva byli obviněni z existence tajných fondů a z přijetí úplatku 273 milionů, resp. 396 milionů dolarů (You, 2005: 10).<sup>58</sup>

Zdá se tak, že největším zdrojem korupce je silné, *vzájemně prospěšné* propojení mezi konglomeráty a politickými elitami (viz. Kang, 2002). Podle Johnstonovy typologie korupce (Johnston, 1986) tedy můžeme Jižní Koreu zařazovat do kategorie tzv. „bratříčkování“ (*cronyism*) – což znamená, že „je zde málo osob či organizací, které úplatky dávají, avšak s mnohem větším benefitem pro příjemce“.<sup>59</sup> S ekonomickým rozvojem Jižní Koreje rostl ale dle Tsaie i samotný vliv čäbolů. „Problém nastal ve chvíli, kdy došlo k politické alternaci (buď na postu prezidenta, či většiny stran v Národním shromáždění). Nově zvolený prezident nemohl změnit existující fakt, že čäboly kontrolovaly obrovské ekonomické zdroje a využily navíc jistých problémů, které přináší demokratická soutěž. Přechod k demokracii, stejně jako soutěž mezi stranami přinesla značné limitace pro vůdce politických stran (zejména pak nákladnost předvolebních kampaní), kdežto čäboly zůstaly neoslabeny, spíše se jejich role v ekonomické oblasti státu ještě posílila“ (Tsai, 2009: 368-369).

---

<sup>57</sup> Ten je spojen s pravděpodobně nejznámější jihokorejskou korupční aférou. Šlo o obvinění z podílu na nelegálním převodu více než 500 milionů dolarů na účty severokorejské vlády. Čäbol Hyundai měl v transakci figurovat jako prostředník a pod rouškou investice maskovat skutečného dárce peněz (JK vláda), která měla na oplátku firmě zajistit přísun lukrativních státních zakázek. Cílem vlády bylo přivést pomocí úplatku vedení Severní Koreje k jednacímu stolu. (viz. Ginsburg, 2004)

<sup>58</sup> Zjistilo se, že společnosti Samsung, Hyundai, Tonga a Daewoo nelegálně podporovali Prezidenta Čona; a Samsung, Hyundai, Daewoo a LG Prezidenta Noa (You, 2005: 12-13).

<sup>59</sup> Pro srovnání Wedeman (1997) označil Jižní Koreu jako ideální typ tzv. „sbírání dividend“ (*dividend-collecting*), což znamená, že určité procento výdělků soukromé společnosti směřuje vládním úředníkům. Domnívá se, že právě tento typ korupce je slučitelný s ekonomickým rozvojem, neboť „nasbíraný“ profit zůstal v Koreji, resp. nedostal se na účty švýcarských bank.

Podle Transparency International se Jižní Korea pohybuje v rámci 50 nejméně zkorumpovaných zemí. Je však nutno dodat, že se hodnoty CPI (Corruption Perception Index) za vlády I Mjōng-baka zvýšily. Čōng Sōng-džin (2013) připisuje tento úpadek vládě I Mjōng-baka, která podle něj výrazně omezila svůj zájem o anti-korupční politiku. „Projevilo se to i v praktické rovině, kdy po svém zvolení sloučil nezávislý anti-korupční orgán s Anti-korupční a lidsko-právní komisí. Zároveň v posledních letech jeho vlády došlo k řadě korupčních skandálů, které se týkaly i jeho vlastní rodiny.“ Všechny tyto kroky podle něj vedly ke zhoršení vnímání protikorupčních opatření mezinárodní komunitou. Problematické se tak může jevit neustálé zdůrazňování ekonomického růstu, co by politické priority, což bylo i za vlády minulého prezidenta Ia, kdy se protikorupční síly stávají zároveň určitými *anti-business* silami, kdy snahy o omezení korupce ztělesňovaly snahy o zabránění ekonomickému růstu a vytváření pracovních míst. (Chung, 2013)

## 4. I Mjōng-bak

„IMB se narodil v japonské Ósace v roce 1941, tedy v době, kdy byl Korejský poloostrov pod nadvládou Japonska. Avšak při cestě do rodné země se všechnen majetek Iovy rodiny potopil a celá rodina se tak dostala do chudoby. Když byl jeho starší bratr I Sang-dūk<sup>60</sup> přijat na Sōulskou národní univerzitu, byl nucen odejít ze střední školy, aby pro něj mohl vydělávat peníze. Místo toho navštěvoval noční ekonomickou školu v Pohangu, neboť zde nemusel platit školné. I ukončil tuto školu *summa cum laude*, ale i tak si nemohl dovolit pokračovat ve svých studiích na vysoké škole. Nicméně se dostal

---

<sup>60</sup> I Sang-dūk se stal šestinásobným členem Národního shromáždění a v rámci svého působení v legislativním orgánu působil i jako vice-speaker. Na začátku Iova prezidentování byl silně kritizován, neboť se hovořilo o jeho silném vlivu na jeho mladšího bratra, dokonce se hovořilo o tom, že bez jeho svolení v podstatě I nic neudělal (vyzískal si tak přezdívku „Big Brother“, proto se také někdy ironicky hovořilo ve spojitosti s Iovou vládou o tzv. „big brother politics“ nebo „brother’s budget“). Když komparujeme životy obou sourozenců je naprosto zřejmé, jak silný vzor I Sang-dūk pro Ia představoval (generální ředitel, vstup do politiky). Když se stal I prezidentem, rozhodl se I Sang-dūk neuposlechnout řadu hlasů volající po tom, aby již nekandidoval do Národního shromáždění, s úmyslem stát se spojnicí mezi vládnoucí stranou a Modrým domem a vyřešit tak schizma mezi frakcemi (je nutno podotknout, že na to reálnou sílu měl, obzvláště vycházející z jeho silného vlivu v rámci Grand National Party, která byla silnější než jeho mladšího bratra). I Sang-dūk také oplýval řadou kontaktů na nejrůznější politické i ekonomické představitele z celého světa a v rámci domácí politiky se vědělo o jeho silném vlivu na jmenování nejrůznějších jmen do vládních postů. (viz. The Dong-a Ilbo, 6. červenec 2008; The Korea Herald, 13. prosinec 2011; The Korea Times 2. září 2010) V lednu 2013 Sōulský městský soud odsoudil I Sang-dūka k dvouletému vězení za korupci, když obdržel úplatek v hodnotě 654 tisíc dolarů od krachujících bank Solomon a Mirae.

na Korejskou univerzitu, kde studoval na katedře obchodu, ale musel si na školné vydělávat sbíráním odpadků na tržišti v Itäwonu. Během studia se projeví organizační a vůdčí schopnosti Ia, když se vypracoval na studentského vůdce celé katedry.<sup>61</sup> V roce 1965 se mu konečně podařilo najít pracovní místo v Hyundai Engineering, kde se ve svých 35 letech (a tedy po pouhých 12 letech působení) stal generálním ředitelem, a ve 46 již prezidentem společnosti. V rámci svého působení v Hyundai si vyzískal respekt a popularitu zejména díky svému odhodlání a tvrdé práci, kdy se dokonce naučil sestavit buldozer a také když se postavil tehdejší autoritářské vládě Čun Do-hwana. Působení v Hyundai bylo nesmírně přínosné pro pozdější politickou dráhu, neboť navázal vztahy s řadou zahraničních představitelů, jako například s bývalým premiérem Singapuru Lee Kwan Yewem, bývalým premiérem Malajsie Mahathirem Mohamedem, bývalým čínským prezidentem Jiang Zeminem nebo bývalým sovětským lídrem Michailem Gorbačovem. V roce 1992 I ukončil své vztahy se zakladatelem Hyundai Čong Džujöngem, který kandidoval na pozici jihokorejského prezidenta, a sám se rozhodl vstoupit do politiky. V témže roce byl zvolen poslancem Národního shromáždění, ale jeho politická kariéra nebyla tak hvězdná jako jeho dřívější působení v byznysu. V roce 1995 se nepodařilo I Mjöng-bakovi stát primátorem Söulu, avšak v roce 1996 úspěšně obhájil své křeslo v Národním shromáždění, když mimo jiné porazil svého předchůdce na prezidentském postu – No Mu-hjöna. Avšak v důsledku zveřejnění informace jeho vlastním sekretářem Kim Ju-čanem pojednávající o nadměrných výdajích v rámci předvolební kampaně, se rozhodl I v roce 1998 na post rezignovat. I pak strávil rok jako hostující profesor na univerzitě George Washingtona ve Spojených státech, ale špatné vztahy s Kimem jej pronásledovaly v podstatě až do prezidentských voleb. Když se v roce 1999 vrátil zpět do Koreje, seznámil se s Kim Kjöng-džunem, který stál v čele zpronevěry společnosti BBK, do které byl údajně zapojený i samotný I. V roce 2002 se stal I primátorem Söulu a v rámci tohoto působení za sebou zanechal i řadu významných úspěchů. Zejména byla oceňovány změny v systému hromadné dopravy, oprava Čchöngkječönu a řada dalších projektů, které vedly k proměně Söulu v rekreační oblasti“. (The Hankyoreh, 21. srpna 2007; Onishi, 2007; Time, 17. října 2007)

---

<sup>61</sup> Během vysoké školy si také musel odsloužit čtyři měsíce ve vězení, neboť vedl demonstrace zaměřené proti normalizaci diplomatických vztahů s Japonskem. Za vedení protivládních demonstrací byl odsouzen na tři roky žaláře a pět let odloženého žaláře.

#### **4. 1. Vlastnosti I Mjōng-baka a jeho styl vládnutí**

„I Mjōng-bak, co by první jihokorejský CEO prezident, s sebou přinesl vizi, jistotu a rozhodnost (Pffinner, 2007: 7). V rámci jeho politických vlastností můžeme sledovat dvě silné stránky – pokoru a konzistentní lpění na vlastní politice. Na druhou stranu můžeme identifikovat ale i nedostatky ve stylu a kvalitě jeho politického jednání – a to zejména *tendenci k jednání bez dostatečné rozvahy, neochotu přiznat rozmanitost politických problémů a s tím související tendence brát v úvahu pouze omezený počet přístupů*, a v neposlední řadě také nedostatek sebereflexe, kdy se nesnaží odstranit své slabiny. V rámci jeho politického působení můžeme říci, že silné stránky jeho vedoucích schopností vedly k řadě politických úspěchů v době, kdy byl primátorem města Sōul, naopak jeho slabosti vedly k politickým a administrativním nezdarům v době vykonávání prezidentského úřadu.“ (Hahm, Choi, 2009: 615-616)

Bývalý rektor Korejské univerzity, I Ki-su, přirovnal I Mjōng-baka a jeho styl vládnutí k alkoholu, který byl v 60. až 80. letech typickým nápojem studentů na této univerzitě – makgeolli<sup>62</sup>. Podle něj se tedy jeho vláda vyznačuje otevřeností a tím, že se drží nohama pevně na zemi. Nutno dodat, že tato charakteristika je v prudkém rozporu s tradičním výkladem „buldozer“, ale odráží nejasnost jeho stylu vládnutí – tj. zda je zaměřený na podporu byznysu či naopak celkového rozvoje státu. Jeho kritici tvrdí, že obyčejné lidi ignoruje, ale jeho podporovatelé naopak oponují s tím, že se snaží vládnout pro dobro národa a pomoc chudším a znevýhodněným je jednou z jeho hlavních priorit (The Korea Times, 20. leden 2010).

IMB se svým odhodláním podobá bývalému americkému prezidentovi G. W. Bushovi a vyšším smyslem („povoláním“) svého působení Pak Čong-huiovi, otci korejské industrializace. Bushovo prezidentství je definováno jako válka proti terorismu. Oba zásahy – jak v Iráku, tak Afghánistánu – však nezůstanou bez poskvrny. Čím by se však Bush měl zapsat do historie je jeho neochvějné odhodlání pro naplnění svého záměru. Stejně tak můžeme vidět i nezdolné odhodlání IMB pro uskutečnění několikamiliardového projektu Čtyř hlavních řek. Co se týče Paka, tak s ním sdílí zejména filosofii vládnutí založenou na ekonomický rozvoj.

---

<sup>62</sup> Tradiční mužský lehký alkohol.



„Je zajímavé, že všichni korejští prezidenti byli bojovnými aktivisty. Kim Jöng-sam, Kim Tä-džung, No Mu-hjön i IMB – všichni sdílí „agresivitu“. Jejich bojovný/agresivní styl vlády byl považován jako měřítko kvality korejské politiky. Proto nikdo nepovažuje za zvláštní, když korejská politika připomíná někdy válečné bojiště. Ostatně bojový duch byl považován jako předpoklad prezidentského kandidáta. Nicméně veřejnost přestala tento styl vládnutí uznávat a spíše prosazuje tzv. „soft leadership“, jehož smyslem je zmírnění bolesti občanů“ (Korea JoongAng Daily, 23. prosinec 2011).<sup>63</sup>

Avšak tento agresivní styl vlády dodával Prezidentovi vysokou míru autority, kterou již legitimně získával prostřednictvím demokratických voleb. Faktem ale je, že jí IMB výrazně pozbýval. Ostatně celé jeho působení v prezidentském úřadě bylo charakteristické jakousi neurčitostí a vyhýbavostí. Ať už tomu bylo při protestech v roce 2008 nebo útocích KLDK na jihokorejskou korvetu Čchönan či ostrov Jönpchjöng, kdy sice IMB zaujal kritický postoj, ale vzkázal armádě, aby nevyvolala větší šarvátku. V neposlední řadě se jeho nízká autorita a sebevědomí projevilo při odhalení (!) vytvářeného vojenského paktu s Japonskem, který byl po vyvolaném skandálu a pobouření veřejnosti stažen, aniž by se IMB pokusil jeho záměr obhájit. S tímto nedostatkem autority souvisí i stav „lame duck“.<sup>64</sup> Korejští prezidenti mají totiž dvě tváře – ta první se projevuje v první polovině funkčního období, kdy prezidenti působí jako vládcí, kteří kontrolují veškerou politiku. V druhé části jejich prezidentského období však již lidé, média a dokonce i vládnoucí strana odporují tomuto vlivu, čímž se prezident stává „lame duck“.<sup>65</sup>

## **4. 2. Volby 2007**

V rámci opoziční strany, jak Pak Kün-hje, bývalá předsedkyně GNP a dcera vojenského diktátora Pak Čöng-huiho, tak I Mjöng-bak, deklarovali jejich kandidatury v polovině června. Již od počátku vedl IMB v průzkumech veřejného mínění nad Pak, ale její

---

<sup>63</sup> Tento trend je také interpretován jako nesouhlas s IMBakovým jednostranným stylem vládnutí.

<sup>64</sup> Jedná se o stav, kdy prezident ztrácí svou reálnou moc a to obzvláště v době, kdy se blíží konec jeho mandátu. V korejských podmínkách se projevuje tak, že se tato moc postupně předává Národnímu shromáždění, resp. vládnoucí straně.

<sup>65</sup> Problém tohoto stavu spočívá v postupném oslabování a izolaci prezidenta. Stává se navíc rutinou, kdy ekonomické krize ohrožují jihokorejské hospodářství právě v tomto období. Izolace a slabá mocenská pozice vůdce exekutivy jsou v takovém případě přítěží, neboť v takové situaci by měli lidé, vláda a průmysl spolupracovat a prezidentovi by měla být dána dostatečná moc k ochraně domácí ekonomiky.

podpora byla naopak vyšší v rámci samotné strany. Rozdíl v této stranické podpoře činil v lednu 30 procent, postupně se však skóre srovnalo. V červenci se po stranickém „slyšení“ kandidátů situace zhoršila a jeho podpora byla nižší než 40 procent. Krátce před koncem primárek GNP byl rozdíl menší než 10 procent. O zvolení stranického kandidáta v rámci GNP nerozhodují pouze straniční delegáti, 11 tisíc členů strany a pozvaní nestraniční účastníci, což dohromady tvoří na 80 procent celkové podpory/hlasů, ale také průzkum veřejného mínění založeného na názoru 5,490 občanů. Zatímco ve stranické volbě I nebyl tak úspěšný jako Pak, jeho 8,5 procentní vedení v daném průzkumu mu zaručilo vítězství v primárkách.<sup>66</sup> IMB tedy zvítězil s rozdílem pouhých 2 452 hlasů (v rámci procent – 49,6 procenta pro Ia, 48,1 procenta pro Pak). Pak prohru uznala a rozhodla se nekandidovat jako nezávislá kandidátka, čímž se nesplnily obavy Iova volebního štábu. (Köllner, 2008: 15-16) Tyto primárky však provázela velmi negativistická a špinavá kampaň na účet obou kandidátů a do této kampaně přispívala také opozice, která pak útočila zejména na IMB. Poslanci Strany Uri se totiž domnívali, že by jejich kandidát měl větší šanci na zvolení, pokud by primárky GNP vyhrála Pak – takže se snažili zbavit Ia ještě v období primárek (Korea Times, 4. října 2007).<sup>67</sup>

„Iův hlavní oponent pocházel z progresivně orientované Nové demokratické sjednocené strany (UNDP), která vznikla teprve v srpnu z členů té doby většinově nefunkční Strany Uri.<sup>68</sup> Uri se konečně podařilo rozpustit a po měsíci primárek se stal v polovině října člen nově vzniklé UNDP – Čöng Dong-jöng<sup>69</sup> – vyzyvatelem Ia na post jihokorejského prezidenta. Dalšími „progresivními“ kandidáty byli ještě bývalý guvernér Kjönggido – I In-dže (Demokratická strana), bývalý podnikatel Mun Kuk-hjön (Kreativní korejská strana – CKP) a bývalý odborový vůdce Kwon Jöng-gil (Demokratická strana práce)“ (Köllner, 2008: 16).

---

<sup>66</sup> Tento volební systém vytvářel zřejmě největší neshodu mezi oběma kandidáty.

<sup>67</sup> Ani prezident No nezůstal stranou. Již na začátku června zaútočil na oba kandidáty, když prohlásil, že jen pomýšlení na vítězství GNP mu nahání hrůzu. Dále prohlásil, že jen blázen může snít o vybudování obřího kanálu, čímž útočil na IMB slib vybudovat vodní cestu, která by spojovala Busan se Söulem. No kritizoval Pak tvrzením, že by její vítězství silně poškodilo obraz Jižní Koreje v zahraničí – tedy, pokud by byla zvolena dcera bývalého diktátora. Za tyto poznámky mj. obdržel dvě varování od Národní volební komise, jelikož tím porušoval pravidlo prezidentovi politické nestrannosti v otázce voleb, jak stanovuje Volební zákon (Dong-A Ilbo, 20. červenec 2007).

<sup>68</sup> Důvod pro vznik této strany byl založený především na distancování se od značně nepopulárního prezidenta No Mu-hjöna.

<sup>69</sup> Předtím než se dostal v roce 1996 do Národního shromáždění, působil 18 let jako televizní reportér. Stal se předsedou Strany Uri a od dubna 2004 do prosince 2005 byl ministrem sjednocení.

„Kruh soupeřů IMB se ale uzavřel až na začátku listopadu, když bývalý soudce Nejvyššího soudu a dvojnásobný kandidát na prezidenta – I Hwe-čchang – přehlé z GNP (kterou mimo jiné zakládal) a ohlásil vlastní kandidaturu na prezidenta. Jeho vstup do souboje o prezidentské křeslo coby nezávislého kandidáta přinesl do kampaně jakousi novou dynamiku. Do té doby, než I ohlásil svou kandidaturu, si IMB udržoval poměrně vysoký náskok oproti Čöngovi a to i navzdory propuklému skandálu okolo společnosti BBK.<sup>70</sup> Zatímco IMB zdůrazňoval svou pragmatičnost a ne-ideologický přístup, stejně jako své renomé a schopnosti úspěšného manažera a starosty Söulu, I se stylizoval do role jediného skutečného konzervativního kandidáta, který byl vůči Severní Koreji schopen zaujmout tvrdou pozici.<sup>71</sup> Toto na poslední chvíli rozštěpení konzervativního tábora však nijak nepomohlo liberálnímu táboru a jejich favoritovi Čöngovi. Jak mnoho průzkumů ukázalo, po desetiletí vlády liberálů a zejména nevýrazné vládě Prezidenta Noa, Korejci volali po změně. Zatímco Noova administrativa věnovala velké množství času a energie na značně (morálně) kontroverzní otázky (jako např. přemístění hlavního města, zrušení Zákona o národní bezpečnosti a dalších), tak výrazně podcenila řešení naprosto zásadních otázek. Za jeho vlády zažívala Korea dosti nejistý ekonomický růst, zvýšila se propast mezi chudými a bohatými, v Söulu a jeho okolí raketově vzrostly výdaje na bydlení a navzdory politice „míru a prosperity“ vůči KLDK, Severní Korea provedla úspěšnou jadernou zkoušku“ (Köllner, 2008: 16-18).

Jak poukazuje Köllner, na rozdíl od prezidentských voleb v roce 2002, nehrály zahraničně politické otázky, stejně jako problematika KLDK, v prezidentské kampani výraznější roli. Byť IMB neoplýval zrovna morálním dojmem co se týče jeho podnikatelské minulosti, nespokojenost lidí s vládní politikou posledních let byla natolik veliká, že začali preferovat toho kandidáta, který slíbil založit své prezidentské působení na podpoření jihokorejské ekonomiky a zároveň nehrozilo, že by se utápěl v rámci různých ideologických válek. (Köllner, 2008: 18).

---

<sup>70</sup> IMB se měl údajně podílet na manipulaci s cenami akcií a zpronevěře fondů této společnosti, která byla založena v roce 2000. IMB osobně odmítl jakoukoli vlastní účast na této aktivitě a byl nejprve očištěn státními vyšetřovateli a poté i speciální vyšetřovací komisí v rámci Národního shromáždění, 22. února 2008 (viz. The New York Times, 21. února 2008).

<sup>71</sup> Kromě jiného navrhoval pozastavení jakékoli pomoci Severu, dokud se Pchjongjang nezbaví svého jaderného programu.

Skandál s BBK způsobil, že se podpora IMB snížila na 30 procent<sup>72</sup>, ale nepomohlo to k posílení ostatních kandidátů, zvýšil se pouze počet tzv. „nerozhodnutých“ a tento stav trval až do 27. listopadu, kdy byla ukončena prezidentská kampaň. Žaloba poté 5. prosince uvedla, že IMB neměl podíl na aktech, ze kterých byl obviněn a jeho podpora se opětně navýšila na 40 procent. Stále však nemohl být IMB provoláván za jasného vítěze, neboť nad volbami vězel háček 40 procent nerozhodnutých a zároveň došlo těsně před volbami ke znovuotevření tohoto případu a to z popudu tehdy úřadujícího prezidenta No Mu-hjōna. IMB vyjádřil ochotu vytvořit speciální vyšetřování, které by tento případ znovu projednal. Je zřejmé, že tento krok je výsledkem silného stranického štěpení, které se zintenzivňuje zvláště v období před volbami a zároveň vědomé snahy úřadujícího liberálního prezidenta poškodit konzervativního kandidáta před blížícími se volbami, což mimo jiné dokazuje i fakt, že k tomuto aktu došlo tři, respektive dva dny před volbami, přičemž výsledky vyšetřování mohly být známy až za minimálně 60 dnů, tedy někdy v období před inaugurací nového prezidenta. Otázkou ale je, proč se IMB rozhodl vyjádřit souhlas s otevřením speciálního vyšetřování – byla to jeho víra v nevinu nebo určitá politická taktika? Samotným znovuotevřením došlo k oslabení podpory nebo k určité deziluzi mezi konzervativními voliči, ale bylo zřejmé, že by odmítnutí otevření vyšetřování mohlo vést k dramatičtějšímu poklesu konzervativní podpory. Navíc, pokud by byl IMB zvolen prezidentem, pak by bylo už jen velmi obtížné vést jakékoli právní kroky vůči němu coby úřadujícímu prezidentovi. Ale i tak se IMB vystavoval podobnému osudu jako I Hwe-čchang v roce 2002, který byl poražen v důsledku různých podezření jeho syna, byť se později prokázala jeho nevinna. Z odstupem času můžeme považovat I Mjōng-bakův krok za velmi pragmatický, neboť případné očištění jeho jména mohlo vést k tomu, že by jeho strana získala absolutní většinu po legislativních volbách v dubnu následujícího roku (viz. KBS, 17. prosinec 2007; Yeh, 2010).

„Volby, které se uskutečnily 19. prosince, však žádné překvapení nepřinesly. IMB zvítězil – sice s nejnižší volební účastí v historii (pouze 62,9 procent) – ale naopak s nejvyšším rozdílem oproti druhému kandidátovi co se demokratických voleb od roku 1987 týče. Zatímco IMB získal 48,7 procent hlasů (což je vzhledem k volební účasti asi jedna třetina všech oprávněných voličů), Čōng coby druhý v pořadí získal 26,1 procenta

---

<sup>72</sup> Velký podíl na tom měl i liberální deník Hankyoreh, který poukazoval na napojení IMB s vyšetřovateli či dokonce celým soudním systémem. Tento deník došel k závěru, že měl IMB na trestním činu tak velký podíl a že korumpoval natolik, že do toho musel zatáhnout i soudní systém (Katharina, 2009: 210).

a I, který i jednu dobu vedl na Čongem v průzkumech veřejného mínění, získal 15,1 procenta hlasů (Mun získal 5,8 procent, Kwon 3,0 a I In-dže pouze 0,7 procenta hlasů; zdroj: Národní volební komise – NEC). Podíváme-li se na volby z hlediska geografického, pak se jednoznačně potvrdil existující fenomén – regionalismus. V první řadě je však nutno poznamenat, že to byl právě Sؤل (jehož byl IMB primátorem), který nejvíce přispěl k vítězství IMB.<sup>73</sup> Vyjma tohoto území zvítězil IMB v dalších 12 volebních oblastech (regiony/provincie/města) včetně tradičního konzervativního regionu Jōngnam. Naopak kandidát UNDP – Čong – zvítězil s poměrně výrazným rozdílem v tradičních liberálních provinciích regionu Honam.“ (Köllner, 2008: 18-19)

### **4. 3. První CEO prezident**

„Prezident I Mjōng-bak, bývalý primátor města Sؤل a také bývalý výkonný ředitel Hyundai Construction, který sám sebe označil za tzv. „ekonomického prezidenta“, vstoupil do Modrého domu s vůbec největším náskokem oproti druhému kandidátovi za 20 let fungování 6. republiky. Během svého působení v Hyundai Construction si získal přezdívku „buldozer“<sup>74</sup>, což mu pomohlo získat post primátora Soulu. V rámci této pozice dosáhl řady významných politických vítězství – např. reformu dopravy či zrenovování města. A tyto úspěchy vedly k vytvoření dojmu, že I Mjōng-bak dotáhne své cíle do úspěšného konce.<sup>75</sup> Toto vítězství zahájilo novou éru korejského konzervatismu, zaměřeného nikoli na ideologii, ale na pragmatismu. Tento pragmatismus se měl projevat v tvrdším postoji proti Severní Koreji, politice zaměřené nad podporu rodinných konglomerátů a vytvořením kompetitivnějšího prostředí na vzdělávacím a pracovním trhu. Většina obyvatel negativně hodnotila

---

<sup>73</sup> Nejenže získal IMB vysokou podporu v rámci tradičně liberálního Sؤل (52 procent), ale také v rámci mladšího elektorátu, který se historicky více profiloval jako liberální (20-letí – 46 procent, 30-letí – 41 procent). Bylo to dáno zejména předvolební kampaní. IMB totiž dokázal přesně adresovat a nalézat řešení na to, co Korejci považovali za největší problém, resp. čím by se měla nová administrativa nejvíce zabývat, tj. otázkou ekonomické demokratizace (snížení ekonomické polarizace), ekonomickým růstem a zvýšením životní úrovně. Liberální kandidát Čong místo toho přicházel buď s nerealistickými návrhy – jako například zaměření se na průmyslovou oblast Kāsōng, která by se měla stát zdrojem oživení jihokorejské ekonomiky; a nebo silně negativistickou kampaní vůči IMB (viz. Kwon, 2010).

<sup>74</sup> Tuto přezdívku si získal díky tomu, že rozložil a znovu sestavil buldozer, aby pochopil, na jakém základě funguje. Přeneseně pak označuje vlastnost, kdy se snaží IMB přijít na kloub jednotlivým problémům a při jejich analýze najít vhodné a trvalé řešení. Zajímavostí je, že tak učinil v době, kdy se dovolil postavit autoritářské vládě Čona, v zájmu zachování autonomie společnosti Hyundai Motors na režimu.

<sup>75</sup> Z toho vyplývá, že I Mjōng-bak byl zvolen Prezidentem kvůli jeho neústupnosti, resp. vlastnostem, které jsou vlastní CEO.

ekonomické působení předešlých progresivních vlád Kima a Noa a právě silná vláda Ia s jeho ekonomickou vizí „747“<sup>76</sup> měla přispět k oživení národní ekonomiky. *Jeho voliči dali přednost schopnostem před morálkou. Což se projevilo v přehlížení s ním spojených korupčních problémů*<sup>77</sup>, jen proto, že jeho vládu považovali za potenciálně schopnou. Ovšem tento pragmatický styl vládnutí, který se jen velmi těžko charakterizoval, se stal hlavním problémem jeho vlády. Problémem bylo také velmi široké spektrum předvolebních podporovatelů Ia, což způsobilo, že naplnění všech slibů (resp. jejich nadějí) bylo nutně odsouzeno k selhání“.<sup>78</sup> (Hahm, Choi, 2009: 616-617)

„IMB nastoupil do úřadu v únoru 2008 s cílem změnit Jižní Koreu – modernizací průmyslu, zvýšením spotřeby a zvýšením efektivnosti terciárního sektoru. Jeho vláda také měla ukončit četná štěpení společnosti, která vznikla nebo byla prohloubena za vlády Noa: ideologické, generační a regionální štěpení (Soul versus zbytek země), spory mezi vládními a protivládními médii či postoj ke Spojeným státům“ (Kim J.W., 2012: 536).<sup>79</sup> V době jeho inaugurace se tedy od něj hodně očekávalo. *Ale toto nadšení nemělo dlouhého trvání a první půlrok jeho vlády jakoby se stal překotným. Jeho ekonomické plány a tedy v podstatě i prezidentství bylo ohroženo vypuknuvší světovou ekonomickou krizí, která výrazně ohrožovala ekonomický růst silně exportně-orientované ekonomiky. Ovšem závažnější jsou problémy na domácí politické scéně, které si I Mjōng-bak způsoboval i sám. Zejména pak pobouřil voliče jmenováním bohatých členů jeho církve a osob z jeho rodné provincie do hlavních vládních postů.*<sup>80</sup> *Problémem se také stal*

---

<sup>76</sup> Dosažení ročního ekonomického růstu 7 procent, zvýšení HDP na obyvatele na 40 tisíc dolarů a učinění z Koreje sedmou největší ekonomikou.

<sup>77</sup> Tyto problémy se objevily zrovna před konáním prezidentských voleb a týkaly se obvinění z účasti na podvodu a manipulaci s akcemi. Ostatně samotné volby vyvolaly důležitou otázku – co je v prezidentských volbách nejdůležitější? Morálka, resp. morální integrita (tento názor zastávali příznivci liberálního tábora), versus schopnost vést ekonomiku (konzervativci)? Proto byla také otázka morálního založení IMB často diskutována. IMB navíc sám přiznal, že podvodně zaregistroval své děti jako zaměstnance firmy, kterou vedl, aby se tak vyhnul odvádění daní, a také využil falešných adres k tomu, aby se jeho děti mohly zapsat na lepší školy (The New York Times, 20. prosinec 2007).

<sup>78</sup> Nutno dodat, že Jihokorejci byli skeptičtí ohledně jeho předvolebních slibů a že slíbil více než byl schopen reálně dosáhnout. Již tímto se efektivita jeho vládnutí výrazně narušila.

<sup>79</sup> Odrazem toho je i nesčetné množství nevládních organizací či ideologicky zaměřených politických stran, které napadají rozhodnutí téměř jakékoli vlády, jako kdyby byl v sázce osud celého národa (Time, 6. červen 2008).

<sup>80</sup> Například z 15 jeho kandidátů bylo 13 obviněno z daňových úniků, nebo porušení nemovitostního práva a tři z nich museli stáhnout svoje nominace ještě před potvrzovacím řízením Národního shromáždění (Hahm, Choi, 2009: 623). Vedle toho se jednalo především o osoby, které byly nějakým způsobem s IMB spřízněny. Hlavní determinantou jejich nominace na tyto posty tedy nebyla profesní zkušenost nebo jejich manažerské schopnosti, ale zda se buď jednalo o bývalé absolventy Korejské univerzity, kterou IMB absolvoval; příslušníky jeho církve (Somang) a nebo lidí z jeho rodné provincie Youngnam, která se nachází na jihovýchodě země. Tato selekce si později vysloužila označení jako „katastrofa KoSoYoung“; a jelikož většina z nich žila na jih od řeky Han, v nejbohatší čtvrti Sōulu,

*frakční boj uvnitř strany GNP mezi zástupci Ia a Pakové o nominace do legislativních voleb 2008, který výrazně ohrožoval jednotu hlavní konzervativní strany. Ovšem nejhorší krok jeho vlády spočívá v neadekvátní reakci vlády na problematiku importu amerického hovězího masa.<sup>81</sup> Na toto rozhodnutí se snesla obrovská vlna občanské nespokojenosti, kterou IMB v úvahu nevzal, neboť byl z výsledku prezidentských voleb přesvědčen o obrovské a nezlomné podpoře občanů.<sup>82</sup> Nicméně nová administrativa nemohla začít lépe, než komunikační propastí mezi IMB na jedné straně a občany na straně druhé, což bylo nejlépe demonstrováno na zatarasení cesty do vládních budov v Söulu, které znemožnilo shromažďování se před budovou Modrého domu.*(Hahm, Choi, 2009: 617)

„Obrat v oblíbenosti veřejného mínění byl dramatický, resp. nad poměry turbulentní korejské politiky.<sup>83</sup> Nespokojenost s Iovou vládou se projevila v dodatečných legislativních volbách v dubnu (vítězství nezávislých kandidátů) a říjnu 2009, ve kterých vládní strana prohrála. Popularita Ia také velmi utrpěla po sebevraždě No Mu-hjona, který byl zejména konzervativními kruhy obviňován z korupce. Jediným zdrojem „tolerance“ Iovy vlády se tak stávala pokračující ekonomická krize a jeho politika zaměřená na střední třídu“ (Hahm, Choi, 2009: 617-618). „Začátek jeho vlády tedy není spojen s naplněním nadějí, které se od něj očekávaly a to ani v oblasti ekonomické, a to přestože bychom u něj mohli najít takové vlastnosti, které mnoho politologů považují za ideální pro úspěšné fungování prezidentského úřadu (viz. Rockman, 1996: 351). *V první řadě je to vize, čeho chce dosáhnout; a také fakt, že si byl vědom toho, že když bude v něčem úspěšný, tak je to lepší, než kdyby neudělal nic*“ (Hahm, Choi, 2009: 622- 623).

Podle Hahma s Choi (2009) si IMB neuvědomil, že o úspěchu prezidentského úřadu nerozhoduje pouhé navýšení hrubého domácího produktu či zvýšení exportu, ale chytrá politika vedoucí k rozvoji sociální a ekonomické oblasti, stejně jako porozumění státu

---

získala si také značení „Kang-Boo-Ja“, kde *Kang* znamená „řeka“ a *Boo-Ja* „bohatí lidé“ (Han, 2009: 511).

<sup>81</sup> Pro mnoho Korejců to vypadalo, že se zaprodal Washingtonu a zároveň ohrozil veřejné zdraví, stejně jako korejské zemědělství.

<sup>82</sup> Podařilo se mu tak přehlédnout fakt, že podle průzkumů veřejného mínění dosahovala jeho popularita pouze něco málo nad 30 procent. Ale také se musíme uvědomit, že byl zvolen ve volbách s dosud nejnižší volební účastí (63 procent).

<sup>83</sup> V době inaugurace (únor 2008) se těšil IMB podpoře více než poloviny obyvatel, ale již v březnu to bylo 40 procent a dubnu pouze 23 procent a tato tendence dále pokračovala a vyústila v masivní projevy občanské nespokojenosti s krokem, který v rámci problematiky importu hovězího masa z USA učinil v květnu 2008. Přitom je nutno si uvědomit, že u všech bývalých prezidentů – Kim Jöng-sama, Kim Tä-džunga a No Mu-hjöna – došlo ke snížení popularity až na konci jejich volebního období (tzn. ve stavu „lame duck“).

v oblasti trhu a společnosti, kdy by měl působit jako mediátor mezi soupeřícími zájmy a vytvářet takové efektivní koalice, které povedou k úspěšnému naplnění v rychle se demokratizující společnosti (srov. Hahm, Plein, 1997: 136). Události roku 2008, tedy zejména krize hovězího masa nasvědčila, že IMB není schopen činit kompromisní rozhodnutí či výše zmíněnou politiku naplňovat (otázkou je, jestli na tom má největší podíl jeho vlastní charakterové vlastnosti, nebo systém, který mu znemožňuje znovuzvolení a tím pádem nemusí naslouchat voličům, aby mohl být opět oceněn dalším mandátem). *V každém případě bylo nutné, aby IMB změnil jeho „buldozerský“ styl vládnutí a více naslouchal hlasu lidu, aby si tak znovuzískal jejich důvěru. Proto měl přijat spíše roli „vyjednavče“, než „velitele“ – jelikož tento styl vedl k tomu, že část obyvatelstva, která prožila období autoritářských vlád, označila jeho kroky za diktátorské* (Hahm, Choi, 2009: 624-625).

Největší slabinou IMB v tomto období bylo podle nich nepochopení, že *„politics – procesuální aspekt politiky a policy – zbývající obsahová a materiální stránka, jsou vzájemně propojené, nikoli separované oblasti. A IMB navíc nemá v oblibě politiky.*<sup>84</sup> To se projevilo v častém rozkazování jednotlivým členům systému, namísto toho, aby je přesvědčoval, vyjednával s nimi a uzavíral s nimi dohody. Navíc se nedostatečné schopnosti politického vedení projevily i na ekonomických problémech.<sup>85</sup> IMB potřeboval získat podporu obyvatel pro jeho konzervativně laděnou politiku, ale k tomu bylo potřeba změnit styl vládnutí. Tento styl měl být založený na politice kompromisu, kdy se nejprve měly najít řešení v urgentních ekonomických otázkách a následně zákony, které by řešily kontroverzní politické a sociální otázky“ (Hahm, Choi, 2009: 625-626).

---

<sup>84</sup> IMB ani nechtěl vstoupit do politiky, protože je to něco nejistého – nechtěl do toho investovat. Proto umožnil, aby určití lidé, včetně jeho staršího bratra „představovali“ jeho politiku v rámci Národního shromáždění. Problémem ale je, že delegovaná politická moc je náchylná k útokům ze strany opozice a oslabuje samotnou pozici Prezidenta.

<sup>85</sup> „Zde můžeme vidět rozdíl oproti vládě Kim Tä-džunga, jehož mandát byl založený na implementaci potřebných reforem a dokázal najít s konzervativně laděným parlamentem shodu. Kdežto za vlády IMB, který měl navíc v Národním shromáždění po dubnových volbách v roce 2008 pohodlnou většinu, se jen těžko dařilo sjednat „jednotu“ – jako v případě daňových škrťů v roce 2009, jehož schvalovací proces opozice bojkotovala. Kdykoli pak konzervativci jednostranně prosadili svou politiku, docházelo k odcizení s občany a snížení jejich podpory, naopak to umožňovalo opozici využít řady obstrukčních taktik. Proto když se IMB snažil o přijetí stovek způsobů podpory exportně-orientované ekonomiky, pouze tucet z nich prošel Národním shromážděním v první polovině roku 2009“ (Hahm, Choi, 2009: 625).



Jak již bylo zmíněno, velkým nedostatkem Iovy vlády byla také nedostatečná organizace Modrého domu.<sup>86</sup> Co je však paradoxní, vzhledem k jeho dřívějšímu působení jako CEO, je jeho největší nedostatek v oblasti organizování a manažerské nevládnutí vytvoření takového týmu, který by byl spolehlivý a co nejvíce samostatný.<sup>87</sup> IMB tak nezvládl vytvoření klíčového institucionálního opatření (Hahm, Choi, 2009: 626-627).<sup>88</sup> *Viditelnou nerozhodnost a nedisciplinovanost Modrého domu tak můžeme dát na rub samotnému Prezidentovi, který již tak postrádá smysl pro disciplínu a chce být do všeho zapojen, ale z logiky věci – nemůže. Z toho důvodu nepověřil ani nikoho, kdo by se zabýval důležitými otázkami a neuvědomil si, jak užitečné by pro něj mohl být organizovanější systém* (Ibid.). Já se domnívám, že to je důsledek jeho dřívějšího působení jako CEO, které se podepsalo na tom, že požadoval, aby veškeré informace přicházely přímo k němu, aniž by byly někým „filtrovány“.<sup>89</sup> Bohužel tento systém vede pouze ke zmatku, který se projevuje v neschopnosti Modrého domu řádně fungovat. Došlo navíc k tomu, jak ostatně Rockman očekával (1996: 352), že nebyly uskutečněny řady rozhodnutí, směřování bylo nespecifikováno a odpovědnost vágní. *Otázka personálního obsazení nebyla dlouho na pořadu dne, což bylo ale způsobeno i faktem, že posty byly předem „rozebrány“ a nedostatečně prověřeny, což je i případ prvních návrhů na posty ministrů a prezidentských tajemníků* (Hahm, Choi, 2009: 628).

Ostatně dosazení správných osob na správné pozice je už dlouhodobě nejdůležitější úkol Prezidenta Jižní Koreje (viz. Hahm, Lee, 2008: 198). „Bohužel však IMB nepochopil důležitost personálního managementu na prezidentské vládnutí. Naopak v prvních 100 dnech jeho působení byli na nejdůležitější posty jeho administrativy jmenováni především bohatí vlastníci půdy z oblasti Kangnam<sup>90</sup>. Věrnost k druhu církve, místo absolvování vysoké školy či místo narození byla hlavním determinantou při

---

<sup>86</sup> Nutno dodat, že Prezident je odpovědný za organizování Modrého domu a jeho vlastní administrativy. Modrý dům je v podstatě komplexem různých organizací, ale nejedná se o instituci. Má určitý řád, ale žádné nezávislé poradce, jelikož ty si nejčastěji do úřadu přivede samotný Prezident. (Hahm, Choi, 2009: 627)

<sup>87</sup> Zvláštní je, že již během svého působení na vysoké škole (Korea University) se u něj projevil organizační schopnosti, když byl jmenován hlavním studentským představitelem na katedře ekonomie.

<sup>88</sup> Dobře by se to dalo připodobnit k tenisu, jak učinil Rockman (1996: 353) – mj. ve sportu, který IMB nejraději praktikuje – učiní-li tenista dobré podání, pak se ocitá ve výhodě. Pokud je i organizace a personál kvalitní, pak to dává Prezidentovi výhodu, že bude jeho vláda fungovat efektivně a on se tak nedopustí „nevynucených chyb“. V případě IMB tak můžeme hovořit o velmi špatných podáních.

<sup>89</sup> V rámci této personální politiky se projevila také jeho CEO zkušenost (v rámci stabilizování Hyundai) v tom faktu, že se nestal dostatečně odvážným při výběru kandidátů na vládní posty a vybíral si pouze ty, kteří měli podobný vztah k moci, resp. politice. Bohužel – takový krok nejenže vede ke korupci, ale i oslaboval i samotnou pozici prezidenta.

<sup>90</sup> Jedná se o bohatý region jižně od Söulu, který symbolizuje bohatství Jižní Koreje.

jmenování do nejdůležitějších vládních postů, nikoli profesionalita.<sup>91</sup> IMB samozřejmě není prvním, kdo tyto kroky podnikl, ale patří rozhodně mezi ty, kteří tak činili velmi běžně a okatě. Asi největší vliv na personální politiku měl jeho starší bratr I Sang-dŭk, od kterého se ostatně očekávalo, že bude největším politickým hráčem v IMB administrativě“ (Hahm, Choi, 2009: 629). Právě on, Severní Korea a Pak Kŭn-hje mohli jeho pozici ohrozit. Co se týče Pak, udržovali mezi sebou jakousi slabou koalici, kde I potřeboval Pak ke „kontrole“ Národního shromáždění, kdežto Pak potřebovala Ia pro další zvolení prezidentkou. Tato rovnováha moci však mohla být snadno narušena, což by mohlo vést ke konci této koalice.

#### **4. 3. 1. Zlomový rok 2008**

Zatímco v době krátce před inaugurací dosahovala popularita IMB více než 50 (Kukmin Ilbo) či v případě jiných průzkumů dokonce i 60 (67,8, SBS) procent, v polovině roku tomu již bylo úplně jinak. Prvním velkým testem pro IMB se staly volby do Národního shromáždění, které se uskutečnily 9. dubna 2008. Média se v rámci tohoto tématu nejčastěji zaměřovala na kandidující strany a jejich kandidáty. Nikoho nepřekvapí, že v rámci liberálního Hankyoreh byl zmiňován IMB častěji, zejména jako osoba, která postrádá morální schopnosti a integritu. Často byl zmiňován i ve spojitosti s Pak Kŭn-hje, předsedkyní Grand National Party, s níž vedl poměrně komplikovaný vztah a která je v rámci tohoto deníku vykreslována pozitivněji.<sup>92</sup> Právě Hankyoreh pochyboval o snadném vítězství GNP, ale zejména v důsledku extrémně nízké volební účasti (46 procent), tato konzervativní strana většinu získala (153 z 299 křesel). V této době se také prohloubila ekonomická krize, která však zasáhla Jižní Koreu mnohem méně než tzv. Asijská krize z let 1997-98. Navzdory tomu ztratil korejský won svou hodnotu až o 50 procent oproti stavu ze srpna minulého roku. Tato krize dopadla velmi těžce na tak již ambiciózní plán „747“, který se tak stal naprosto nereálným. Nicméně zhoršení ekonomické situace nemůžeme přisuzovat na vrub pouze externím faktorům. Již v té době totiž panovala v Koreji poměrně vysoká nezaměstnanost, prudký pokles investic a nestabilita na domácím trhu, s tím vším se musel IMB vypořádat.

---

<sup>91</sup> Podle prof. Paka navíc při jmenování prvních ministrů a členů Modrého domu chyběla diskuze o morálních a vlasteneckých předpokladech těchto lidí, což on považuje za důležité atributy pro službu veřejnému zájmu (Park, 2008)

<sup>92</sup> Byť i ona byla konkurentem liberálního bloku, zejména kvůli jejímu otci Pak Čong-huimu.

Vedle toho se snažil zahraniční vztahy vést podle MB-doktríny, která byla založena na dvojím pragmatismu – silném jihokorejsko-americkém spojenectví a vztahu ke KILDR založeném na určitých závazcích, povinnostech. Pro znovuoobnovení vztahu se Spojenými státy se rozhodl uskutečnit v polovině dubna svou první zámořskou cestu právě tam a shodu na rozvoji jejich strategického partnerství můžeme považovat za diplomatický úspěch. Bilaterální summity byly uskutečněny i s představiteli Japonska, Číny i Ruska a týkaly se oblasti bezpečnostní a ekonomické.

„Jako každý vůdce či obecně politik, musel pracovat na své mediální image. Jeho PR tým dělal opravdu dobrou práci při prezentování Ia na veřejnosti a vytváření jeho mediální konstrukce. Například fotkami, na kterých je zobrazen spolu s chudými či babičkou, které měly velkou odezvu a které narušily jeho dřívější image coby bezcitného byznysmena. Také se jim podařilo minimalizovat deficit způsobený nekomunikací s veřejností a naopak vytvořit toliko potřebné charisma. Nicméně naprostý debakl spojený s řešením importu amerického hovězího masa způsobil, že byl spíše spojován s osobou Pak Čong-huia. Několikrát se tak stalo v liberálním deníku Hankyoreh, kde se IMB objevuje po jeho boku a dokonce i ve stejném oblečení (vojenská uniforma, čepice a tmavé sluneční brýle). Na jedné z karikatur stojí vedle bývalého CEO Samsungu – I Kun-huia a v džípu za ním je umístěn pytel se „zlou legislativou“ – tyto zákony mají podle autora legalizovat politicky motivované vyšetřování, mají udělit vládě více pravomocí ke kontrole státních médií, kontrole telefonátů a aktivit na internetu a dokonce i zákaz nošení masek během demonstrací.<sup>93</sup> Zde můžeme vidět zřejmé připodobnění současného režimu s režimem Pak Čong-huia. Podle konzervativního deníku Chosun Ilbo naopak již neplatí označení IMB jakožto „ekonomického prezidenta“, což byl jeden z hlavních sloganů jeho volební kampaně. Z celkového vyznění vyplývá, že neúspěch při řešení domácích ekonomických problémů spočívá v nedostatečné důraznosti. Ostatně, oba dva deníky se právě na tomto tématu – tj. neúspěchu řešení ekonomických problémů a v podstatě nedostání svého závazku, shodly. I Chosun Ilbo navíc poukazuje na nedostatečnou komunikaci mezi prezidentem a veřejností. V důsledku ekonomických problémů, nekomunikace nejen s veřejností, ale i politickou opozicí, řešením daňové otázky a problémy spojené

---

<sup>93</sup> Na této karikatuře mimo jiné IMB připomíná Kim Čong-pchila, zakladatele KCIA, který spolupracoval na Pakově vojenském převratu a zastával v jeho vládě řadu významných pozic.

s buddhistickými věřícími se jeho podpora v rámci veřejného mínění pohybovala do konce roku mezi 20 až 30 procenty“. (Katharina, 2009: 219-222)

#### **4. 3. 2. Působení Ia mezi lety 2009 a 2010**

Zatímco rok 2008 byl ve znamení jednoznačného trendu strmého pádu I Mjōng-bakovy popularity v důsledku krize s hovězím masem, v následujících letech se tento zdroj nespokojenosti postupně oslaboval a hodnocení I Mjōng-baka se postupně přeneslo na obecné vnímání jeho domácí a zahraniční politiky. Především bylo v centru pozornosti řešení ekonomických nesnází spojených s propuknuvší ekonomickou krizí nebo vztahy se Severní Koreou. Především to však byla ona ekonomická krize, která v roce 2009 rozhodovala o spokojenosti s I Mjōng-bakovou vládou. Občané vnímali jeho řešení ekonomické krize jako uspokojivé, a to i navzdory tomu, že tato politika byla stále ve znamení centristického vládnoucího stylu a jednoznačně podporovala čaboly. Poměrně vysoká podpora v rámci průzkumů veřejného mínění (40-50 procent) přetrvala i v roce 2010, ovlivněná právě rychlým zotavením ekonomiky<sup>94</sup>, připravujícím se summitem uskupení G-20, ale také v důsledku severokorejských provokací. Nicméně v růstu popularity bránil zejména projekt Čtyř hlavních řek, proti které se postavily nejen opoziční strany, ale také náboženské a ekologické skupiny, které se obávaly možné ekologické katastrofy. V roce 2010 se tedy IMB dařilo v ekonomické oblasti, když pod jeho vedením stoupl růst hrubého domácího produktu na 6,1 procenta a bylo exportováno zboží v hodnotě 466 miliard dolarů. Problémem však byla nezaměstnanost mladých, která byla největší od roku 2000 (920 tisíc), inflace či rostoucí náklady na bydlení. Avšak v oblasti politické byla jeho činnost tradičně katastrofální, což potvrzuje i výsledek jednoho průzkumu, kde dotázaní ohodnotili jeho řešení politických problémů na škále 1 (velmi špatně) a 5 (velmi dobře) pouze 1,77. Bylo to způsobeno zejména nedostatkem kompromisu, a přesvědčovacích a komunikačních schopností.<sup>95</sup>

---

<sup>94</sup> Dobrý příkladem pro to je růst reálného HDP (Zdroj: Světová banka, Bank of Korea): 2008 – 2,3 %, 2009 – 0,3 %, 2010 – 6,3 %, 2011 – 3,6 %, 2012 – 2,0 %.

<sup>95</sup> Řadu státních záležitostí měl delegovat na vládnoucí stranu, nicméně v ní samotné došlo k silnému rozkolu v důsledku neshody s ustanovením nového administrativního centra Jižní Koreje – Sejong City, proti kterému se postavila frakce Pakové. Tento rozkol dokonce vedl k rezignaci předsedy vlády Čōng Un-čchana.

Nekomunikoval ani s Národním shromážděním, kde měla jeho strana paradoxně většinu, což vedlo k neúspěchu při jmenování řady osob jím navržených do vládních postů.<sup>96</sup>

Pokud bychom vzali v úvahu dřívější administrativy, pak se dalo očekávat, že v důsledku nastaveného ústavního systému nebudou následující dva roky lepší. IMB si bude uvědomovat, že s blížícím se koncem funkčního období se snižuje i jeho moc a v podstatě mohl být rád, že nebyl svými spolupracovníky donucen k odchodu ze strany, neboť by mohl být vnímán jako přítěž obzvláště v legislativních či prezidentských volbách v roce 2012. Na toto prostředí měl IMB přizpůsobit svůj politický program a zaměřit se na probíhající uskutečnitelné projekty, nikoli vytvářet politiky nové, jako například návrh na změnu ústavy.<sup>97</sup> Především však měl změnit komunikaci mezi Modrým domem a vládou, opozičními stranami<sup>98</sup> a ostatně se pokusit i o sjednocení lidu. Na druhou stranu se dalo realisticky předpokládat, že IMB neporuší svou zaběhlou politickou tradici a že bude zaměřovat svou práci ryze na ekonomické otázky, proto byl přece zvolen.

Problémem I Mjōng-baka je dle mého názoru neustálá konzistentnost postojů. Navíc se snažil zůstat stranou politiky a debaty s politiky chápal jako ztrátu času. Politikům nevěřil a domníval se, že když se bude od nich držet stranou, tak že to bude mít vliv na jeho reputaci. Ale tento dojem byl mylný, neboť at' se snažil sebevíc, stejně byl s politiky spojován. Jenže tím, že se z politiky vyčleňoval, nedokázal ze svých úspěchů vytěžit veřejnou podporu. Také se nedokázal dostatečně prodat v rámci svých proslovů, které jsou pro vládnutí důležité. I Mjōng-bak pronesl řadu projevů v rámci jednání kabinetu či na různých událostech, přesto ale nejsou „nezapomenutelné“. V době těžkých časů či konfliktu se lidé obracejí na prezidenta a hledají jistotu a naději; v takových situacích musí mít prezident odhodlání. Ale Iova rétorika strádá jak v obsahu, tak ve významu. Jen málokdo si vzpomene na jeho připomínky ke kontroverzním otázkám jako byla například konstrukce námořní základny na ostrově

---

<sup>96</sup> Za tři roky učinil na 60 návrhů, kde 8 kandidátů neuspělo buď při samotném hlasování v Národním shromáždění, nebo už v samotném procesu jednání. V roce 2010 byl mezi nimi i kandidát ha předsedu vlády Kim Tā-ho.

<sup>97</sup> V třetím roce jeho vlády se také diskutovalo o možnosti reformy Ústavy. Nicméně i zde se projevil značný frakcionalismus uvnitř vládnoucí strany, kde stoupenci Pakové prosazovaly ustanovení čtyřletého funkčního období s možností znovuzvolení, stoupenci Ia prosazovali semiprezidencialismus. V takovém systému by měl prezident na starosti diplomacii a národní obranu, předseda vlády pak záležitosti domácí.

<sup>98</sup> Za celé tříleté období se setkal s představitelem opoziční strany pouze jednou, a to s předsedou tehdy existující Demokratické strany Čōng Se-kjunem v srpnu 2008. Po druhé se setkal s představitelem opozice až 27. června 2011 na bilaterálním jednání se Son Hak-kjuem. Nicméně tohle jednání bylo velmi kritizováno, neboť k žádnému výsledku nedospělo (Yonhap, 27. června 2011).

Čedžu nebo uzavírání zóny volného obchodu se Spojenými státy. Naopak jeho „nezapomenutelné“ proslovy najdeme až v době jeho politických porážek (např. během protestů v roce 2008).<sup>99</sup>

#### 4. 3. 3. Hodnocení první poloviny vlády

S vítězstvím IMB v prezidentských volbách a GNP v legislativních volbách, byla v roce 2008 definitivně ukončena desetiletá liberální vláda. Přestože vládnoucí strana získala největší zastoupení v legislativním orgánu od počátku demokratizace v roce 1987, IMB selhal v upevnění demokratické konsolidace či oslabení sociálního napětí ve společnosti. To jsme mohli sledovat na mnoha případech, asi tím nejviditelnějším byl výběr jednotlivých kandidátů do vládních úřadů (viz. Moon, 2009), díky čemuž si Iuŧ kabinet vysloužil spojení s bohatší vrstvou korejské společnosti. Prezident by měl být osobou, která sjednocuje veškeré složky společnosti (viz. Kihl, 2009), ale zkušenost prokázala, že IMB nesjednocoval lidi jak v socioekonomické, tak ani náboženské rovině.<sup>100</sup> Jakmile pak byl I kritizován za složení svého kabinetu, rozhodl se v červnu 2009 vylepšit svou politickou podporu a to posílením centrických sil ve své administrativě, čímž prokázal částečnou pragmatičnost svého vládnutí. Součástí této strategie byla nominace na předsedu vlády bývalého rektora Söulské národní univerzity s kontakty na liberální, tehdy ještě existující, Demokratickou stranu – Čöng Un-čhana (Kwon, O.Y., 2010). Avšak jak poukazuje Kihl (2009), toto rozhodnutí nebylo ani tak politické povahy, jako spíše povahy manažerské.

Kwon, O.Y. (2010) hodnotí první polovinu IMB prezidentství podle několika faktorů: zahrnutí zájmů, rozhodnosti, konzistentnosti, důvěryhodnosti, flexibility a schopnost dlouhodobé orientace. Co se týče *zahrnutí zájmů*, zde IMB vláda selhala. Důkazem toho je podle Kwona návrh IMB na vytvoření vodního kanálu, který by Koreu propojil, ale který byl Iem zanechán v důsledku silné opozice nejen ze strany obyvatel, ale také frakce vládnoucí strany. IMB však vzápětí přišel s návrhem projektu na opravu čtyř hlavních korejských řek, jehož odhadované náklady činily asi 2 procenta HDP. Nejenže v roce 2010 více než polovina obyvatel nevěřila slovům vlády, že se jedná o naprosto

---

<sup>99</sup> S jistou nadsázkou bychom mohli tvrdit, že styl, jakým prezident hovoří (komunikuje) definuje identitu jeho vlády. Původně IMB zdůrazňoval umírněný pragmatismus, ale později tento styl změnil a vyjádřil záměr vytvořit spravedlivou společnost a vzájemnou prosperitu. Tato slova však přišla naprosto nevhodně a naopak spíše prospěla opozičním stranám.

<sup>100</sup> Důkazem toho je protest buddhistické komunity ze srpna 2008, kde účastníci tvrdili, že se starší úředníci v rámci Iova kabinetu snažili o evangelizaci společnosti a zároveň o znevažování buddhismu (viz. Moon, 2009: 124).

odlišný projekt, méně než 30 procent obyvatel vyjadřovalo tomuto projektu svou podporu (Hankyoreh, 2. prosince 2010).<sup>101</sup> Ani v *rozhodnosti* se nejeví Iowa vláda jako silná. Na vině však může být řada legislativních i politických překážek, které znemožnily uskutečnění vládních návrhů. Na jedné straně je to jakási parlamentní zvyklost, kdy se na návrhu musí jednotlivé strany nějakým způsobem dohodnout ještě před tím, než se o něm bude v Národním shromáždění formálně hlasovat. Ale zvláště u IMB zde byl problém s rozdílnými postoji v rámci samotné vládnoucí strany, s opozičními stranami, ale i nevládními či odborovými organizacemi, které mohly vyvolat další řadu protestů, které by destabilizovaly Iovu vládu (Oliver, 2009). IMB sice mohl využít instituci prezidentského dekretu, čímž by nebyl potřeba souhlas Národního shromáždění, ale v době velmi nízké podpory obyvatel to bylo naprosto nemožné (Kwon, O.Y., 2010: 209-210). Jak prokázal průběh krize s americkým hovézím masem nebo i opuštění původního návrhu na vytvoření kanálu spojujícího zemi, Iowa vláda postrádala i jistou míru *konzistentnosti*. Ta se také týkala Iovy měnové politiky nebo jmenování do vládních úřadů či prezidentských agentur. *Důvěryhodnost* IMB byla pošramocena již od samotného začátku jeho působení, ať už jako důsledek skandálu BBK, tak i kvazi-demokratického stylu vládnutí. Jak již bylo řečeno, IMB byl zvolen na základě ekonomických slibů (slogan „747“, prohloubení deregulace, privatizace či větší daňové pobídky pro výzkum a vývoj), ale jeho reálná politika tomu byla daleko vzdálená. Růst ekonomiky nedosáhl nikdy 7 procent a jeho pro-růstově orientovaná strategie se omezila pouze na oslabení korejské měny. Všechny skandály a politické přehmaty vedly ke značnému množství veřejných omluv a to již v prvních měsících působení, což přirozeně vedlo ke ztrátě nejen důvěryhodnosti, ale i konzistentnosti jeho politiky (Kihl, 2009: 247-248). V neposlední řadě také oplývala jeho vláda, resp. jeho vládní návrhy *krátkodobým* nebo možná lépe *krátkozrakým zaměřením*. Je to bohužel výsledkem samotného ústavního systému, kdy je prezident omezen na jedno pětileté funkční období, a proto se snaží prosadit takovou politiku, kterou je možné uskutečnit v rámci tohoto institucionálního limitu. V případě IMB však takové návrhy ihned vyvolaly silnou veřejnou nevěli. (Kwon, O.Y., 2010: 208-213)

---

<sup>101</sup> Druhým projektem, kde IMB ignoroval zájmy jiných stran, byl návrh nového administrativního centra Sejong City. Původní návrh byl uzavřen v roce 2005 na základě dohody obou hlavních stran a měl vést k tomu, že do tohoto města budou přemístěna některá ministerstva. IMB s tímto návrhem v rámci předvolební kampaně souhlasil, ale po zvolení od toho upustil a na kritiku, že by měl v rámci toho jednat v souladu s veřejným míněním odvětil: „tohle není něco, kde by se mělo jednat podle souladu nebo nesouladu veřejnosti“, čímž v podstatě naznačil mírně nedemokratický ráz svého vládnutí ve stylu „poslouchejte a následujte“ (Kwon, O.Y., 2010: 208-209).

#### 4. 3. 4. **Lame duck**

Přehlížení politiky může prezidenta přijít draho. Vládnutí totiž ztrácí určitý elán a oslabuje komunikaci. Vlastní pracovitost nezaručí úspěšného prezidenta. Navíc se mnohokrát prokázalo, že vládnutí nabývá na významu či síle, pokud se vůdce vypořádává s výzvami s jistou mírou politické kreativity. Takové kroky mohou vést ke zdvižení veřejnosti ze sedadel a jejich podpoře.<sup>102</sup> I Mjōng-bak si předsevzal, že bude činit všechno, co je v jeho silách až do posledních dnů jeho mandátu. Jenže svým zdrženlivým postojem vůči politice riskoval, že bude pracovat sám a zároveň nedostatkem politické představitivosti riskoval to, že nebude ani zajímavý ani vlivný, a tím se dostane do stavu lame duck.<sup>103</sup>

Poslední léta byly spíše ve znamení nespokojenosti s IMB vládou. Zatím stojí jak vnitřní faktory (zejména korupční skandály jeho blízkých spolupracovníků), tak i faktory vnější (evropská dluhová krize). Především za to však může samotná image IMB, která jej definovala jako toho, kdo stojí především na straně bohatých a privilegovaných. Ostatně indikátorem toho je snižování životního standardu a zvyšující se propast mezi bohatými a chudými. Zejména se pak tato nespokojenost projevila v posilování nestranného kandidáta An Čchōl-sua, resp. v sōlských volbách, které se konaly 26. října 2011. Zde totiž vyhrál nezávislý kandidát Pak Won-sun (mj. podporovaný Anem) nad představitelkou vládní strany.

I když věnoval IMB velkou pozornost rozvoji zahraničních vztahů a diplomacii, místo zahraničních cest měl spíše věnovat čas putování po vlastní zemi. Jeho předchůdci také trávili hodně času v zahraničí, zejména aby se vyhnuli politickému neklidu doma. Označovali to za „diplomacii“, ale v zemi to bylo chápáno jako útěk. I Mjōng-bak měl navštívit problematické regiony jako například farmářské oblasti, které zasáhla slintavka a kulhavka; Severokorejci ostřelovaný ostrov Jōnpchjōng nebo ostrov Čedžu, kde se plánovala námořní základna. IMB tak ve své podstatě nepoznal problémy svých občanů a zejména jejich touhu po sociálním zajištění, což ve svém důsledku vedlo k navýšení

---

<sup>102</sup> Politika je také uměním představitivosti. Bývalí prezidenti věděli, jak představitivost vytvořit a pracovat s ní. Prezident Kim Jōng-sam byl v rámci využívání představitivosti poměrně radikální, Kim Tā-džung byl zase inteligentní a No mu-hjōn byl naopak v jistém smyslu revoluční.

<sup>103</sup> Podle prof. Hahma je jedním z indikátorů přechodu do tohoto stavu existence řady korupčních skandálů, které se objevují již v čtvrtém roce prezidentské vlády. Podle něj je na vinně samotný ústavní systém (Reuters, 30. března 2011).



sociální polarizace.<sup>104</sup> Nevyslyšel ani pokračující se protesty za znovuprojednání zóny volného obchodu s USA, kterou opoziční strana hrozila stáhnout v případě prosincového vítězství.<sup>105</sup> Důvodem k novému projednání byly obavy menších zemědělců a podnikatelů; ale bylo nutno zvážit i možné negativní důsledky tohoto aktu a to zhoršení strategické aliance se Spojenými státy. Ze zahraničně-politického hlediska bylo tudíž nezbytné v uskutečněné politice pokračovat a ostatně samotné rozšiřování sítě volného obchodu s dalšími státy či uskupeními (Evropská unie, ASEAN, Indie) a řada dalších v procesu vyjednávání v souladu s politikou Globální Koreje, lze přičíst k úspěchům IMB administrativy.

Ani rok 2012 se nevyhnul problému a je to právě rok, kde se status lame duck nejvíce projevil.<sup>106</sup> Tímto problémem byla na jedné straně silná stranická frakcionalizace. Důvodem k tomu byly přirozeně blížící se legislativní a prezidentské volby, kdy strana nejprve změnila název z Grand National Party na Šanuri Party, čímž se viditelně snaží distancovat od politiky praktikované současnou vládou a zejména jejími korupčními skandály. Dále nominační proces v rámci legislativních voleb jasně ukázal, že se vládnoucí strana snaží zpretrhat vazby s IMB, když nebylo 11 ze 16 současných prolovských poslanců nominováno, kdežto političtí veteráni z frakce Pakové ano.<sup>107</sup> Na druhé straně to byla celá řada politických přehmatů ať už to bylo znovuotevření skandálu týkajícího se sledování nejvýznamnějších osob ze stran opozice či médií; nedostatečné řešení severokorejských uprchlíků, kteří byli navraceni z Číny do jejich rodné země; navyšující se zadlužení státu či otázka politického vlivu na celostátní televizi KBS. Avšak I Mjōng-bak je v důsledku zmíněných voleb výrazně upozadován a v centru pozornosti jsou zejména prezidentští kandidáti Pak Kūn-hje, Mun Džā-in či An Čchōl-su, což výrazně napomáhalo posilování statusu lame duck. Dalo by se říci, že I Mjōng-bak se objevil v centru pozornosti pouze v případě jeho odsouzení

---

<sup>104</sup> Nepodařilo se distribuovat bohatství spravedlivě, naopak se oproti minulým administrativám ještě zhoršilo. To bylo také částečným důvodem zvýšení počtu nízko-příjmových obyvatel z 14,9% (2010) na 15,2% (2012).

<sup>105</sup> Je však nutno poznamenat, že jednání byly zahájeny za vlády liberálního prezidenta Noa v roce 2007, přičemž k znovuprojednání došlo v roce 2010 a následně došlo k jednostranné ratifikaci Grand National Party.

<sup>106</sup> I když to I Mjōng-bak popíral, neboť prosazoval teorii „štafetového závadu na 400 metrů“, což znamenalo, že běžec, který předává kolík nesmí zpomalit, ale naopak zrychlit.

<sup>107</sup> Možná právě díky tomu distancování se od IMB získala vládnoucí strana překvapivě absolutní většinu mandátů, i když se očekávalo, že nedosáhne ani 100 křesel. Za vítězstvím stojí nepochybně charismatická Pak Kūn-hje, která se nebála od Ia výrazně distancovat a která dokonce mohla požadovat jeho odchod ze strany a tím vytvořit vnitrostranický konflikt a zároveň tím i znemožnit prezidentovo vládnutí.

severokorejského vypuštění balistické rakety či v případě jeho návštěvy sporných skal Dokdo, o něž má Jižní Korea spor s Japonskem. Konec IMB vlády byl zakončen aktem, který dle mého názoru výstižně charakterizuje působení tohoto konzervativního politika, a to udělení milosti pro řadu jeho spolupracovníků odsouzených za korupci.

## 5. Politiky IMB

### 5. 1. Zahraniční politika – MB doktrína

Zahraniční politika IMB vlády se zaměřila na vytvoření sítě kooperativní diplomacie, jejíž podstatou bylo vylepšení vztahů se Spojenými státy, Japonskem, Čínou a Ruskem, s cílem zajistit mír na Korejském poloostrově a ve Východní Asii obecně, založené na vzájemné důvěře v oblasti ekonomické, obchodní, sociální a kulturní oproštěné o ideologické rozdíly. Vedle toho se snažilo v rámci konceptu Globální Koreje posílit spolupráci i s ostatními asijskými (ASEAN, Střední Asie, Indie, Austrálie, Nový Zéland, viz. Cho, 2011) či mimo-asijskými státy. IMB se neomezoval jen na regionální otázky, chtěl se aktivně zapojit do řešení globálních problémů, ať už se jednalo o boj s terorismem či zbraněmi hromadného ničení, otázky změn životního prostředí, energetické bezpečnosti nebo etnických a náboženských konfliktů. (Global Korea, 2009) Koncept zahraniční politiky, který se často označuje jako „MB doktrína“ seskládá ze 7 bodů: „(1) kompletní denuklearizace a otevření Severní Koreje; (2) pragmatické diplomacie založené na národním konsenzu; (3) posílení korejsko-americké aliance s cílem ochránit a posílit vzájemné zájmy založené na sdílených demokratických a tržně-ekonomických hodnotách; (4) rozšíření asijské diplomacie v rámci partnerství i s jinými asijskými státy; (5) co by 12. největší ekonomika přispět do řešení globálních problémů; (6) energetické diplomacie; a (7) kulturní diplomacie“ (Kim, T., 2007).

I Mjōng-bak zaměřil svou zahraniční politiku na posílení *partnerství se Spojenými státy*. Vztahy založené na sdílených hodnotách a důvěře však byly nad rámec běžné strategické aliance. Tato aliance byla založena na: „(a) prosazování univerzálních hodnot jako jsou svoboda a lidská práva; (b) důvěře, která je založena na vzájemné diplomatické, bezpečnostní, ekonomické (zóna volného obchodu), sociální a kulturní

závislosti; a (c) míru, který mají zajistit nejen na Korejském poloostrově, ale i ve Východní Asii či zbytku světa“ (Global Korea, 2009: 21).<sup>108</sup> Přestože v důsledku krize s hovězím masem v roce 2008 zůstalo toto partnerství po jistou dobu paralyzováno, neohrozilo to jejich bezpečnostně-vojenskou spolupráci, ani vstup zóny volného obchodu v platnost v březnu 2012<sup>109</sup>. Zvláště dobrým důkazem o zachování exkluzivních vztahů mezi USA a Jižní Koreou je Iowa návštěva Spojených států (viz. Katz, Cha, 2012)

*Vztahy s Japonskem* měly být také založeny na „vztahu důvěry, vzájemné ekonomické spolupráci a spolupráci v oblasti severokorejského jaderného programu. Aby však byl tento vztah navázán, musí země podle IMB objektivně vykládat historii, čímž má na mysli uznání zločinů uskutečněných za japonské okupace (zejména stále aktuální problematiku „*comfort women*“), a v neposlední řadě také uznání korejské správy nad územím Dokdo“ (Global Korea, 2009: 22). Právě vzájemná historická antipatie byla příčinou, proč selhal pakt na vzájemnou vojenskou spolupráci vůči KLDK, který byl vyjednáván tajně a po úniku informací o jeho plánování se setkal s obrovskou vlnou veřejné kritiky. Ostatně, bylo to právě ve vztahu s Japonskem, kdy IMB porušil svou pragmatičnost, když jako první úřadující prezident navštívil v srpnu 2012 sporné území Dokdo, čímž vyprovokoval diplomatickou přestřelku mezi oběma zeměmi (Song b, 2012).<sup>110</sup> Konec jeho vlády byl tedy v naprostém protikladu vůči počáteční politice na začátku jeho vlády, kdy dominantně prosazoval zlepšení korejsko-japonských vztahů (na rozdíl od předešlých vlád, které v rámci své zahraniční politiky prosazovaly korejsko-čínské vztahy), a to dle Katsiaficase až do té úrovně, že „nechal 10. prosince

---

<sup>108</sup> Noova vláda měla odlišný postoj ke spolupráci se Spojenými státy. Zatímco dříve byla Korea spíše nerovnocenným partnerem, No se snažil z tohoto aliančního vztahu vymanit a postavit jej na větší nezávislosti a rovnosti. Není pravdou, jak se často uvádí, že by jeho vláda ignorovala společné problémy – zabývala se jak rekonfigurací amerických jednotek na poloostrově, tak i umístěním jednotek v Iráku či projednáním (nikoli však ratifikací) zóny volného obchodu. (viz. Snyder, 2009: 86-87)

<sup>109</sup> „Vzájemné dohody o vytvoření FTA se datují již do poloviny 80. let. V roce 2003 vytvořila jihokorejská vláda dokument *FTA Roadmap*, který symbolizoval zájem o zahájení oficiálního dialogu. V listopadu roku 2004 byla vytvořena společná skupina, na kterou potom navázaly jednání na ministerské úrovni a také osm kol oficiálního jednání. Vzájemná dohoda byla podepsána za vlády Noa 30. června 2007. Ale problémy týkajícího se importu hovězího masa a automobilového průmyslu způsobily odklad vstupu v platnost o 3 roky“ (Katz, Cha, 2012: 54).

<sup>110</sup> Prezident Kim Tä-džung se snažil navázat na začátku svého mandátu pragmatický vztah s Japonskem, avšak v důsledku návštěvy Jasukini, místa zasvěceného vojákům padlým za císaře v období Imperiálního Japonska, premiérem Koizumim, společně s neshodami ohledně historického výkladu v japonských učebnicích, byly tyto snahy zhatěny. Podobně na začátku svého mandátu navštívil v červnu 2003 Tokio prezident No a snažil se přesvědčit Koizumiho, aby omezil své návštěvy Jasukini. Postupně však přešel k populismu volajíc po „diplomatické válce“ s Japonskem nejen ohledně těchto návštěv, ale i v důsledku historických výkladů v učebnicích či teritoriálních neshod. (viz. Snyder, 2009: 89)

2008 rozehnat poklidný protest *comfort women*, nebo v lednu 2009 požádal předsedu vlády Asoa, aby se vytvoření jihokorejského satelitu ujala firma Mitsubishi (Katsiaficas, 2010: 406-407).

S inaugurací IMB se *vztahy s Čínskou lidovou republikou* vylepšily z pouhého ekonomického partnerství na strategicko-kooperativní partnerství, kdy se na agendu vzájemné spolupráce dostaly i politické a bezpečnostní otázky. „Hlavním cílem tohoto partnerství měl být společný postoj na řešení severokorejského jaderného programu a vytvoření společné zóny volného obchodu“ (Global Korea, 2009: 22-23). Hlavním důvodem, proč se Čína rozhodla k tomuto kroku přistoupit, byl právě záměr IMB více zaměřit svou zahraniční politiku na korejsko-americkou alianci.<sup>111</sup> Avšak samotné vztahy s Čínou utrpěly zejména v důsledku čínských repatriací severokorejských uprchlíků do KLR, teritoriálních neshodách o stanici Ieodo ve Východočínském moři, historickým výkladům (království Kogurjo) a nelegálním lovu čínských rybářů v korejských vodách (Song a, 2012).

K vytvoření strategického kooperativního partnerství došlo také s *Ruskou federací*, jež bylo zaměřeno na rozvoj moderních technologií a oblast energetické bezpečnosti. Byl vytvořen projekt „Nové severovýchodně-asijské ekonomické kooperace“, který je založen na partnerství mezi Jižní Koreou, Severní Koreou a Ruskem, a jehož náplní je vytvoření železnic, přístavů a potrubí na transport ruského zemního plynu, s cílem dosáhnout nejen ekonomického rozvoje partnerských států, ale i vylepšení mezikorejských vztahů. (Global Korea, 2009)

Zahraniční politika, kterou uskutečňoval IMB nejen na bilaterální úrovni, ale i trilaterální (partnerství demokratických států – Jižní Korea, Japonsko, Spojené státy; partnerství východoasijských států – Jižní Korea, Japonsko, Čína) či multilaterální (ASEAN+3), patří víceméně mezi úspěchy této vlády. Jižní Korea totiž zvýšila své postavení a prestiž v mezinárodním systému, o čemž hovoří i fakt, že třikrát hostila významné mezinárodní summity – v roce 2010 summit uskupení G-20, v roce 2011 jako čtvrtá země hostila Nejvyšší fórum rozvojové pomoci, a v březnu 2012 pak nukleární summit. Zároveň se opět po 15 letech stala na období 2013-2014 nestálým členem Rady bezpečnosti. IMB se snažil vylepšit prestiž Jižní Koreje na mezinárodním poli i tím,

---

<sup>111</sup> Je však nutno si uvědomit, že Čína je největším obchodním partnerem Koreje. Zatímco v roce 1992, kdy obě země uzavřely diplomatické styky, činil vzájemný obchod 6,3 miliard dolarů, v roce 2011 dosáhl tento obchod již 200 miliard dolarů (Song, 2012a).

když chtěl hrát větší a zodpovědnější roli při řešení globálních problémů jako odstranění chudoby či environmentálních problémů (viz. Han, Kim, 2010). Bohužel však tato politika za sebou nese stín řady sexuálních či korupčních skandálů jihokorejských diplomatů.<sup>112</sup>

## **5. 2. Pragmatický přístup ke KLLDR**

Zatímco Sluneční politika prosazovaná liberálními prezidenty Kim Tä-džungem a No Mu-hjõnem, byla často označována IMB administrativou za politiku appeasementu a ostatně celé období za „ztracenou dekádu“, přinesla alespoň období relativního klidu a ekonomické a osobní propojení obou Korejí, kdežto I Mjõng-bakův přístup řadu konfliktů a provokací. Na vině tomu však je částečně i samotná Sluneční politika, neboť Severní Korea si navykla na ekonomické a humanitární výhody,<sup>113</sup> které z toho plynuly, nově však podmíněny opuštěním jaderného programu (Kim H.N., 2011: 44; KINU, 2012). Tato podmínka byla klíčovým bodem IMB koncepce DNO3000 směřující k denuklearizaci a otevření KLLDR.<sup>114</sup> Nejvýraznější rozdíl mezi oběma přístupy však spočíval v prioritizaci samotné problematiky. Ovšem fakt, že I Mjõng-bakova administrativa nepřikládala problematice Severní Koreje vysokou prioritu společně s tím, že její politika znamenala snížení hospodářských výhod, vedlo představitele v KLLDR k pocitu frustrace a iritace (Snyder, 2009: 15). Kim Čõng-ilův režim se také domníval, že jih bude navazovat na výsledky dřívějších liberálních vlád, a že tedy bude respektovat výsledky dvou mezikorejských summitů. I Mjõng-bak však výsledky těchto summitů nepovažoval za základ pokračujícího vztahu. V neposlední řadě také Severní Korea kritizovala Iovu pro-americkou zahraniční politiku a vytváření trojstranné aliance s Japonskem (Kim H.N., 2011: 45).

Ke zhoršení již tak špatných vztahů dále napomohlo zabití jihokorejské turistky v turistické zóně Kõmgangsan severokorejským vojákem, které navíc odmítalo KLLDR vyšetřit a zároveň za tento čin přiznat vinu. K tomuto incidentu došlo ve stejný den, kdy

---

<sup>112</sup> Jak dále uvádí Song (Song, 2012c), diplomatická kultura se stále vyznačovala zřejmým elitismem a nedostatkem uvědomění odpovědnosti sloužit svému národu. To připisuje zejména jmenovacímu procesu, v němž hraje větší roli úroveň vzdělání než morální kredit kandidáta.

<sup>113</sup> Odhaduje se, že ekonomická pomoc za celé období Sluneční politiky dosáhla 3,2 miliard dolarů, přičemž největší množství bylo uskutečněno za vlády No Mu-hjõna (KINU, 2012: 15-16).

<sup>114</sup> Na základě úspěšné denuklearizace předpokládané ve společném prohlášení z roku 2005 (*September 19 Joint Statement*) a akčním plánu z roku 2007 (*February 13 Action Plan*), by případně Jižní Korea podle dokumentu „Vize 3000“ pomohla zvýšit hrubý domácí produkt na obyvatele během deseti let na 3 tisíce dolarů v rámci komplexní pomoci v oblasti sociální, ekonomické, vzdělávání, financích a infrastruktury (Yoon, 2008: 10; Moon, 2011:3).

I Mjōng-bak hovořil před Národním shromážděním o možném uznání výsledků zmíněných summitů. Následné ochlazení vztahů mezi Sōulem a Pchjōngjangem vedlo k tomu, že na začátku roku 2009 KLTR oznámila, že si zachová jaderné zbraně tak dlouho, dokud budou Spojené státy vlastním jaderným arsenálem podporovat Jižní Koreu.<sup>115</sup> V dubnu 2009 pak KLTR vypustilo nosič, který měl dle Severokorejců vynést satelit. Za tento čin pak byla následně sankcionována OSN, načež reagovala prohlášením, že se již nikdy nebude účastnit šestistranného jednání. (Kim H.N., 2011: 50) O měsíc později byl proveden druhý jaderný test, jehož otřes v rámci seizmických měření byla větší než v případě prvního pokusu. Postupně však došlo ke zlepšení americko-severokorejských vztahů, což mělo samozřejmě vliv i na mezikorejské vztahy a I Mjōng-bak projevil ochotu se severokorejským protějškem kdykoli sejit.<sup>116</sup>

Avšak KLTR v nastolené politice provokací a testování I Mjōng-bakovy doktríny pokračovala, když 26. března 2010 potopila nedaleko jihokorejského ostrova Peknjōng korvetu Čchōnan.<sup>117</sup> Při tomto incidentu zemřelo 46 jihokorejských námořníků.<sup>118</sup> Tento incident měl také vliv na americkou politiku, když prezident Obama podpořil všechny kroky jihokorejské vlády, včetně společných vojenských cvičení, odsouzení útoku Radou bezpečnosti a s tím souvisejícího vyvíjení tlaku na Čínu.<sup>119</sup> Ani tento incident však IMB politiku neohrozil, naopak byl navržen třístupňový proces sjednocení: v první fázi by došlo k uzavření mírové dohody a denuklearizaci, což je nezbytná podmínka sjednocení; následně by došlo k ekonomické integraci a v poslední fázi k vytvoření „společného korejského národa“. Prezident zároveň navrhl zavedení zvláštní daně pro financování nákladů na sjednocení (Chosun Ilbo, 16. srpna 2010; Moon, 2011: 6-8).

---

<sup>115</sup> Ani na tuto situaci nereagoval IMB změnou svého postoje, o čemž svědčí i fakt, že zvolil 19. ledna 2009 na pozici ministra sjednocení hlavního kritika Sluneční politiky a tvůrce plánu Vize 3000 – Hjōn Intāka.

<sup>116</sup> V srpnu 2009 také přišel IMB s konceptem „*Grand Bargain*“, který seskládal ze 4 bodů: „(a) užší spolupráci států účastnících se šestistranných jednání při vyjednávání se Severní Koreou; (b) příslibu, že se Jižní Korea bude snažit neohrozit Kimův režim a zároveň napomůže ekonomickému oživení, pokud podstoupí KLTR určité denuklearizační kroky; (c) jednání budou založeny na dialogu a tlaku, který nebude jen ve formě „ocenění“, ale také sankcí; a (d) prosazování komplexního řešení (výsledku) před částečným (= odmítnutí salámové taktiky KLTR) řešením“ (Moon, 2011: 4).

<sup>117</sup> Tomuto incidentu však předcházela tajná jednání se Severní Koreou o možném summitu. Severní Korea však chtěla bezpodmínečnou pomoc okolo 500 mil. dolarů, což IMB odmítl. Jednání pak byla ukončena v lednu 2010.

<sup>118</sup> Vláda reagovala na tento incident 24. května 2010 opatřeními (*May 24 measures*), kdy došlo k omezení investování (investic) v Severní Koreji a zároveň vláda zakázala kontakt se severokorejskými občany a cestování do Severní Koreje.

<sup>119</sup> Severní Korea se po tomto incidentu rozhodla přerušit vztahy s jihokorejskou vládou, vyhostit jihokorejské pracovníky z průmyslové oblasti Kāsōng a dále postupovat podle válečného práva (Kim H.N., 2011: 56).

Tato vize však byla zkomplikována nečekaným útokem Severokorejců na ostrov Jöngpöhjöng 23. listopadu téhož roku.<sup>120</sup> Jihokorejské jednotky palbu opětovaly a Jižní Korea uvedla svou armádu do stavu nejvyšší pohotovosti.<sup>121</sup> Dlouhou dobu pak KLLDR k výraznější agresivní akci nepřistoupila, naopak na jaře roku 2011 iniciovala řadu bilaterálních jednání s jihem a oslabila i svou tradiční negativní kampaň vůči Iovi. Později obě strany souhlasily s čínským návrhem třístupňové cesty k šestistrannému jednání, jejíž první fází měl být mezikorejský dialog týkající se jaderné otázky (Kim H.N., 2011: 62-63). Změna nastala až na konci funkčního období Ia, u příležitosti stého výročí narození bývalého severokorejského vůdce Kim Il-sönga 13. dubna 2012, když Severní Korea vypustila nosič Unha-3<sup>122</sup> a těsně před prezidentskými volbami, 17. prosince 2012, odpálením dalšího nosiče, pravděpodobně s cílem znemožnit zvolení konzervativní kandidátky Pak Kün-hje.

Jedním z důvodů, proč I Mjöhng-bak nevedl tak intenzivní vztahy s KLLDR byl vládou očekávaný kolaps režimu spojený se smrtí Kim Čöng-ila.<sup>123</sup> Omezením mezikorejského dialogu se však otevřel prostor pro Čínu, která výrazně posílila svůj (zejména ekonomický) vliv v zemi. Jak se dozvídáme z dat Ministerstva sjednocení (Song, 2013), není pravda, že by I Mjöhng-bakova vláda mezikorejské vztahy oproti dřívější No Mu-hjöhnově administrativě výrazně zanedbávala. Přestože v oblasti rodinných setkání (No: 14, 600 lidí, I: 1, 1774 lidí), finanční pomoci (No: 12,7 trilionu wonů, I: 2,563 trilionu wonů), povolených mezikorejských projektů (No: 370, I: 108), množství transportovaného zboží (No: 2,17 milionu tun, I: 1,39 milionu tun) Iova vláda za tou předešlou zaostala, výrazně ji však předčila v návštěvách civilistů (No: 392 tisíc, I: 664 tisíc, pozn. pravděpodobně dohromady s oblastí Käsöngu, neboť od roku 2009 turismus neexistoval), obchodní výměně (No: 5,6 miliard dolarů, I: 8,9 miliard dolarů, pozn. opět

---

<sup>120</sup> Není zcela jasné, z jakého důvodu se KLLDR rozhodla k tomuto kroku přistoupit. Severní Korea však v téhle době trpěla ekonomickou krizí a nedostatkem potravin, zároveň zde byla aktuální i otázka následnictví (upevnění pozice pro následníka). V průběhu roku 2008 se totiž opětovně zhoršil zdravotní stav Kim Čöng-ila, což se projevilo nejen na určitých restriktivních vnitrostátních opatřeních, ale i na negativní propagandě vůči I Mjöhng-bakovi, který byl vyobrazován jako hlavní hrozba režimu (Kim H.N., 2011: 48). Pokud byl tento incident uskutečněn s cílem vyzískat z Jižní Koreje finanční pomoc, pak to bylo ihned odsouzeno k nezdaru, neboť takový krok by byl IMB podmíněn omluvou za dřívější potopení korvety Čchönan.

<sup>121</sup> Zajímavá je však reakce Jihokorejců, neboť ti nekritizovali vládu za částečný podíl na vyvolání incidentu, ale za nedostatečnou a pomalou reakci armády. V řadě pouličních demonstrací navíc zaznívaly hesla volající po tvrdé odvetě v případě další vojenské provokace.

<sup>122</sup> Tímto aktem porušila dohodu o zastavení obohacování uranu a moratorium na další jaderné a raketové zkoušky náhradou za potravinovou pomoc USA, na čemž se obě země dohodly na konci února 2012.

<sup>123</sup> Místo zlepšení aktuálních mezikorejských vztahů se tak připravoval právě na řešení daného kolapsu, např. v rámci práce na koncepčním plánu 5029, což byl plán vojenské intervence, kdy by v případě krizové situace jako je právě smrt Kima, došlo ke kontrole zbraní hromadného ničení (Moon, 2011: 13).

je k tomu pravděpodobně započten i Käsöng) a obchodu v rámci průmyslového komplexu Käsöng (No: 960 milionu dolarů, I: 6,7 miliard dolarů). Největším nezdarem Iovy severokorejské politiky tak zůstává její samotný přístup – nekonzistentnost a zároveň nízká prioritizace.

### **5. 3. MB-nomika a sociální polarizace**

Když IMB vyhrál v roce 2007 prezidentské volby, očekávalo se, že jeho ambiciózní sliby povedou Koreu na cestu stát se jedním z nejdůležitějších hráčů na poli mezinárodní ekonomiky. Slíbil drastické zlepšení prostředí pro investování a to tím způsobem, že dosáhne ekonomické stability, která vytvoří základ pro růst; sníží daně, čímž se znovuoživí investování a spotřeba; učiní zemi více atraktivní pro zahraniční investory; či zvýší kompetitivnost podniků nižší a střední velikosti. Zdá se však, že svému označení „ekonomický prezident“ nedostal, neboť průměrný růst hrubého domácího produktu činil pouze 2,5-3 procenta, a tedy na míle vzdálen jeho volebnímu slibu „747“<sup>124</sup>, a investice vzrostly průměrně za první čtyři roky působení jen o 0,45 procenta. Avšak jednou z dobrých stránek ekonomické politiky IMB byl silný export. Tomu podle OECD výrazně napomohlo snížení hodnoty korejské měny na začátku Iovy vlády, což posílilo globální kompetitivnost Koreje, která se tak stala v roce 2009 devátým největším exportérem. Druhou světlou stránkou Iovy ekonomické politiky bylo poměrně rychlé překonání dopadů dvou ekonomických krizí (světové finanční krize<sup>125</sup> a krize Eurozóny) v porovnání s ostatními vyspělými státy, o čemž svědčí růst hrubého národního produktu, který je zdaleka větší než průměr zemí OECD.<sup>126</sup> Korea se navíc

---

<sup>124</sup> Snaha dosáhnout 7 procentního růstu, během deseti let zdvojnásobit hrubý národní důchod na 40 tisíc dolarů a učinit tak z Koreje sedmou největší ekonomikou světa (na začátku Iovy vlády byla Korea 13. největší ekonomikou, roční růst ekonomiky činil 5,1 procenta a hrubý národní důchod činil 21 695 dolarů).

<sup>125</sup> „Na světovou hospodářskou krizi reagoval IMB v rámci daňového stimulačního balíčku, kde byla většina škrtů (redukce) zaměřených na podporu domácností. Většina daňových úlev pro nízko-příjmové domácnosti a obecně v oblasti bydlení, však byla pouze dočasným opatřením. V rámci podnikatelského sektoru měly vést daňové úlevy k rozvoji výzkumu a investic. Snížení spotřební daně se také dotklo paliv a automobilů, což napomohlo zvýšení prodejnosti aut o 20 procent v roce 2009. Vedle těchto dočasných opatření zde však byly i trvalé snížení daní a to v rámci daně z příjmů a korporátní daně. Jedním z návrhů bylo i snížení horní sazby daně z příjmů (35 procent), ale z obavy potenciální fiskální nerovnováhy, se od daného kroku upustilo“ (Yang, 2012: 65-66). Za období IMB měla Korea progresivní zdanění, kde v závislosti na výši ročního příjmu byla udělena daň od spodní hranice 6 procent, na 15, 24 až 35 procent (horní hranice).

<sup>126</sup> V roce 2008 Korea vykazovala růst 2,3 procenta (průměr zemí OECD činil pouze 0,1 procenta); v roce 2009 došlo ke zpomalení růstu na 0,3 procenta (průměr zemí OECD minus 3,8 procenta); v roce 2010 došlo k oživení ekonomiky a růstu 6,2 procenta (průměr zemí OECD byl přesně polovina – 3,1



s nárůstem HDP na 1 554 miliard dolarů v roce 2011 posunula na pozici 12. největší ekonomiky světa. Mezi další úspěchy tohoto krizového období patří poměrně nízké zadlužování země. Za Ia byla míra zadlužování v poměru k HDP pouze 2,6 procentního bodu, což je mnohem méně než za bývalého prezidenta No Mu-hjōna (12,1 procent. bodu) a Kim Tã-džunga (6,7 procent. bodu). Za další úspěch ekonomické politiky je také možno považovat rozšíření sítě zón volného obchodu o Spojené státy, Evropskou unii, Indii či Sdružení národů jihovýchodní Asie.

Avšak výrazně stinnou stránkou jeho kompetitivně orientované politiky byla snaha usnadnit ekonomický růst prostřednictvím deregulace a snižování daní, což ale naopak vedlo ke zvýšení sociální polarizace v zemi, způsobenou rozevíráním nůžek mezi bohatými (zejména velkými konglomeráty) a chudými, resp. nedostatečnou distribucí bohatství. Tato distribuce bohatství se oproti předchozím vládám zhoršila. Jedním z indikátorů je průměrný růst hrubého národního důchodu, který činil za první 4 roky Iovy vlády 2,2 procent, podstatně méně než za Noa (3,4 procent), Kim Tã-džunga (3,9 procent) a Kim Jōng-sama (6,5 procent). Avšak lepším indikátorem je koeficient Gini, při jehož sledování vidíme zhoršující se sociální nerovnost.<sup>127</sup> Přestože míra nezaměstnanosti dosáhla v průběhu Iovy administrativy v průměru 3,5 procenta, což je méně než činí průměr zemí OECD, množství mladistvých nezaměstnaných rapidně stoupl. IMB se snažil o navýšení počtu pracovních míst (zejména v rámci jeho zelené politiky), ale otázkou je, zda v rámci tohoto přístupu dominovala kvantita nebo kvalita.

Podle OECD (2012) se nachází asi 15 procent obyvatel v relativní chudobě (jejich příjem je menší než 50 procent průměrné mzdy po zdanění a vládních odvodech), z nichž 47 procent tvoří obyvatelé starší 65 let, což je druhý největší počet ze zemí OECD.<sup>128</sup> Na důchody je vynakládáno pouze 1,7 procent HDP, tedy asi čtvrtina

---

procenta). Roky 2011 a 2012 byly opět ve znamení zpomalení ekonomiky zejména v důsledku evropské dluhové krize; nízkých investic; zrušení fiskálního stimulu; a vysokého zadlužení domácností, což mělo vliv na jejich soukromou spotřebu (Rumbaugh, 2012) – 2011 (3,6 procenta), 2012 (2,0 procenta).

<sup>127</sup> Gini koeficient je dán dvěma póly – 0 (absolutní rovnost) a 1 (absolutní nerovnost). Za Kim Jōng-sama koeficient činil 0.253, Kim Tã-džunga 0.279, Noa 0.281 a první čtyři roky IMB 0.312. Podle daňových expertů však dosáhl Gini koeficient v roce 2012 hodnoty 0.371 (The Korea Herald, 4. března 2013). Růst tohoto koeficientu a relativní chudoby je zejména spojen s vysokým počtem „pracovníků na částečný úvazek, kteří jsou placeni o 43 procent méně než řádní zaměstnanci, přestože často vykonávají stejnou práci. Tento problém chtěla Iova vláda řešit pomocí Všeobecné iniciativy pro pracovníky s částečným úvazkem, zahájené v září 2011.

<sup>128</sup> V Koreji existuje tzv. Sociální program pro základní živobytí, který však v důsledku řady pravidel (např. existence pracujícího dítěte - bez ohledu na příjem) pobírá jen pětina obyvatel starších 65 let.

průměru OECD;<sup>129</sup> podpora zaměstnanosti je také nízká (0,8 procenta v porovnání s 3,9 procenty OECD), zejména však v důsledku menšího podílu nezaměstnaných; a podpora pro rodiny s dětmi byla nejnižší ze zemí OECD (0,5 procenta v porovnání s 2,2 procenty OECD). Výrazným problémem je také fakt, že pouze čtvrtina z celkových výdajů je vynakládána pro 20 procent nejchudších obyvatel. Politika je tak činěna více univerzalisticky než zaměřena na pomoc nejpotřebnějším. Přestože výdaje na sociální oblast nedosahovaly v roce 2011 ani 10 procent (a Korea se řadila na předposlední místo ze zemí OECD), navýšila Iowa vláda od začátku svého působení do roku 2012 množství vynaložených prostředků o 37 procent v rámci HDP, což je zdaleka více než činí průměr OECD (Cho, CH.U., 2012).

Abychom nebyli příliš nespravedliví, musíme si uvědomit, že ještě před 50 lety patřila Korea mezi jedny z nejchudších států světa a veřejný důchodový systém byl zaveden až v roce 1988, všeobecné zdravotní pojištění v roce 1989 a podpora v nezaměstnanosti v roce 1995. Podle zprávy OECD také vyplývá, že současné nastavení sociální politiky povede k navýšení veřejných sociálních výdajů z 8 procent HDP v roce 2011 na něco mezi 17,6 až 21,1 procenty v roce 2050, samozřejmě v závislosti na ekonomickém růstu. Avšak Korea si musí uvědomit, že tyto sociální výdaje musí být nějakým způsobem financovány a to alespoň částečně pomocí vyšších daní,<sup>130</sup> které ale na druhou stranu mohou zpomalovat ekonomický růst.

## **6. Kritika IMB**

### **6. 1 Krize s americkým hovězím masem**

Předtím než v roce 2003 korejská vláda omezila import amerického hovězího masa v důsledku slintavky a kulhavky, patřila Korea mezi tři největší importéry amerického hovězího. V následujících letech tuto poptávku téměř plně pokrylo hovězí z Austrálie a Nového Zélandu. Přestože již za vlády Noa zde byly snahy na co maximální uvolnění

---

<sup>129</sup> Od roku 2008 je v Koreji základní starobní důchod, který čerpá asi 70 procent důchodců, ale jeho množství je stanoveno na pouhých 5 procent průměrného platu. Druhým zajímavým faktem je i zjištění, že v roce 2010 pouze 30 procent pracujících obyvatel přispívalo do veřejných důchodových programů, přestože účast je ze zákona povinná.

<sup>130</sup> Korea má oproti průměru OECD nižší daňové zatížení, obzvláště se to týká vysoko-příjmové skupiny (viz. The Hankyoreh, 9. červen 2010).

tohoto omezení, korejská veřejnost stále nebyla plně připravena k takovému kroku přistoupit. Nicméně čerstvě zvolený prezident IMB se rozhodl 18. dubna 2008 uzavřít dohodu s jeho americkým protějškem na neomezeném importu amerického hovězího, pokud budou splněny některé (zejm. hygienické) podmínky. Tento krok byl v souladu s jeho zahraniční politikou která se zaměřila na upevnění diplomatických vztahů se Spojenými státy, které byly velmi pošramocené Noovou Sluneční politikou.<sup>131</sup> Zatímco američtí farmáři a politikové uvítali tuto dohodu, na korejských internetových stránkách se šířily spekulace o bezpečnosti amerického hovězího masa. Situace pak vyeskalovala v řadu protestů, opozice tlačila vládnoucí stranu na projednání či zrušení dohody<sup>132</sup> a farmáři po odvolání projednávané zóny volného obchodu se Spojenými státy. (Jurenas, Manyin, 2010) „V následujících dnech a týdnech se od tohoto aktu dramaticky propadla oblíbenost IMB v rámci veřejného mínění a spolu s tím se vytvořila i iniciativa na impeachment prezidenta<sup>133</sup>; demonstrace, které dosáhly až milionu účastníků, získávaly na mezinárodní pozornosti; do 116 dnů od prezidentských voleb rezignovali všichni Iovi poradci a v neposlední řadě učinil IMB dvakrát veřejnou omluvu – nejprve 22. května, podruhé 19. června, kdy oznámil kompletní obměnu v Modrém domě“ (Han, 2009: 505, 520). Protesty dosáhly takové úrovně, že jsou někdy nazývány jako „druhé velké červnové povstání“, kdy se odkazuje na masivní pro-demokratické protesty z června 1987.

Han však upozorňuje na to, že tyto projevy občanské nespokojenosti nebyly pouhým důsledkem tohoto aktu. Podle něj můžeme najít původ(y) této nespokojenosti již v období tranzice, tedy v období mezi volbami a inaugurací prezidenta. 10. února totiž vypukl požár na jedné z nejcennějších historických památek Koreje tzv. Söulské jižní bráně a občané obvinili novou vládu z neschopnosti zabránit této katastrofě. Tomu následovala iniciativa řady krátkozrakých politických návrhů a kroků, z nichž některé ihned čelily kritice ze strany opozice – ať už se jednalo o změny v rámci vzdělávací politiky spojené s angličtinou (např. změny v korejské výslovnosti, které se měly více přizpůsobit angličtině); již dříve zmíněné nominace a jmenování na nejvyšší

---

<sup>131</sup> Tento krok byl v podstatě kompromisem, neboť I se snažil o prohloubení volného obchodu se Spojenými státy, ale proti tomu stále silná opozice v Kongresu. Aby tuto proti-dohodovou (FTA) opozici zmírnil, slíbil George W. Bushovi zrušení původních restrikcí na dovoz amerického hovězího masa z roku 2003 (Ho, Hong, 2012: 644).

<sup>132</sup> Zejména z toho důvodu, že s danou dohodou nesouhlasilo na 85 procent obyvatel.

<sup>133</sup> Petice za impeachment prezidenta Ia byla vytvořena 6. dubna 2008 na druhé největší korejské webové stránce Daum uživatelem „40221 (andante)“. Od té doby podepisovali občané tuto petici s intenzitou 27 tisíc podpisů denně až dosáhla 27. května 2008 počtu 1 334 711 podpisů (Han, 2009: 518).

prezidentské a vládní posty; iniciace řady privatizací v rámci vodohospodářství, veřejných společností či bank; návrh na vytvoření vodního kanálu propojujícího Koreu, nebo pokusy o kontrolu veřejných a soukromých televizních stanic. (Han, 2009: 511) To všechno společně s obnovou importu amerického hovězího masa mělo vliv na červnové dodatečné lokální volby, kdy se rozhodovalo o předsedech a členech představenstva lokálních vlád. V těchto volbách však vládní Grand National Party získala pouze 9 z 52 pozic a v rámci tradičně konzervativní provincie Kjōngsang jen 5 z 15 (Lim, 2008).

Lee (2009) se domnívá, že hlavním důvodem eskalace napětí mezi vládou a obyvatelstvem, byla ignorace protestujících, které vláda považovala za pouhé liberálně-orientované organizace. Tato ignorace společně se značnou pasivitou řešit tento problém vyústila z původních protestů zaměřených ryze na problematiku hovězího masa, na protesty zaměřené veskrze ideologicky. To potvrzuje také průzkum (Lee, 2009: 520), který ukazuje, že hlavním důvodem, proč se lidé účastnili protestů nebylo přehodnocení importu amerického hovězího masa, ale hněv vůči prezidentovi a jeho vládě a zároveň nesouhlas s ostatními politickými návrhy.<sup>134</sup> Lee v rámci těchto protestů také poukazuje na zajímavou spojitost s autoritářskou minulostí země. Zatímco totiž v období autoritářského režimu lidé protestovali proti legitimitě režimu samotného a snažili se jej svrhnout, protesty v roce 2008 se nekonaly s cílem režim svrhnout (přestože 10 procent z účastníků volalo po impeachmentu prezidenta), ale pouze proměnit jím vedenou politiku (Lee, 2009: 524). Tento projev byl tedy iniciován občanskou společností s tím úmyslem, aby získala vliv na vládní politiku a to i tím způsobem, aby brala vláda při svém rozhodování v potaz veřejné mínění. S odstupem času se zdá, že tohoto cíle alespoň v tomto krátkém období dosáhla, neboť se IMB dvakrát omluvil veřejnosti, vyměnil obsazení Modrého domu či opustil své návrhy na privatizace a vybudování kanálu (viz. Lee, Kim, Wainwright, 2010: 368).

K podobnému ideologickému zdůvodnění protestů dospívají i Lee, Kim a Wainwright (2010), kteří dospívají k závěru, že protest je důsledkem neoliberálních reforem nové konzervativní vlády. *I Mjōng-bakova vláda prosazovala silně pro-neoliberální politiku*

---

<sup>134</sup> „O politické (ideologické) motivaci také podle Lee hovoří příslušnost protestujících k politickým táborům. 80 procent z podporovatelů liberálního kandidáta Kwon Jōng-gila a 70 procent lib. kandidáta Čōng Dong-jōnga se účastnilo nebo chtělo účastnit protestů. O oslabování pozice IMB v rámci konzervativního tábora či v rámci svých vlastních podporovatelů hovoří fakt, že se protestů účastnilo nebo chtělo účastnit 50 procent podporovatelů I Hwe-čhaga a 26 procent samotného IMB“ (Lee, 2009: 521).

– ať už v rámci zmíněných privatizací, stavbou kanálu či prosazováním zón volného obchodu.<sup>135</sup> Přestože razantní neoliberální reformy započaly již po Asijské krizi za liberálních vlád, kdy se vytvořil tzv. neoliberální policejní stát, k jeho prohloubení došlo v prvním roce IMB vlády což dokazuje i násilné potlačení základních práv jako např. svobody shromažďování či práva na stávku, když 25. května policie násilně potlačila protesty a vedle fyzických útoků vláda zabránila vstupu k Modrému domu a uzavřela obě hlavní prostranství, kde se protestující shromažďovali.<sup>136</sup> Vedle tohoto závěru, že za IMB došlo k posílení neoliberální politiky a protesty tedy byly výrazem nespokojenosti s touto politikou, také dospívají k tomu, že velkou úlohu na protestech měly média. Zatímco se konzervativní média (Čosŏn, Čungang, Donga), které jsou nejčtenější a mají tudíž největší vliv, snažily zmírňovat negativní obraz IMB a případně kritizovat násilný charakter demonstrací; liberální média (Hankjore, Kjŏnghjang) kritizovaly vládu za její nekompetentnost při vyjednávání se Spojenými státy a poukazovaly na případné negativní následky importovaného hovězího masa (Lee, Kim, Wainwright, 2010: 361-363).<sup>137</sup>

## 6. 2. Projekt čtyř hlavních řek

U příležitosti 60. výročí nezávislosti v srpnu 2009 proměnil I Mjŏng-bak dřívější Noovo paradigma udržitelného rozvoje na paradigma *zeleného růstu*.<sup>138</sup> Jedním z klíčových projektů, které ztělesňují tuto zelenou politiku, je právě již dříve zmíněný Projekt čtyř hlavních řek (*The Four Major Rivers Project – FMRP*) – Han, Nakdong, Jŏngsan a

---

<sup>135</sup> Vedle toho také vládní Grand National Party prosadila daňový zákon, který omezoval (snižoval) daň z příjmů, dědičnou daň, korporátní daň, darovací daň nebo daň z nemovitosti (viz. Lee, Kim, Wainwright, 2010: 361).

<sup>136</sup> V této souvislosti také autoři poukazují na to, že se protesty nekonaly před budovou amerického velvyslanectví, nejednalo se tedy o projev nacionalismu, jak se často uvádí (viz. Ho, Hong, 2012). Velké protesty se konaly v samotném centru Sŏulu, nejprve na Cheonggye Plaza (2.-28. května), následně na Seoul Plaza. Zvláště protesty na Cheonggye Plaza mají vzhledem k IMB velký symbolický význam, neboť se jedná o místo, kde byla za Iova působení v primátorském úřadě opravena říčka Čchŏngkječŏn, což je považováno za jeden z klíčových úspěchů, které napomohly jeho zvolení prezidentem (Lee, Kim, Wainwright, 2010: 365).

<sup>137</sup> Autoři také poukazují na to, že si IMB uvědomoval důležitost médií na řešení této krize. Proto také dosadil do čela tiskové kanceláře Jŏnhap svého přítele Ku Bon-honga. Vůči tomuto kroku se však vzápětí postavily jŏnhapské odbory, podporované právě liberálními deníky (Lee, Kim, Wainwright, 2010: 362).

<sup>138</sup> O projektu se však poprvé I zmínil v lednu 2009 při vyhlášení politiky „*Green New Deal*“ (Seo, J.Y., 2012).

Kūm.<sup>139</sup> Tento projekt měl být podle vlády přínosný v 5 oblastech: „1) ochrání vodní zdroje; 2) vytvoří protipovodňové opatření; 3) napomůže zlepšení kvality vody a nápravě ekosystému; 4) vytvoří nové příležitosti pro místní obyvatele; a 5) napomůže regionálnímu rozvoji. Součástí tohoto projektu mělo být i vybudování 16 přehrad či cyklostezek“ (Lee, Yun, 2011: 304). Avšak i tento projekt, dokončený z 99 procent 5. listopadu 2012, je terčem ostré kritiky. Nejenže je spojován (a ostatně si to i většina obyvatel myslí) s původním projektem na výstavbu mezikorejského kanálu, mnoho odborníků jej považuje za hrozbu místního ekosystému, lokální a národní ekonomiky a za dlouhodobou hrozbu vodních zdrojů. Také poukazují na to, že implementační proces tohoto projektu porušil několik zákonů včetně rámcového zákona o životním prostředí, zákona o zhodnocení dopadu na životní prostředí či zákona o ochraně kulturního dědictví. V neposlední řadě je kritizován z finančního hlediska – na začátku se rozpočet projektu pohyboval okolo 13 miliard dolarů, avšak již za pár měsíců se tato částka navýšila na 20 miliard.

V lednu 2013 vydal *Board of Audit and Inspection* (BAI) zprávu, ve kterém kriticky zhodnocoval výsledky projektu. Díky nedostatečnému plánování nemá 11 ze 16 přehrad dostatečně trvanlivou bariéru a nedostatečný management vodní kvality naopak zvyšuje podezření o možném zhoršování kvality vody.<sup>140</sup> Toto neefektivní plánování podle nich může způsobit další finanční náklady – ať už spojené s opravami nebo údržbou. Také zpráva poukázala na to, že přehrady nemohou vydržet masivní příval vody a zařízení, které měly zabránit erozi koryta již byly zničeny (Kim, 2013; Kyeonghyang, 2013).

Podle Lee a Yun (2011) můžeme na analýze této politiky (projektu) definovat typ lovy vlády. K analýze využívají Kimovu (2002) typologii, která rozlišuje tři základní typy vlád podle jejího centra – stát, trh nebo občanská společnost (viz. Kim, 2002: 295). Za hlavní proměnnou, která určuje demokratické, resp. nedemokratické vládnutí, považují občanskou participaci, ale také pracují s rovností; důvěryhodností; schopností reflektovat alternativní přístupy a činit konsenzus; a odpovědností (Lee, Yun, 2011: 296-297). Tento projekt je založen na rámcovém zákoně o zeleném růstu (FALCGG), který svým obsahem, ale i procesem implementace, dokazuje nízkou míru občanské

---

<sup>139</sup> Přestože byl tento projekt iniciován Iem v červnu 2009, jednalo se o pokračování dřívějšího projektu na výstavbu Velkého korejského kanálu. Proti tomuto projektu se však postavilo silné hnutí (POMAC), které seskládalo z 2 544 profesorů a více než 70 procent obyvatel k němu vyjádřilo negativní stanovisko. Až v důsledku krize s hovězím masem I od tohoto projektu upustil (Lee, Yun, 2011: 304).

<sup>140</sup> O čemž podle nich svědčí snížení množství kyslíku ve všech přehradách od roku 2009 a také větší výskyt sinic, jak tomu bylo například v létě 2012 (viz. Kim, Y.W., 2012).

participace a vládní komunikace.<sup>141</sup> Vedle tohoto zákonného rámce je zde i institucionální rovina v níž projekt zastřešuje prezidentská komise zeleného růstu a i zde je absence občanské společnosti či regionálního zastoupení (ibid. 310).<sup>142</sup> Podle autorů I nekladl při naplňování daného projektu důraz na vytváření jeho samotného obsahu, při kterém by zahrnul i alternativní přístupy občanské společnosti; ale na jeho samotnou jednostrannou implementaci. Tento stav, kdy zde není prostor pro občanskou participaci na spoluutváření věcí veřejných, vedl ke ztrátě vládní důvěryhodnosti (ibid. 311). Závěrem této práce je zjištění, že Iowa vláda je více či méně autoritářská<sup>143</sup>, kde hlavním argumentem je právě vyloučení občanské společnosti z rozhodování; z čehož také vyplývá, že výsledná politika nebyla založena na pluralismu, ale především na základě *státně-byrokratického* rozhodnutí.<sup>144</sup>

### **6. 3. Korupční skandály**

30. září 2011 I Mjōng-bak prohlásil, že jeho vláda byla morálně bez poskvrn. Avšak jen 3,4 procenta obyvatel považovalo Modrý dům za nejdůvěryhodnější instituci. Podle Protikorupční a občanskoprávní komise došlo za Iovy vlády ke zvýšení počtu porušení etického kodexu státních úředníků, avšak počet potrestaných měl spíše sestupnou tendenci. Z indexu Transparency International také můžeme vidět spíše negativní trend, neboť Korea se oproti roku 2008 zhoršila o 5 míst (5.6, 45. místo, 2012) a došlo také ke zvýšení počtu oznámení pokusů o korupci (Kim, K.H., 2011). V rámci této kapitoly se detailně podíváme na korupční a jiné skandály Iovy vlády, jeho spolupracovníků a rodinných příslušníků.

V květnu 2009 předvolalo korejské Nejvyšší státní zastupitelství jednoho z prvních Iových tajemníků v Modrém domě – I Džong-čana, když přijal od pusanského

---

<sup>141</sup> „Občanská společnost byla vyčleněna z legislativního procesu; zároveň s porušením samotného legislativního procesu se rámcový zákon setkal s nesouhlasem občanské společnosti a ekonomické sféry, čímž ztratil na důvěryhodnosti. Občané jsou zde pouze jako objekt této politiky, nikoli jako její aktivní součást a veškerá rozhodnutí jsou tak činěna veskrze shora. S tím souvisí i oslabení lokálních vlád, které pouze přijímají a naplňují rozhodnutí centrální vlády“ (Lee, Yun, 2011: 308-311).

<sup>142</sup> Konkrétněji však byl projekt spravován Úřadem pro národní opravu řek (*Office of National River Restoration*) v rámci Ministerstva země, dopravy a námořních záležitostí (*Ministry of Land, Transport and Maritime Affairs*).

<sup>143</sup> Velký vliv na to mělo dřívější působení IMB na pozici CEO v mnoha společnostech, ale zároveň i fakt, že klade důraz spíše na výsledek než na proces vytváření dané politiky (viz. 4. kapitola).

<sup>144</sup> Ostatně většina jeho státních záležitostí byla uskutečňována skrze byrokracii, nikoli skrze spolupráci s občanskou společností, jak činil jeho předchůdce No Mu-hjōn (Lee, Yun, 2011: 313).

podnikatele půl milionu dolarů výměnou za užití jeho politického vlivu (Yoo, Kim, 2009). Z přijetí úplatku ve výši 100 milionu wonů byl obviněn bývalý státní auditor (BAI), státní zástupce a také jeden z těch, který pomáhal IMB v jeho předvolební kampani – Čin Džin-su (Korea Herald, 30. května 2011). Dalšími obviněnými z korupce byli bývalý prezidentský tiskový tajemník Kim Do-u a bývalý náměstek ministra kultury Šin Džä-min (Korea Herald, 27. září 2011). Také Won Se-hun, který byl pravou rukou IMB, čelil podezření, že jako šéf Národní zpravodajské služby nařídil svým podřízeným šířit negativní kampaň vůči opozičním liberálním politikům a aktivistům (Choi, H.S. 2012a). Také bývalý tajemník Ia zodpovědný za personální otázky byl vyslýchán za přijetí úplatku ve výši 100 milionu wonů od v té době již uvězněného ředitele Solomon Financial Group Lim Suka. V neposlední řadě byl také vydán zatykač na bývalého úředníka Modrého domu Kim Se-uka, který přijal zlaté cihličky v hodnotě 120 milionu wonů od prezidenta Mirae Savings Bank Kim Čchang-kjõnga (Korea Herald, 22. července 2012).<sup>145</sup>

29. března 2012 byly uveřejněny dokumenty z úřadu předsedy vlády, které hovořily o tom, že tento úřad nařídil nelegální sledování více než 2 600 lidí z oblasti byznysu, politiky a médií. Některé z dokumentů byly označeny jako „Nařízeno MD“, což pravděpodobně značí *Modrý dům* (Lee, S.Y., 2012a). Státní zastupitelství poté v červnu zjistilo, že bývalý náměstek ministra znalostní ekonomiky a bývalý prezident. tajemník pro zaměstnanost a práci I Jõng-ho, nechal úmyslně sledovat na 30 prominentních osob z vlády, parlamentu či byznysu. List zahrnoval i bývalého justičního šéfa I Jõng-huna, býv. prezidenta Samsung Electronics I Kun-hiho, primátora Sõulu Pak Won-suna, nebo bývalého policejního šéfa Eo Čõng-sua.<sup>146</sup> Podle opoziční Sjednocené demokratické strany však stál v centru tohoto skandálu úřadující ministr spravedlnosti Kwon Džä-čin, který v té době působil jako prezidentský tajemník pro občanské záležitosti (Choi, H.S., 2012b). Druhý větší skandál se týkal projektu Pi-city, kdy mělo dojít k vybudování komplexu zahrnující logistická centra, nákupní střediska a kanceláře, v areálu bývalého nákladního terminálu v jižní části Sõulu. V rámci tohoto skandálu byl v září 2012 odsouzen k dvou a půl let vězení a pokutě 600 milionu wonů za přijetí úplatku

---

<sup>145</sup> Částečně jako reakce na to (společně se skandály jeho rodinných příslušníků) se IMB 24. července 2012 veřejně omluvil. Bylo to již šestá veřejná omluva za dobu působení v úřadu (Lee, S.Y., 2012b).

<sup>146</sup> I Jõng-ho se navíc již dříve přiznal k úmyslnému zničení důkazů pojednávajících o i legálním sledování obyvatel (Song, S.H., 2012d)



v hodnotě 800 milionu wonů, bývalý šéf korejských komunikací a jeden z nejbližších spolupracovníků IMB Čoi Si-džung (Korea Herald, 14. září 2012).<sup>147</sup>

Co se týče rodiny IMB, největší pozornost v rámci korupčních aktivit zaslouží prezidentův starší bratr I Sang-dŭk zvaný jako „král králů“. Ten již coby tajemník Grand National Party v prosinci 2011 čelil podezření z úplatku od SLS Group v hodnotě 700 milionu wonů (Song, S.H., 2011). 29. června 2012 měl být vyslýchán ohledně podezření z přijetí úplatku od Lim Suka výměnou za zabránění pozastavení činnosti Solomon Savings Bank. Zároveň měl být vyslýchán i z podezření z ilegálního politického sponzoringu, když obdržel 150 milionu wonů od Kolon Group, kde dříve působil jako generální ředitel (1979-83). Měl také využít svůj vliv a tlačit na univerzitu v Pohangu, aby investovala 50 miliard wonů do Busan Savings Bank v roce 2010 (Korea Herald, 14. září 2012). Od července 2012 byl v cele předběžného zadržení a 22. ledna 2013 byl odsouzen ke dvou letům vězení a zaplacení pokuty v hodnotě 750 milionu wonů za masivní přijetí úplatků od Solomon Savings Bank a Mirae Savings Bank v hodnotě 750 milionu wonů.<sup>148</sup>

I nejstarší bratr IMB – I Sang-ŭn, který je generálním ředitelem společnosti DAS (kde mj. pracuje i Iŭv syn Ši-hjŏng) vyrábějící automobilové součástky, byl podezřelý, že se stal takovým „manažerem“ I Mjŏng-bakových majetků pod jmény jiných osob, čímž porušoval zákon o majetkových transakcích. Kromě toho byl i bratranec IMB obviněn z podvodu, když dal majitelům stavební firmy 300 milionu wonů výměnou za kontrakt na projektu čtyř hlavních řek. Prezidentův zeť Čo Hjŏn-bŏm, bývalý generální ředitel Hankook Tire, byl podezřelý z manipulace cen akcií na konci roku 2009 (Kim, K., 2012).

Pro IMB však byl nejzávažnější skandál „Nägok-dong“, kde si plánoval koupit IMB rezidenční po-prezidentské sídlo, avšak jeho nákup, který měl zprostředkovat jeho syn, způsobil nemalé problémy. Jak syn Ši-hjŏng tak starší bratr Ia I Sang-ŭn byli předvoláni k výslechu a to z důvodu porušení zákona o majetkových transakcích, který zakazuje zastupování skutečného kupujícího při podepisování smlouvy. Pro korejské vyšetřovatele však byl podezřelý způsob, jak syn IMB nabyl peněz k nákupu dané nemovitosti. Od svého strýce si půjčil 600 milionu wonů, které obdržel v hotovosti, a

---

<sup>147</sup> Skandál se také dotkl bývalého náměstka znalostní ekonomiky Pak Yŏng-džuna (označovaného též za „králova muže“) a nemůžeme také vyloučit neúčast prezidentova bratra I Sang-dŭka (Lee, J.H., 2012).

<sup>148</sup> Bylo to poprvé, kdy byl bratr úřadujícího prezidenta trestně odsouzen.

dalších 600 milionu wonů si půjčil od banky, kde ručil majetkem své matky (Korea Herald, 26. října 2012). Závažnost tohoto skandálu vězela v potenciálním ospravedlnění impeachmentu Ia (Kwon, O.S., 2011).

## 7. Závěr

V první části práce byla představena definice prezidentské formy vlády a společně s tím popsány i výhody a nevýhody tohoto systému. Co se týče negativ, je to v první řadě nepružnost (rigidita) systému, kdy systém neumí pružně měnit prováděnou vládní linii. Přestože se I Mjōng-bak oprostil od ideologického základu a považoval svou vládu za pragmatickou, jeho vládní linie byla velmi konzistentní, příliš nereagovala na nové podněty, čehož příčinou je naprostá absence vyjednávání a kompromisu. Tento přístup postupně vedl ke ztrátě politické podpory a důvěry ze strany obyvatel, čímž se dostal do statusu *lame duck*.

Druhou negativní stránkou prezidentského systému je princip „vítěz bere vše“. Ten totiž napomáhá, obzvláště v dostatečně nekonsolidované demokracii, k autoritativním tendencím. Za situace, kdy je prezident volen na fixní funkční období bez možnosti odvolání, nebereme-li v úvahu proces impeachment; a zároveň je zde smíšený volební systém do legislativního orgánu, který napomáhá bipartismu, a tudíž i větší možnosti pro „prezidentovu“ stranu získat absolutní většinu; pak prezident nemusí brát v potaz názory a podněty opoziční strany a občanské společnosti. Tato situace nastala i za I Mjōng-baka a opoziční strana tak měla malou příležitost podílet se na politickém procesu, což vedlo nejen k polarizaci systému, ale také k hledání jiných nestandardních způsobů, jak své návrhy prosadit. Díky tomuto principu má prezident možnost, a I Mjōng-bak se jí v reálné politice chopil, se považovat za jediného svrchovaného reprezentanta národa (personifikovat tak moc) a velmi neochotně reagovat, pokud vůbec, na podněty z opozice či občanské společnosti. Ke zmíněné třetí negativní stránce prezidentského systému (tj. dualitě moci mezi legislativou a exekutivou) nedošlo, neboť oba orgány ovládali konzervativci, spíše zde došlo k nebezpečné „dualitě moci“ uvnitř samotné konzervativní strany.

Daný systém za působení Ia bychom tedy mohli považovat za jakousi autoritářskou demokracii či za autoritářský systém s demokratickou tváří. Hlavním argumentem, který podporuje zmíněné tvrzení, je fakt, že byla znemožněna občanská participace na utváření vládní politiky a zároveň vládní komunikace s příjemci těchto vládních kroků byla naprosto minimální. Důkazem toho je zmíněný kontroverzní projekt čtyř hlavních řek, kdy byla občanská společnost naprosto vyloučena z rozhodování. Druhým příkladem je krize s americkým hovězím masem, kdy to byla vedle prosazování

neoliberálních opatření právě nedostatečná komunikace a ignorace občanské společnosti, které vedly k často i násilným demonstracím. Během této krize byl I Mjōng-bak připodobňován k autoritářskému vůdci Pakovi a to především za jím navrhované opatření směřující k politicky motivovanému vyšetřování; kontrole médií, telefonátů a aktivit na internetu. Dostal se tak na hranici ústavnosti, zvláště při snaze omezit svobodu na stávkou a shromažďování. Symbolicky byl tento autoritářský styl vládnutí odsouzen prostřednictvím petice za impeachment prezidenta. Zároveň tato krize částečně vyvrátila jednu z uváděných výhod prezidentského systému – stabilitu vlády. Ta, jak se ukázalo, není spojena výhradně s fixním funkčním obdobím, ale je výrazně závislá na politické a veřejné podpoře. I Mjōng-bak tuto důvěru ztratil a v důsledku toho byla jeho vláda dlouhodobě paralyzována.

Je otázkou, nakolik jsou zmíněná negativa I Mjōng-bakovy vlády způsobeny jeho vlastními charakterovými vlastnostmi. Je však zřejmé, že na to mělo velký podíl i ústavní omezení jednoho pětiletého mandátu bez možnosti znovuzvolení, které bylo zavedeno paradoxně s úmyslem zabránit nástupu autoritářské vlády. Toto omezení má za následek snížení politické odpovědnosti; tendenci ke korupci vládní administrativy; oslabení prezidenta na konci mandátu; a také jakousi krátkozrakost při prosazování politik.

V neposlední řadě si také I Mjōng-bak, který se považoval za „ekonomického prezidenta“, neuvědomil, že o úspěchu prezidentského úřadu nerozhoduje pouhé navýšení hrubého domácího produktu, ale chytrá a vyvážená politika vedoucí k rozvoji sociální a ekonomické oblasti. Jeho úkolem mělo být porozumění nejen trhu, ale i společnosti a působit v ní jako mediátor mezi soupeřícími zájmy. Tuto roli nezaujal, naopak zemi rozdělval a byl spojován s bohatšími vrstvami společnosti, velkými rodinnými konglomeráty čaboly.

## 8. Použitá literatura

ALMOND, G. A. a kol. (2001). *Comparative politics. A Theoretical Framework*. New York: Longman.

Asian Development Bank, 2009. *Key indicators country table Korea 2008*, 2008.

BAILEY, D. (2010). *Politics on the Peninsula: Democratic Consolidation and the Political Party System in South Korea*. Graduate Journal of Asia-Pacific Studies. Vol. 7. No. 1. pp. 32-48.

BLÁHA, P. (1998). *Prezidentský vládní systém na Korejském poloostrově: příklad Korejské republiky mezi lety 1948-1998 – od autoritářství k demokracii?* Praha: Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Institut politologických studií. Vedoucí bakalářské práce Blanka Říchová.

CAREY, J., SHUGART, M. S. (1992). *President and Assemblies: Constitutional Design and Electoral Dynamics*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 18-27.

CHANG, D.J. Soft Leadership in tough times *Korea JoongAng Daily*, 23. prosinec 2011.

CHANG, J.S. Lee, opposition leader fail to narrow gap over FTA with U.S. *Yonhap News*, 27. června 2011.

CHANG, S. (2003) *Financial crisis and transformation of Korean business groups: the rise and fall of Chaebols*. 1. Vyd. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0-521-81435-9.

Cheong Wa Dae. *Global Korea: The National Security Strategy of the Republic of Korea*, červen 2009.

CHO, CH.U. Social spending second lowest among OECD countries: report *The Korea Herald*, 26. prosince 2012.

CHO, Y.Y. (2011). *The „Age of East Asia“: Can the Politics of Regime Triumph the Politics of Power?* Korea Observer. Vol. 42. No. 1. pp. 145-168.

CHOE, S.H. New South Korean Leader Cleared in Fraud Inquiry *The New York Times*, 21. února 2008.

- CHOE, S.H. Former Samsung chief is convicted *The New York Times*, 17. července 2008.
- CHOI, J. (2006). *Democracy after Democratization*. Seoul: Humanitas.
- CHOI, H.S. Former Spy Chin accused of political intervention *The Korea Herald*, 25. března 2012a.
- CHOI, H.S. Illegal surveillance targeted prominent figures prosecutors *The Korea Herald*, 13. června 2012b.
- CHOI, H.S. Lee SD in disgraceful fall from power *The Korea Herald*, 29. června 2012.
- CHOI, Y.J. (2002). *Regionalism and Crisis of Democracy in Korea*. Quaterly National Strategy
- CHUNG, S.J. How to Lower korea's Corruption Index? *Dong-a Ilbo*, 5. září 2013.
- CHWA, S. (2001). *A new paradigm for Korea's economic development: From governemt control to market economy*. 1. Vyd. Basingstoke, Palgrave. ISBN 0-333-76063-8.
- CROISSANT, A. (2002). *Electoral Politics in South Korea*. In: CROISSANT, A., BRUNS, G., JOHN, M. (Eds.) *Electoral Politics in SouthEast and East Asia*. Singapore: Friedrich Ebert Stiftung. pp. 233-276.
- DUVERGER, M. (1972). *Factors in a Two-party and Multiparty System*. In: DUVERGER, M. *Party Politics and Pressure Groups*. New York: Thomas Y. Crowell. pp. 23-32.
- DVOŘÁKOVÁ, V., KUNC, J. (1994). *O přechodech k demokracii*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- DROBÍK, M. (2009). *Vývoj institucí a jejich kvalita v Severní a Jižní Koreji*. Praha: Vysoká škola ekonomická. Fakulta národohospodářská. Vedoucí práce Josef Mládek.
- FREEDMAN, A. L. (2006). *Political Change and Consolidation: Democracy's Rocky Road in Thailand, Indonesia, South Korea, and Malaysia*. Palgrave Macmillan. ISBN: 978-1-4039-6857-9.

- GINSBURG, T. (2004). *Legal Reform in Korea*, Routledge.
- HAHM, S.D., CHOI, Y.H. (2009). *An Early Assessment of the Lee Myung-bak Presidency: Leadership Style and Qualities*. Korea Observer. Vol. 40. No. 4.
- HAHM, S.D., LEE, D.S. (2008). *Leadership Qualities and Political Contexts: Evaluation of the Roh Moo-hyun Administration in South Korea, 2003-2008*. Korea Observer. Vol. 39. No. 2.
- HAHM, S.D., PLEIN, L.CH. (1997). *After Development: The Transformation of the Korean Presidency and Bureaucracy*. Washington, D.C.: Georgetown University Press.
- HAN, J.W. (2009). *Korea's beef crisis: the Internet and democracy*. Australian Journal of International Affairs. Vol. 63. No. 4. pp. 505-528.
- HAN, S. J. (1988). *South Korea in 1987: The Politics of Democratization*. Asian Survey. Vol. 28. No. 1. pp. 52-61.
- HAN, S.H., KIM, J.H. (2010). *South Korea amid the United States and China after the Global Financial Crisis*. Korea Observer, Vol. 41, No. 3.
- HELGESEN, G. (1995). *Democracy in South Korea*. NIAS Press. ISBN 87-87062-49-6.
- HO, M.S., HONG, CH.S. (2012). *Challenging New Conservative Regimes in South Korea and Taiwan: Comparison of the Anti-American Beef Protests*. Asian Survey. Vol. 52. No. 4. pp. 643-665.
- HOROWITZ, D. L. (1990). *Comparing Democratic Systems*. Journal of Democracy. pp. 73-79.
- HWANG, H.T. President's Brothers – Five years later *The Dong-a Ilbo*, 6. prosince 2008.
- HLOUŠEK, V. (2005). *Parlamentní a prezidentské demokracie*. In: HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L. (eds.) *Demokracie: teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. Mezinárodní politologický ústav.
- HUNDT, D. (2008). *Korea – squandering a mandate for change?* Australian Journal of International Affairs. Vol. 62. No. 4. pp. 497-512.

- IM, H. B. (2004). *Faltering Democratic Consolidation in South Korea: Democracy at the End of the „Three Kims“ Era*. Democratization. Vol. 11. No. 5. pp. 179-198.
- JANG H.S. Is President Lee Market-friendly or Enterprise-friendly? *Chosun Ilbo*, 25. srpen 2009.
- JURENAS, R., MANYIN, M.E. (2010). *U.S.-South Korea Beef Dispute: Issues and Status*, Congressional Research Service.
- KALINOWSKI, T. (2009). *The politics of market reforms: Korea's path from Chaebol Republic to market democracy and back*. Contemporary Politics. Vol. 15. No. 3. pp. 287-304.
- KANG, W.T. (2005). *Ideological Clash of Progressives and Conservatives in Korea*. The Korean Association of Party Studies: Korean Party Studies Review. Vol. 4, No. 2.
- KATHARINA, P. (2009). *Scapegoat, Beggar and President for Economy: The Image of Lee Myung-bak as Seen Through Political Cartoons in Chosun Ilbo and Hankyoreh*. In. HOARE, J., KÖLLNER, P. *Korea: Politics, Economy and Society*. vol. 3. Korea Yearbook.
- KATSIAFICAS, G. (2010). *The Democratic Dilemma*. In. *Asia's Unknown Uprisings Vol. 1: South Korean Social Movements in the 20th Century*, PM Press. pp. 389-420.
- KATZ, K., CHA, V. (2012). *South Korea in 2011: Holding Ground as the Region's Linchpin*. Asian Survey, Vol. 52, No. 1. pp. 52-64.
- KBS A BBK Election in the End – Special Counsel, Presidential Elections, and the General election Equation*, 17. prosince 2007.
- KIHL, Y.W. (2009). *The Challenges of Democratic Consolidation in South Korea: Post-Election Politics of the Lee Myung-bak administration*. Korea Observer. Vol. 40. No. 2.
- KIM, J.O., KOH, B.C. (1972). *Electoral Behavior and Social Development in South Korea: An Aggregate Data Analysis of Presidential Elections*. The Journal of Politics. Vol. 34. No. 3. pp. 825-859.
- KIM, J.S. Who is Lee Myung-bak? *The Hankyoreh*, 21. října 2007.



- KIM, J.W. (2012). *History of Korea: From Lando f the Morning Calm to States in Conflict*. Bloomington: Indiana University Press. ISBN 9780253000781.
- KIM, E.M. (1997). *Big business, strong state: collusion and conflict in South Korean development, 1960-1990, SUNY series in Korean studies*. Albany, NY: State University of New York Press.
- KIM, H.N. (1998). *Change and Continuity in Korean Political Culture: An Overview*. International Journal of Korean Studies. Vol. 2. No. 1. pp. 100-120.
- KIM, H.N. (2011). *The Lee Government's Policy toward Denuclearization of North Korea and its Implications for South-North Korean Relations*. International Journal of Korean Studies. Vol. 15. No. 2. pp. 43-74.
- KIM, K. 이명박 대통령 일가 비리 현황 총정리 *Media us*, 4. ledna 2012.
- KIM, K.H. Korea crippled by chronic corruption *The Korea Herald*, 12. července 2011.
- KIM, M.S. (1999). *Cause sof Corruption and Irregularities*. Center for International Studies: Policy Research Series, Yonsei University.
- KIM, S.J. (2012). *Is Korean Politics in a State of Evolution?*. Quaterly Zeitgeist (Sidae Jeongsin). No. 55.
- KIM, S.J. Tasks of Economic Democratization, *Chosun Ilbo*, 18. září 2012b.
- KIM, T. Lee Myung-bak's foreign policy *The Korea Times*, 2. prosince 2007.
- KIM, Y. (2003). *Understanding East Asian Political Systems: Origins, Charasteristics, and Changes*. Sungkyun Journal if East Asian Studies. Vol. 3. No. 1. pp. 45-78.
- KIM, W. (2010). *Does Class Matter? Social Cleavages in South Korea's Electoral Politics in the Era of Neoliberalism*. Review of Political Economy. Vol. 22. No. 4. pp. 589-616.
- KÖLLNER, P. (2007). *South Korea: Domestic Politics and Economy 2006-2007*, In: RUDIGER, F., HOARE, J. E., KÖLLNER, P., PARES, S. (eds.) *Korea Yearbook: politics, economy and society*. Leiden: Koninklijke Brill NV. pp. 9-24.

KÖLLNER, P. (2008). *South Korea: Domestic Politics and Economy 2007-2008*, In: FRANK, R., HOARE, J., KÖLLNER, P. *Korea: Politics, Economy and Society*. Vol. 2: Korea Yearbook. Vol. 2.

Korea Institute for National Unification (KINU). *The Lee Myung-bak Administration's North Korea Policy: Review and Evaluation*, 2012.

KLOKOČKA, V. (1996). *Ústavní systémy evropských států*. Praha: Linde. ISBN 80-7201-606-7.

KOUBA, K. (2010). *Prezidentské, poloprezidentské a parlamentní systémy demokracie*, In: DOČEKALOVÁ, P., ŠVEC, K. a kol. *Úvod do politologie*. Praha: Grada. 978-80-247-2940-4.

KREJČÍ, O. (2004). *Politická psychologie*. Praha: Ekopress. ISBN 80-86119-84-X.

KWAK, J.S. New report shows many Chaebol dangerously in debt, *The Hankyoreh*, 7. listopad 2013

KWON, H.Y. (2008). *A dynamic analysis of partisan Voting: the issue salience effect of unemployment in South Korea*. Electoral Studies. Vol. 27. No. 3. pp. 518-532.

KWON, H.Y. (2010). *Economic perceptions and electoral choice in South Korea: the case of the 2007 presidential elections*. The Pacific Review. Vol. 23. No. 2. pp. 183-201.

KWON, O.S. 보수성향 법대교수 „MB 내곡동게이트는 탄핵감“ *The Hankyoreh*, 21. listopadu 2011.

KWON, O.Y. (2010). *Impacts of the Korean Political System on Its Economic Development: With a Focus on the Lee Myung-bak Government*. Korea Observer. Vol. 41. No. 2. pp. 189-220.

LAVERENCE, J. Graft scandal signals lame duck S. Korea presidency *Reuters*, 30. května 2011.

LEE CH.H. (2003). *Conservative-Progressive Conflict in Korea*. Korean Journal of Legislative Studies. No. 16.

- LEE, H.W. (2009). Political Implications of Candle Light Protests in South Korea. *Korea Observer*. vol. 40. No. 3. pp. 495-526.
- LEE, J. (1995). *Hankuk Jeongchi eui Ihae*, Seoul: Seoul Daekhakyo Chulpanbu.
- LEE, J.H., YUN, S.J. (2011). *A Comparative Study of Governance in State Management: Focusing on the Roh Moo-hyun Government and the Lee Myung-bak Government*. *Development and Society*. Vol. 40. No. 2. pp. 289-318.
- LEE, J.H. Lame-duck Lee hitting rough final stretch *The Korea Herald*, 26. dubna 2012.
- LEE, S.B. The Right Course of Chaebol reform. *Maeil Business Newspaper*, 22. únor. 2012.
- LEE, S.B. Five-year Plan for Economic Democratization. *Maeil Business Newspaper*, 22.srpen 2012b.
- LEE, S.O., KIM, S.J., WAINWRIGHT, J. (2010). *Mad cow militancy: Neoliberal hegemony and social resistance in South Korea*. *Political Geography*. Vol. 29. 2010. pp. 359-369.
- LEE, S.Y. Explosive scandal rocks politics ahead of poll *The Korea Herald*, 30. května 2012a.
- LEE, S.Y. Lee apologizes for scandals *The Korea Herald*, 24. července 2012b.
- LIJPHART, A. (1992). *Parliamentary versus Presidential Government*. Cambridge.
- LIJPHART, A. (1994). *Presidentialism and Majoritarian Democracy: Theoretical Observations*. In. *The Failure of Presidential Democracy. Comparative Perspectives*, Vol. 1, editováno Juanem Linzem a Arturo Valenzuelou, Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- LIM, J.K. GNP is seeking damage control after sharp loss *Korea JoongAng Daily*, 6. června 2008.
- LINZ, J. (1994). *The Failure of Presidential Democracy: Comparative Perspectives*. Baltimore, USA: Johns Hopkins University Press.
- MAINWARING, S. (1990). *Presidentialism in Latin America*. *Latin America Research Review*. Vol. 1. 1990. pp. 157-179.

- MAINWARING, S. (1993). *Presidentialism, Multipartyism, and Democracy: The Difficult Combination*. Comparative Political Studies. Vol. 26. No. 2. pp. 198-228.
- MAINWARING, S., SHUGART, M. S. (1997a). *Presidentialism and Democracy in Latin America: Rethinking the Terms of the Debate*, Cambridge University Press.
- MAINWARING, S., SHUGART, M. S. (1997b) *Juan Linz, Presidentialism, and Democracy: A Critical Appraisal*. Comparative Politics. Vol. 29. No. 4. pp. 449-471.
- MĚŠŤÁNKOVÁ, P. (2006). *Parlamentarismus versus prezidencialismus: problémy institucionálního rámce v Latinské Americe. Srovnání případů Argentiny, Brazílie, Chile a Mexika*. Acta Universitatis Palackianae Olomouensis, Facultas Philosophicas Politologica 5.
- MOON, CH.I. (2009). *South Korea in 2008: From Crisis to Crisis*. Asian Survey. Vol. 49. No. 1. 2009.
- MOON, CH.I. (2011). *Between Principle and Pragmatism: What Went Wrong with the Lee Myung-bak Government's North Korean Policy?*. Journal of International and area studies. Vol. 18. No. 2. pp. 1-22.
- NAHM, A. (1998). *A History of the Korean People: Tradition and Transformation*. Elizabeth, NJ: Holym International Corp.
- NOVÁK, M. (1997). *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- O'DONNELL, G. (1994). *Delegative Democracy*. Journal of Democracy. Vol. 5. pp. 55-69.
- OECD, *OECD Economic Surveys: Korea 2012*, 2012.
- OH, Y.J., KANG, S.W. KU Head Talks About President Lee's Makgeolli Leadership *The Korea Times*, 20. ledna 2010.
- OLIVER, Ch. Reform Bills Pile up as Battling Seoul Legislators Play to Cameras *The Financial Times*, 10. března 2009.
- ONISHI, N. The Evolution of a Man Called „Bulldozer“ *The New York Times*, 20. prosince 2007.

- ONISHI, N. Lee Myung Bak Takes over as South Korean President *The New York Times*, 25. února 2008.
- PARK, J. Incomes keep rising, and so does the wealth gap *Korea JoongAng Daily*, 25. února 2012.
- PARK, T. W. (1998). *South Korea in 1997: Clearing the Last Hurdle to Political Economic Maturation*. Asian Survey. Vol. 38. No. 1. pp. 1-10.
- PAK, CH. (1980). *Political Opposition in Korea, 1945-1960*. Seoul: Seoul National University Press. p. 18.
- PIFFNER, J.P. (2007). *The First MBA President: George W. Bush as Public Administrator*. Public Administration Review. Vol. 67. No. 1.
- ROCKMAN, B. (1996). *Leadership Style and the Clinton Presidency*, In. CAMBELL, C., ROCKMAN, B. *The Clinton Presidency: First Appraisals*. Chatham: Chatham House Publishers.
- RUMBAUGH, T. (2012). *Korea's Economic Prospects and Challenges*, In. *Korea's Economy 2012*. Korea Economic Institute and Korea Institute for International Economic Policy. Vol. 28.
- ŘÍCHOVÁ, B. (2007). *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-348-2.
- SARTORI, G. (2001). *Srovnávací ústavní inženýrství: zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 80-85850-94-X.
- SAYER, C. J. (2003). *Democratic Transition and Institutional Crafting: The South Korean Case*. Democratization. Vol. 10. No. 2. pp. 45-64.
- SCHUMAN, M. Lee's Blue House Blues *Time*, 6. června 2008.
- SER, M. Park clinches Saenuri primary rules *Korea JoongAng Daily*, 26. června 2012.
- SHIN, D. (1999). *Dual Sources of the Korean Economic Crisis: Institutional and Organizational Failures and the Structural Transformation of the Korean Economy*. Fontainebleau: INSEAD Euro-Asia Centre research series. No. 62.

SHIN, E.H. (2003). *Correlates of the 2002 Presidential Elections in South Korea: The Case of the Citizens' Alliance for the 2000 General Election*. Asian Survey. Vol. 43. No. 4. pp. 697-715.

SHIN, M., STEINBERG, D.I. (2006). *Tensions in South Korean Political Parties in Transition: From Entourage to Ideology?*. Asian Survey. Vol. 46. No. 4. pp. 517-537.

SHIN, D. CH., PARK, CH. (2008). *The Mass Public and Democratic Politics in South Korea: Exploring the Subjective World of Democratization in Flux*, In: *How East Asians View Democracy*. ISBN: 978-0-231-14535-0.

SMITH, H. (1988). *The Power Game: How Washington Works*. New York: Random House.

SNYDER, S. (2009). *Lee Myung-bak's foreign policy: a 250-day assessment*. The Korean Journal of Defense Analysis. Vol. 21. No. 1. pp. 85-102.

SONG, S.H. Probes target people close to Lee *The Korea Herald*, 9. prosince 2011.

SONG, S.H. China ties remain challenge for Lee: Experts say president has restored U.S. ties but relations with China remains shaky *The Korea Herald*, 22. října 2012a.

SONG, S.H. Historical animosity with Japan still tricky problem for Lee: Tokyo denies colonial atrocities, maintains claim to Dokdo *The Korea Herald*, 23. října 2012b.

SONG, S.H. After scandals, calls grow for overhaul of nation's foreign service *The Korea Herald*, 29. října 2012c.

SONG, S.H. Prosecutors seek warrant for former presidential secretary *The Korea Herald*, 1. dubna 2012d.

SONG, S.H. Inter-korean exchanges chop shuply under Lee: Experts call for Seoul's aktive efforts to engage North Korea *The Korea Herald*, 18. ledna 2013.

ŠÁL, Michal, *Ústavní vývoj v Korejské republice po roce 1945*, Praha: Univerzita Karlova. Právnická fakulta. Katedra právních dějin, 2007. Vedoucí diplomové práce Radim Seltenreich.

*The Dong-A Ilbo Daily*, Thirty Days to GNP Primary, 20. července 2007.

*The Hankyoreh*, Highest income earners in S. Korea have low tax burden among OECD nations, 9. června 2010.

*The Hankyoreh*, President Lee's Next Policy Steps?, 2. prosince 2010.

*The Korea Herald*, Former State auditor arrested in influence-peddling scandal, 30. května 2011.

*The Korea Herald*, Lee Calls for stern handling of bribery cases involving close aides, 27. září 2011.

*The Korea Herald*, President's Brother, 13. prosince 2011.

*The Korea Herald*, Inequality gap, 4. března 2012.

*The Korea Herald*, Arrest sought for former Lee aide, 22. července 2012.

*The Korea Herald*, Suspect first family, 26. října 2012.

*The Korea Herald*, Ex-KCC Chin jailed for 2.5 years for bribery, 14. září 2012.

*The Korea Times*, Mudslinging Campaigns, 4. října 2007.

*The Korea Times*, President's elder brother, 2. září 2010.

TSEBELIS, G. (1995). *Decision Making in Political Systems: Veto Players in Presidentialism, Parliamentarism, Multicameralism and Multipartism*. British Journal of Political Science. Vol. 25. pp. 289-325.

VALENZUELA, A. (2004). *Latin America Presidencies Interrupted*. Journal of Democracy. Vol. 15. No. 4.

YANG, J.J. (2012). *The Korean Welfare State in Economic Hard Times: Democracy, Partisanship, and Social Learning*. Taiwan Journal of Democracy. Vol. 8. No. 1.. pp. 51-68.

YANG, S.CH. (1985). *The Korean Political Culture: A Historical Analysis*, In: Korean Political Science Association and Association of Korean Political Scientists in North America, *Proceedings of the Sixth Joint Conference*, Seoul. p. 6.

YEH, J.R. (2010). *Presidential politics and the judicial facilitation of dialogue between political actors in new Asian Democracies: Comparing the South Korea and Taiwanese experiences*. Oxford University Press and New York University School of Law. Vol. 8. No. 4. pp. 911-949.

*Yonhap News* Lee says discussions on Constitutional amendment necessary, 25. února 2010.

YOO, J.H, KIM, S.H. Park prosecutors summon former Lee aide, *Korea JoongAng Daily*, 18. května 2009.

YOON, D. (1990). *Law and Political Authority in South Korea*. Boulder and Seoul: Westview Press. p. 177.

YOON, D.M. (2008). *Vision 3000, Denuclearization and Openness*. East Asian Review. Vol. 20. No. 2. p. 10.

WEDEMAN, A. (2002) *Development and corruption*. In. GOMEZ, E.T. (Ed.) *Political Business in East Asia*, New York: Routledge. pp. 34-61

WALSH, B. Lee Myung-bak – Hero of the Environment, *Time*, 17.října 2007.